УТВЪРЖДАВАМ:
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ
МАНОЛ КИВШАНОВ

Стратегия за развитие на социалните услуги в област Разград (2016 – 2020 г.)

Декември 2015

Стратегията за развитие на социалните услуги в област Разград (2016 – 2020 г.) е утвърдена от Областния съвет за развитие на област Разград като неразделна част/приложение към Стратегията за развитие на област Разград.

Решението е взето на заседание на 30.12.2015 г. и е записано в протокол № 2/30.12.2015 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Резюме……6
Раздел А: Контекст и оценка на нуждите ……..9
1. Контекст……....9
1.1. Предистория: как е създадена стратегията? ……..….9
1.2. Обхват и фокус на стратегията. ……10
1.3. Съответствие с международни, национални и местни политики……....10
2. Изводи от анализа на ситуацията и оценката на потребностите в област Разград……...11
2.1. Тенденции в развитието на област Разград……...12
2.2. Идентифицирани рискови групи и потребности…….……..16
2.3. Изводи за състоянието на мрежата от услуги в областта……....25
2.3. Препоръки …….....29
Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги……..31
3. Визия и цели……....31
3.1. Визия.. …….....31
3.2. Ценности и принципи……...31
3.3. Направления и приоритети на стратегията……32
3.3.1. Приоритетни направления……32
3.3.2. Приоритетни целеви групи…….. 33
3.4. Цели…….…….....33
3.4.1. Общи и специфични цели……..33
3.4.2. Ключови индикатори за постиженията на Стратегията……35
4. Интервенция – социални услуги и мерки…….36
4.1. Приоритетно направление 1: Превенция за деца и семейства в риск ……....36
4.2. Приоритетно направление 2: Развитие на социални услуги за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение……..55
4.3. Приоритетно направление 3: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот……..74
5. Логическа рамка и ключови индикатори за успех …….. 80
Раздел В: План за действие……94
6. Управление и координация на изпълнението на стратегията…….94
6.1. Структури за координация на областно и общинско ниво……...94
6.2. Система на мониторинг и оценка. Работа на ЗМО ……...96
6.2.1. Продължаване дейността на Звено за мониторинг и оценка…….....96
6.2.2. Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка ……...97
6.3. Основни партньори. Механизми на партньорството…….....98
6.4. Отговорности и роли в изпълнението на стратегията …….....99
6.4.1. Областен управител и Областен съвет за развитие…….....100

6.4.2. РДСП и ДСП……101
6.4.3. Общини……103
6.4.4. Държавна агенция за закрила на детето……....105
6.4.5. Регионален инспекторат по образованието ……..…….....105
6.4.6 Регионална здравна инспекция……....106
6.4.7. Дирекция „Бюро по труда” …….....107
6.4.8. Неправителствени организации……107
6.5. Основни етапи в изпълнението на стратегията …….....108
7. Ресурси……..……...109
7.1. Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията.....109
7.1.1. Изграждане на административен и организационен капацитет за управление на услугите……..……109
7.1.2. Продължаване дейността на Ресурсен център в област Разград за развитие на човешките ресурси…….....110
7.1.3. Изграждане на административен и организационен капацитет……..110
7.1.4. Развитие на капацитета за предоставяне на социални услуги ……....113
7.2. Финансови и материални ресурси……114
7.2.1. Източници на финансиране……114
7.2.2. Други необходими ресурси…….....114
8. Комуникационна програма…….....115
8.1. Цели, задачи, методи……...117
8.2. Оперативно изпълнение на комуникационната програма……..117
Раздел Д: Приложения……...119
9. Оценка на потребностите от социални услуги……....119
9.1. Приложение 1: Финален доклад за анализ на ситуацията и оценката на потребностите в област Разград……119
9.2. Приложение 2: Териториален разрез на планираните услуги по общини……....119

Използвани съкращения (абревиатури)

АЗ	Агенция по заетостта към МТСП
АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
ДБТ	Дирекция Бюро по труда
ДВХД	Дом за възрастни хора с деменция
ДВХУИ	Дом за възрастни хора с умствена изостаналост
ДВХФУ	Дом за възрастни хора с физически увреждания
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ДРСЗ	Дирекция "Регионална служба по заетостта"
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане"
ДСХ	Дом за стари хора
ДЦДМУ	Дневен център за деца и младежи с увреждания
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
ЗЖ	Защитено жилище
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МФ	Министерство на финансите
НПО	Неправителствена организация
НП "ОСПОЗ"	Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост"
ОЗД	Отдел "Закрила на детето"
ООН	Организация на обединените нации
Отдел "СЗ"	Отдел "Социална закрила"
ППИ	Полово - предавани инфекции
ПРООН	Програма за развитие на организацията на обединените нации
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЗОК	Районна здравноосигурителна каса
РИО	Регионален инспекторат по образование
РПУ	Районно полицейско управление
РЗИ	Регионална здравна инспекция
СИ	Специализирана институция
СУ	Социална услуга
ТЗ	Техническо звено за деинституционализация – УНИЦЕФ
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция

Резюме

Стратегията за развитието на социалните услуги в област Разград (2016 – 2020 г.) е разработена като секторна политика в област Разград и се предлага за обсъждане и одобрение в Областния съвет за развитие. Тя е създадена в процес на партньорство между заинтересованите страни в област Разград – Областна администрация, общински администрации и съвети, териториалните структури на Агенцията за социално подпомагане (АСП), местни структури на централната държавна власт, доставчици на социални услуги, местни граждански организации (НПО).

Инициативата за **областно планиране на социални услуги в област Разград** е подкрепена от МТСП и АСП, в синхрон с националните приоритети на социалната политика и с приоритетите в програмата на УНИЦЕФ за България. Инициативата представлява комплексен модел за планиране, разработване и осигуряване на услуги на областно равнище, като по този начин се гарантира изграждането на една по-ефективна и ефикасна система за предоставяне на социални услуги и използване на структурните фондове на Европейския съюз.

Обхват: Стратегията определя областната рамка и параметрите на социалните услуги във всяка от общините на територията на областта. В географско отношение тя покрива седемте общини на територията на област Разград и обръща специално внимание на малките изолирани населени места, където живеят малобройни рискови групи. Планираните услуги и мерки за социално включване ще се изпълняват на територията на цялата област през следващите пет години (2016 – 2020 г.).

Визия: Областната стратегия за социалните услуги цели да осигури достъпни и качествени социални услуги в област Разград, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи, чрез:

- Деинституционализация и разкриване на нови и иновативни социални услуги, съобразно изведените приоритетни целеви групи;
- Инициирането на междусекторни „смесени" иновативни услуги и програми;
- Успоредното развитие на политики и мерки за социално включване в свързани сектори (образование, здравеопазване, заетост, жилищна среда и други), чрез които се решават конкретни проблеми на рисковите групи и/или се създават условия за ефективно функциониране на социалните услуги.

Приоритетните направления на Областната стратегия са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на основни критични социални проблеми на жителите в областта. Те са групирани в две посоки - отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване.

Приоритетно направление 1: Превенция за деца и семейства в риск

Обща цел 1. Да се подобри грижата за децата в семейството, като се предотврати появата и развитието на рискови фактори по отношение на децата и да се постигне максимално намаляване на броя на децата, отглеждани в специализираните институции, чрез:

- намаляване изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции и осигуряване на подкрепа за задържането им в биологичното семейство;
- осигуряване на условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството;
- осигуряване на подкрепа на уязвимите семейства за превенция на рисково поведение и неглижиране на децата;
- гарантиране равен достъп на децата от рискови общности и уязвими групи до качествено образование;
- закриване на СИ за деца;
- развиване на социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в среда близка до семейната за децата, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.

Приоритетно направление 2: Развитие на социални услуги за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение

Обща цел 2. Да се създадат условия за социално включване/интегриране на максимален брой хора в неравностойно положение и уязвими групи, чрез:

- осигуряване на условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда чрез разкриване на услуги и грижа в общността;
- закриване на специализираните институции за възрастни хора с увреждания и развитие на социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в среда, близка до семейната, за потребителите, които не могат да бъдат изведени в семейна среда;
- създаване на условия за реинтеграция на уязвими лица, групи и общности в риск.

Приоритетно направление 3: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот

Обща цел 3. Да се подобри качеството на живота на старите хора във всички населени места в областта, чрез:

- развитие на широка мрежа от услуги в общността за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора в семейна и домашна среда;
- осигуряване достъп на старите хора до качествена резидентна грижа в среда, близка до домашната.

Ефективното изпълнение на основните дейности в Областната стратегия се подпомага и от едно **функционално приоритетно направление**:

- **Развитие на човешките ресурси и изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.**

Това направление ще допринесе за повишаване на качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на областно и общинско ниво и чрез осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги, както и за повишаване на ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

В Стратегията са описани подробно мерките, дейностите и индикаторите за постигане на общите и конкретни цели, системата за мониторинг и оценка, отговорностите и ролите на общините и институциите на областно ниво, на доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни, необходимите ресурси – човешки и финансови, времевата рамка за изпълнението на стратегията, планираните социални услуги по общини и на областно ниво.

Постигането на набелязаните дългосрочни и конкретни цели в рамките на следващите пет години ще създаде условия за устойчиво подобряване на качеството на живота и жизнения стандарт на рисковите групи и общностите в неравностойно положение. Качествената промяна в ситуацията ще бъде измервана чрез **система от качествени и количествени индикатори** за

напредъка в решаването на идентифицираните проблеми и в модернизирането на системата от социални услуги в област Разград.

Областната стратегия за развитие на социалните услуги ще се изпълнява на областно и общинско ниво с общи усилия на всички заинтересовани страни в съответствие с техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

Общинските съвети и администрации отговарят за цялостното изпълнение на областната стратегия за развитие на социалните услуги на тяхната територия. За тази цел те разработват, приемат и прилагат общински стратегии и годишни планове за развитието на социалните услуги.

Ролите и задачите на общините и институциите на областно ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги са описани подробно и се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

В отделен раздел подробно са разработени **източниците на финансиране** на Стратегията – необходимите средства за финансиране на планираните социални услуги в областта, структурата на средствата за финансиране на социалните услуги по общини, както и възможните източници на финансиране. При определяне на източниците на финансиране се дава приоритет на делегирането от държавата на средства за общините, които предоставят социалните услуги съобразно местните потребности и на кандидатстването с проектни предложения по ОП „Регионално развитие”, Програмата за развитие на селските райони и ОП „Развитие на човешките ресурси”.

С изпълнението на Областната стратегия в област Разград ще се развие модерна социална политика в подкрепа на лица, семейства и общности в съответствие с националните приоритети за деинституционализация, превенция на социално изключване и европейските ценности.

Раздел А: Контекст и оценка на нуждите

1 Контекст

1.1 Предистория: как е създадена стратегията

Областната стратегия за развитието на социалните услуги е създадена в процес на **партньорство между заинтересованите страни** в област Разград – Областна администрация, общински администрации и съвети, териториалните структури на Агенцията за социално подпомагане (АСП), местни структури на централната държавна власт, доставчици и потребители на социални услуги и местни граждански организации (НПО).

Стртегията е разработена от **областен оперативен екип**, включващ експерти от Областна администрация Разград, Регионална дирекция за социално подпомагане гр. Разград, координатори по проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище", СНЦ „Жанета", гр. Разград, Сдружение „Център на НПО в Разград" и с активното съдействие на местните власти и дирекциите и отделите „Социално подпомагане" в общините на територията на област Разград.

Процесът на планиране стъпва на проучване на обхвата и нуждите на групи в риск в областта, извършено през 2015 г. с участието на териториални работни групи в общините. Обхватът на групите в риск е определен чрез статистически данни на ДСП, РЗИ, РИО и общинските администрации. Разработените услуги са базирани на нуждите, идентифицирани от хората в риск в областта. Приоритетните направления за развитие на услуги в подкрепа на хората в риск в област Разград са определени и съгласувани на областна среща с участието на заинтересовани страни. Стратегията е разработена от октомври до декември 2015 г., съгласувана е със заинтересованите страни на областно и общинско ниво и е утвърдена от Областния съвет за развитие.

В процеса на планиране се включиха представители на всички заинтересовани страни от областта, обединени в работни групи на териториален принцип по общини и тематични групи по ключовите компоненти на Стратегията. Работните групи участваха на доброволен принцип, мотивирани от убеждението за необходимостта от адекватна работеща областна стратегия и план за развитие на социалните услуги, които да допринесат за решаване на острите социални проблеми сред населението в област Разград.

При разработването на стратегията са приложени следните **принципи и подходи на планиране**:

- Дефиниране на нуждите на потребителя и планиране на услугите в съответствие с идентифицираните потребности;
- Партньорство и планиране с участие, което осигурява приноса и взаимодействието между всички заинтересовани страни – местни, регионални и държавни институции, неправителствния сектор, доставчици и потребители на социални услуги;
- Изпълнимост и приложимост на планираните социални услуги и мерки;
- Гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги и мерки;
- Финансова и социална ефективност;
- Равни възможности за достъп.

1.2 Обхват и фокус на стратегията

Областната стратегия за развитие на социалните услуги обхваща мерки и услуги, които са необходими за осъществяване на ефективна политика за подкрепа на индивидите и групите в риск в областта, в съответствие с техните реални потребности и съвременни стандарти

Видове услуги и обхват на рисковите групи. Областното планиране има за цел да очертае насоките за създаване на мрежа от услуги, която отговаря на нуждите на рисковите групи в област Разград и е ефективна в своето действие от управленска и икономическа гледна точка. На първо място са включени съществуващите вече услуги (като се посочва доколко те трябва да бъдат подобрени или запазени в техния настоящ вид) и развитието на нови социални услуги. Посочени са начините на достъп до тези услуги и връзката между тях. Освен това, Стратегията обхваща тези хоризонтални мерки и дейности в други свързани сфери (здравеопазване, образование, жилищна политика и др.), които имат отношение към функционирането на социалните услуги и са от ключово значение за решаването на проблемите на рисковите групи и индивиди.

Стратегията предвижда социални услуги за всички рискови групи на територията на областта. В рамките й са изведени приоритети, както и целевите групи и услуги за периода на действието й. Изборът на приоритетите е основан на остротата на проблемите и наличните ресурси.

Времеви обхват. Планираните услуги и мерки за социално включване ще се изпълняват на територията на областта през следващите пет години (2016 – 2020 г.).

Географски обхват. Стратегията задава както областната рамка, така и параметрите на социалните услуги във всяка от общините на територията на областта. В географско отношение обхватът на стратегията покрива всички общини на територията на област Разград, като се обръща специално внимание на географската специфика на областта и многобройните отдалечени от общинските центрове населени места.

В общия контекст, създаването на областна стратегия трябва да преодолее неравномерността в развитието на социални услуги. При тези обстоятелства, хората от различните общини в областта имат достъп до конкретни социални услуги, без да са обхванати всички рискови групи, а в повечето случаи живеещите на територията на малките общини и особено в малките населени места остават извън мрежата на социалните услуги.

1.3 Съответствие с международни, национални и местни политики:

От 2000 г. държавата провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца и след това премина и към услугите за другите възрастови групи. Реформата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. От система от специализирани институции, които предлагат универсален отговор на различните потребности и проблеми на хората се преминава към създаване на социални услуги в общността, които индивидуализират подхода към индивидите и групите в риск и целят интегрирането им в социалните общности. Затова отговорностите за управлението на социалните услуги на местно ниво са поети от общините.

Последователната практика на децентрализация намери израз и във въвеждането на регламентите и практиката на договаряне на социалните услуги с частни доставчици.

Необходимо е съществуващите социални услуги да са свързани в мрежа помежду си и със свързаните системи – образование, здравеопазване, жилищна политика, инфраструктура.

Настоящата стратегия следва международните политики, конвенции и документи на ЕС в сферата на социалната политика:

- Ограничаването на предаването на бедността и социалното изключване между поколенията (с акцент върху детската бедност и социално изключване);
- Активното включване за най-отдалечените от пазара на труда;
- Равните възможности за най-уязвимите групи в обществото.

Националният план залага на:

- Превантивните мерки;
- Социалното включване;
- Изпълнение на Стратегията за дългосрочна грижа на възрастните хора и плана за действие към нея;
- Приключване процеса на деинституционализация на децата;
- Подкрепата на децата и семействата чрез мерки за подобряване материалното състояние на семействата и развиване на качествени и разнообразни социални услуги;
- Връзка със системите на образование и здравеопазване, като компоненти на концепцията за борба с бедността и социалното изключване сред децата.

Приоритети и стратегии на областно ниво - стратегически документи – преглед и анализ на действащите стратегии и планове на областно и общинско ниво:

- Стратегия за развитие на област Разград (2014 – 2020);
- Общински планове за развитие;
- Общински програми за закрила на детето;
- Програми и стратегии, във връзка с развитието на социалните услуги на ниво община.

2 Изводи от анализа на ситуацията и оценката на потребностите в област Разград

Областната стратегия е изградена върху изводите и препоръките от проведено проучване на нуждите на групи в риск в Област Разград през 2015 г. Подробният финален доклад ”Анализ на ситуацията и оценка на потребностите в Област Разград” е включен като приложение към Стратегията.

Проучването на ситуацията в област Разград е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите проблеми, политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в областта. Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социо-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на сектора социални услуги в област Разград като достъп, капацитет, човешки ресурси и качество на наличните услуги. Потърсена е обратна връзка за нагласите и очакванията от областното планиране на заинтересованите страни – местна власт, териториални структури на АСП, граждански организации, доставчици и потребители на социални услуги.

Обобщените изводи от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са основа за адекватното планиране на капацитета на социалните услуги и за избора на тяхната форма – начин на осигуряване на достъп и достигане до клиентите, услуги обслужващи едно или няколко населени места в една или повече общини, както и за разработване на „смесени” услуги. Препоръките са съобразени и с нагласите и очакванията, както на различните участници в предоставянето на услугите, така и на настоящите и потенциалните ползватели - рискови групи и индивиди, за които са предназначени социалните услуги и мерки за социално включване.

2.1 Тенденции в развитието на област Разград

Изготвеният през 2015 г. анализ на ситуацията и оценката на потребностите идентифицира основните проблеми и формулира основните въпроси, които се отнасят до състоянието и развитието на социалните услуги на територията на област Разград. В резултат от проучването са очертани основните фактори, които формират рисковите групи, нуждаещи се от социални услуги и мерки, които целят да променят причините, пораждащи конкретната ситуация на неравнопоставеност на уязвимите групи.

Основните заключения за тенденциите в **демографските процеси** в област Разград са:

- Намаляване на броя на населението в областа с по-високи темпове от средното за страната. За период от 10 г. от 2005 до 2014 г. населението на област Разград е намаляло от 139 094 на 119 048 жители, т.е. с 20 046 души или 14,4%, а спрямо 2000 г., когато населението е било 164 001 жители е намаляло с 44 953 души или с над ¼ – 27,4% . Най-голям процент на намаление на населението през 2014 г. спрямо 2000 г. се наблюдава в община Лозница: -45,77%, където населението е намаляло почти наполовина, следвана от общините Цар Калоян, Кубрат и Самуил, където населението е намаляло с по 1/3. С най-малък процент е намаляло населението в община Разград, но пък намалението там е най-голямо като абсолютен брой;
- Селското население през 2014 г. е 63 211 души или 52,7% от общото население, а градското население е 56 610 души или 47,3% от общото население на областта. Процентът на градското население е много по-нисък от средния процент за Северен централен район (65,3%) и от средния процент за страната (71,0%). Това показва, че Разградска област се характеризира с много ниска степен на урбанизация;
- Задълбочаване на тенденцията, изразяваща се в ежегоден отрицателен коефициент на естествен прираст в област Разград (на 1 000 души от населението): от -4,3‰ през 2008 г. е достигнал -7,0‰ през 2013 г. Във всички общини ежегегодно се регистрира отрицателен прираст, формиран от миграцията на населението и отрицателно естествено възпроизводство.
- Коефициентът на раждаемост в област Разград през 2014 г. (8,7‰) е малко под средния за страната (9,4‰) и по-висок от този на Северен централен район (8,3‰). Единствено област Велико Търново има по-висок коефициент на раждаемост в сравнение с област Разград, в рамките на СЦР;
- Нарастване коефициента на смъртност за Област Разград за 2013 г. – 15,2 в сравнение с 2008 г. – 13,9%;
- Отрицателен механичен прираст – един от най-високите в страната. Устойчива тенденция към миграционно движение и обезлюдяване на област Разград. Тенденцията е към миграция на активното население към други райони на страната, в по-големите градове, както и емиграция в чужбина. Причина за това е възможността за работа, която носи по-добри доходи и съответно по-добър стандарт за живот. Във всички общини на територията на областта механичният прираст е отрицателен. Очертава се дългосрочна отрицателната тенденция на механичния прираст на населението в областта, като най-високи са данни през периода 2007 – 2011 г., вероятно поради икономическата криза. През последните три години: 2012 – 2014 г., отрицателният прираст бележи спад;
- Тенденция на застаряване на населението и регресивен тип възрастова структура – продължаващ процес на демографско застаряване, изразен в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години, и увеличаване на дела на населението на 65 и повече години. Разпределението на населението на област Разград

по възрастови групи (0-14 г.**:** 15-29 г.**:** 30-64 г.**:** 65+) е 13,8% **:** 16,2% **:** 50,4%**:** 19,6% (2014 г.).

Изменението за периода от 2011 до 2013 г е следното: намаление на населението от възрастови групи от 0 – 14 г., 15-29 г. и от 15 до 64, а нарастване на следващата възрастова група над 65 години;

- Прогресивно намаляване относителния дял на лицата в трудоспособна възраст. С най-голям процент население в трудоспособна възраст се характиризира община Лозница, а с най-нисък – община Кубрат. Община Исперих се отличава с най-голям процент население под трудоспособна възраст, а общините Кубрат и Цар Калоян – над трудоспособна възраст;
- Населението на област Разград е със смесен етнически състав. При преброяването през 2011 г. около 43% са се самоопределили като българи, 50% като турци и 5% като роми.

Безработицата и ограниченият достъп до заетост е основният проблем за осигуряване на нормален стандарт на живот. Ограниченият брой работни места в област Разград се дължи на затваряне на предприятията и съкращаване на персонал, в резултат от икономическата криза и съответно липса на алтернативни работни места.

- Коефициентът на безработица в област Разград нараства значително от 14,9% през 2008 г. до 20,7% през 2013 г. Регистрирани в бюрата по труда безработни лица в областта към 2014 г. са 9 788. Тази тенденция на нарастване се наблюдава във всички общини в областта, като най-големи темпове се наблюдават в общините Завет, Цар Калоян и Лозница. Общината с най-висок процент на безработица няколко години поред е община Самуил – 33,9% през юли 2015 г.;
- Нарастване коефициента на икономическа активност в област Разград за 2013 г., в сравнение с предходните години, за възрастовата група: 15 – 64 навършени години – 63,4% /58,5% за 2008 г./;
- За шест години заетите в област Разград над 15-годишна възраст са намалели с 4.2 хил. души. Това показва сравнението на данните на НСИ за 2014 г. /42 800/ спрямо 2010 г. /47 000/;
- Малките селища в областта притежават сходни белези на значителна изостаналост, спрямо условията на градската среда и по-ниско качество на живот;
- Ниската степен на образованост и квалификация, особено в селата, не позволява да се отговори на съвременните изисквания на пазара на труда. Следствие от това е високият дял на безработните с основно и по-ниско образование;
- Пазарът на работната сила е неравномерно овладян и се наблюдава дисбаланс – по-висока безработица в малките общини в сравнение с областния град и в същото време недостиг на квалифицирана работна ръка;
- Голяма част от местата за специалисти с висше образование остават незаети, поради миграцията им и слабата мобилност на работната сила (особено за работа в отдалечени селски райони). Традиционно делът на нискоквалифицираните и нискообразованите безработни е най-голям в образователната структура на безработицата;
- Доходите на лице от домакинството за област Разград са по-ниски от средните за страната. На лице от домакинството средно през първото тримесечие на 2010 г. общият доход средно на лице от домакинството за областта е 765,09 лв., при средна стойност за страната 886,48 лв. Стойностите по този показател са по-ниски и в сравнение с всички области от Северен централен район, с изключение на област Силистра и значително изостават от стойностите за София (столица), където доходът е 1 158,79 лв.;

- Най-голям относителен дял на дохода в общия доход на домакинството в област Разград през първото тримесечие на 2010 г. е от работна заплата – 50,3%, следван от този от пенсии – 33,7% и от други социални трансфери – 3,7%. Делът на доходите от социални трасфери за страната е 4,5%, а в София (град) е 2,4%;
- Очертава се тенденция на ежегодно нарастване на брутната годишна заплата в област Разград в периода 2010 – 2013 г. от 6 071 на 7 533 лв.

Налице са следните **характеристики и тенденции в секторите, имащи отношение към социалните услуги:**

Образование:

- Тенденция на ежегодно намаляване броя на учениците и преподавателите в училищата, поради негативната демографска картина. През учебната 2014/2015 г. в училищата в област Разград учат 13 076 ученици (14 013 през учебната 2009/2010 г.). През учебната 2013/2014 г. броят на преподавателите е 1 191 (1 270 през учебната 2010/2011 г.);
- Налице е трайна тенденция на намаляване на обучаваните ученици в професионалните гимназии в областта, както и във всички училща като цяло, поради негативната демографска картина. През учебната 2014/2015 г. професионалните гимназии са 10, с 2 653 обучавани ученика, от които редовна форма на обучение: 2 167, задочна форма на обучение: 482 и самостоятелна форма на обучение по здравословни причини: 4. Спрямо учебната 2009/2010 г., когато в професионалните гимназии са обучавани 3 199 ученика, броят им е намалял близо с 1/5 – 546 (17,07%);
- Намаляване броя на учениците в трите специални училища в област Разград – Възпитателно училище интернат „Н. Й. Вапцаров", гр. Завет; Помощно училище-интернат „Д-р П. Берон", гр. Кубрат и Помощно училище-интернат „Хр. Ботев", с. Осенец, община Разград от 211 през учебната 2009/2010 г., на 140 през учебната 2014/2015 г.;
- В национален мащаб област Разград е сред регионите с най-неблагоприятна образователна структура по отношение на дела на лицата с висше образование – всеки седми има такава степен на завършено образование. За сравнение всеки четвърти в страната е с висше образование;
- Областта е на последно място в страната по резултати от държавния зрелостен изпит по български език и литература;
- Ниска степен на образованост и квалификация на населението в селата;
- В малките общини на областта не са достатъчно развити формите за учене през целия живот, насочени към професионално обучение, квалификация и преквалификация на работната сила;
- През последните години е в ход оптимизация на училищната мрежа, като в някои общини се пристъпва към закриване на училища, а в други към структуриране на смесени паралелки;
- През последните години се наблюдава трайна тенденция на застаряване на педагогическия персонал, особено в начална и предучилищна степен;
- Увеличава се броят на учениците, които напускат училище, без да завършат средно образование и на нередовно посещаващите училище (особено в среден курс);
- Намалява броят на децата в училищна възраст в област Разград, необхванати от образователната система от 49 през 2012 г. на 34 през 2014 г.;

- Наличие на отпаднали от училище деца поради социални и семейни причини, поради това, че родителите поверяват грижата за децата на по-възрастни роднини, които не са в състояние да упражняват необходимия контрол, ниски доходи и липса на средства за осигуряване на нужните условия за обучение от страна на родителите, подпомагане от страна на учениците за осигуряване на доходи в семейството и полагане на грижи за по-малки братя или сестри. Броят на отпадналите от образователната система ученици в област Разград е нараснал от 74 за учебната 2012/2013 г. на 98 през учебната 2014/2015г.

Здравеопазване:

- Непосредственият достъп до здравни услуги в част от общините и населените места на област Разград е затруднен най-вече за живеещите в общините Завет, Цар Калоян и Самуил. В тези общини няма изградени Центрове за спешна и неотложна медицинска помощ;
- Ежегодно намаляване на броя на медицинските специалисти по здравни грижи;
- Все повече жители на област Разград търсят по-качествено медицинско обслужване извън областта;
- Непривлекателни лекарски практики, които остават свободни и липса на квалифициран здравен персонал в малките общини;
- Висок относителен дял на здравнонеосигурените лица в някои от общините на територията на областта. Трайно се оформя една рискова група, която не е в състояние да ползва пълния обем медицински услуги с всички неблагоприятни последствия от това;
- Различни са проблемите, с които се сблъскват хората с увреждания: липса на здравни пътеки, които покриват разходите за лечение; ниски доходи и невъзможност за закупуване на лекарства и осигуряване на необходимото лечение; липса на транспорт до здравните заведения.

Болничното лечение в област Разград се характеризира със следните особености:

- Запазване на относително постоянна хоспитализирана заболеваемост – 25 741 души през 2010 г., 25 292 през 2011 г., 24 682 през 2012 г., 27 067 през 2013 г. и 26 597 през 2014 г.;
- Ниска обща осигуреност с болнични легла - 4,5 на 1000 души, при 6,63 на 1000 за страната;
- Ниска осигуреност с легла за активно и интензивно лечение - 3,65, при 4,94 на 1000 души за страната;
- Ниска осигуреност с психиатричните легла - 0,55 при 0,67 на 1000 души за страната;
- Ниска осигуреност с легла за физиотерапия и рехабилитация - 0,29 при 0,85 на 1000 души за страната.
- Липсват легла за дългосрочна грижа, които да извършват дейност;
- На територията на областта липсват специализирани лечебни заведения;
- Липсват високотехнологични лечебни методи за изследване и лечение.

Извънболничната помощ в област Разград се характеризира със следните особености:

- Най-ниска осигуреност с медицински персонал в страната. Недостатъчен брой лекари и стоматолози в област Разград (под средния за страната), което затруднява достъпа до лечение и зъболечение. Броят на населението на един лекар е 385, а на един лекар по дентална медицина – 1 677;
- Неравномерно разпределение на практиките;

- Неравномерно разпределение на записаните пациенти при един ОПЛ (варира от 800 до 7000 пациенти);.
- Концентриране на специализираната медицинска помощ в три от градовете на областта;
- Трайно незаети практики;
- Обслужване на пациенти от фелдшери и медицински сестри;
- Недобре развита неотложна помощ;
- Основната част от специалистите работещи в извънболничната специализирана помощ, работят на основен договор в лечебни заведения за болнична помощ;
- Липсващи за областта специалисти – токсиколози, медицински паразитолози, неврохирурзи. Липсват специалисти с така наречените „тесни специалности“;
- Неравномерно разпределение на МДЛ и МТЛ;
- Недобре функциониращи хосписи, поради липса на финансиране от НЗОК;
- Липса на млади специалисти, болшинството от същите са над средна възраст.

Жилища и жилищна политика:

- Структурата на собствеността ограничава възможностите на общинските власти да провеждат социална жилищна политика. Общините са изключително затруднени да осигуряват жилища на нуждаещите се, като проблемът е по-изострен в големите и средни общини. През последните години общинските жилища са разпродадени и сега общините не разполагат с достатъчно жилища и не могат да задоволят най-елементарни жилищни потребности на млади и социално слаби семейства, на лица с различна степен на увреждания;
- Липсват механизми, които да стимулират инвестиции в тази насока, което ограничава възможностите на общинските власти да провеждат социална жилищна политика;
- В селата на територията на област Разград има много необитаеми и свободни жилища. Те се намират в непривлекателни райони (с неподдържана пътна мрежа, без отходни канали) и са неблагоустроени, изоставени и полусъборени;
- Обособените квартали със съсредоточено население с ромско самосъзнание се отличават с недостатъчно изградена техническа инфраструктура.

Транспортна инфраструктура:

Област Разград е на трето място по дял на пътна настилка в добро състояние в Северен централен район. Като цяло пътищата трети и четвърти клас са в най-незадоволително състояние, което затруднява достъпа до образователни, здравни и социални услуги на населението в малките населени места.

2.2 Идентифицирани рискови групи и потребности

При анализа на социо-демографската и икономическа картина на Област Разград се открояват **два основни параметъра - “доходи” и “възраст”,** които в съчетание с други фактори, пораждат риск за различни групи от населението и формират основни рискови групи: деца, лица, семейства в неравностойно положение и стари хора, нуждаещи се от подкрепа и социални услуги. Тези фактори са свързани с:

- Безработица и ограничен достъп до заетост;
- Липса на жилище, лоши битови условия и недостатъчно средства за издръжка;
- Ограничени ресурси за автономност и зависимост от подкрепата на близки – възрастни с увреждания с нужда от подкрепа във всекидневния живот; хора в пенсионна възраст;
- Структурата на семейството – пълно или непълно семейство, многодетни семейства, здравословни и образователни проблеми;

- Увреждане и/или сериозни здравословни проблеми на лицето или на член от семейството;
- Ниско образование (включително и неграмотност), липса на професионална квалификация, които водят до неравностойна позиция на пазара на труда и социална изолация;
- Социално изключване и принадлежност към уязвими етнически малцинства и семейства, в които децата рискуват да повторят социалния модел на родителите си;
- Изолираност на населеното място с нарушени транспортни връзки и комуникация с общинския и областния център;
- Възраст – концентрация на пенсионери и стари хора, живеещи в изолираните малки населени места, с крайно ограничен достъп до здравна грижа и услуги, както и ниски доходи на хора в надтрудоспособна възраст.

В резултат от анализа на рисковите фактори се обособяват няколко **ключови рискови групи**, които са обект на въздействието от настоящата Областна стратегия. Една от най-застрашените групи в риск са **децата,** те се разглеждат като деца, отглеждащи се извън семейства и деца, отглеждащи се в семействата:

ДЕЦА В РИСК, ОТГЛЕЖДАНИ ИЗВЪН СЕМЕЙСТВОТО:

- **Деца, изоставени на ниво родилен дом.** Очертава се тенденция на намаляване броя на изоставените деца в сравнение с предходния период (2007-2009 г.).

Броят на изоставени деца по общини не обуславя местоживеенето на родителите и семействата им. Голяма част от родилките, които изоставят децата си, не са от община Разград, но са насочени и са избрали да родят в МБАЛ „Св. Иван Рилски".

- **Деца, настанени в специализирани институции**. Децата, отделени от своите семейства, са от най-уязвимите групи в обществото. Като цяло тенденцията е, както тази мярка за закрила да се прилага все по-рядко във всички общини, така и да намалява самият брой на децата, отглеждани в СИ, поради активния процес на деинституционализация в областта. Голяма част от настанените деца са реинтегрирани в семейна среда, настанени в приемни семейства или резидентен тип услуги.

Считано от 01.04.2015 г. е закрит ДДУИ в с. Просторно, община Разград. С постановление, считано от 10.07.2015 г. е закрит ДМСГД в гр. Разград. Развитието на приемната грижа и алтернативните социални услуги в общността подпомагат процеса на деинституционализация и отглеждането на децата в семейна среда.

На територията на област Разград към момента работи 1 СИ за деца – ДДЛРГ „Лудогорие" в гр. Исперих. Капацитетът на услугата е 18 места, а броят на настанените е 15 деца; 10 от децата са от същата община, 4 от областта, а 1 е от друга област, което показва, че 95% от всички настанени в ДДЛРГ са от област Разград.

Разкриването на нови резидентни услуги ЦНСТДМ, утвърждаването на приемната грижа и съпътстващите услуги в общността за превенция на изоставянията показват положителен резултат по отношение политиката по деинституционализация в областта и до намаляване броя на децата, отглеждани в специализирани институции. Реинтеграцията на детето в семейството изисква развитие на мерки и услуги в общността, развиване на родителски капацитет, подкрепа на нуждаещи се семейства за осигуряване на жилище, посредничество и активна подкрепа за включване на пазара на труда и др.

- **Деца, настанени в СУ от резидентен тип.** На територията на областта са разкрити и работят 8 бр. ЦНСТДМ/У и 1 Преходно жилище с капацитет 102 места и към септември 2015 година в тях се отглеждат 94 деца.

Данните сочат, че за периода 2011 – 2015 година са изградени 6 нови ЦНСТДМ, 3 от които за деца с увреждания с капацитет 42 места.

Най-голям относителен дял от общия брой резидентни услуги за деца в областта (55,5%) има община Разград – 5 от ЦНСТДМ са в гр. Разград, два от тях за деца с увреждания, което дава най-висок дял на общината от общия брой и капацитет на резидентни услуги за деца с увреждания в областта – 66,7%. Община Исперих заема 44,5% от общия брой резидентни услуги – 3 ЦНСТДМ, 1 от които за деца с увреждания, и 1 ПЖ, като заема 33,3% общия дял резидентни услуги за деца с увреждания.

Анализът на всички данни показва, че за периода 2011 – 2015 година резидентните услуги са се увеличили и се развиват добре, но все още не са достатъчни, за да удовлетворят потребностите на всички рискови групи и е необходимо увеличаване капацитета на този тип услуга в цялата област, включително и с оглед приключване процеса на деинституционализация и извеждането на всички деца, отглеждани в СИ.

- **Деца, отглеждани в приемни семейства и при близки и роднини.** Броят на децата, настанени при близки и роднини в периода 2011 – 2014 година е 166, докато през периода 2007 – 2010 година броят е бил 194, с което се отчита спад на броя деца, настанени при близки и роднини с 14,4%.

За периода 2011 – 2014 г. най-голям брой настанени деца при близки и роднини има в община Разград, следвана от ощина Исперих и община Кубрат.

Значително е нараснал и броят на децата, отглеждани в приемни семейства. За периода 2012 – 2014 година той е 245, което е със 79,02% повече, отколкото настаняванията в специализирани институции за същия период.

Приемната грижа се развива интензивно през последните 5 години, като за сравнение може да се отбележи, че през 2010 година броят на настаняванията в приемни семейства е само 34 за цялата област. Анализът показва утвърждаването на тази мярка за закрила като алтернатива на СИ.

По данни на РДСП гр. Разград приемните семейства към момента са общо 84. В тях се отглеждат 87 деца.

Приемната грижа е най-развита в община Разград, следвана от община Самуил и община Исперих.

ДЕЦА В РИСК, ОТГЛЕЖДАНИ В СЕМЕЙНА СРЕДА:

- **Деца с увреждания, отглеждани в семейна среда.**

По данни на РЗИ в областта към 31.12.2014 г. са регистрирани 695 деца с увреждания.

Семействата на всички деца с увреждане се нуждаят от подкрепа за отглеждане на децата, като тази необходимост се проявява при **следните свързани групи в риск:**

- Самотни майки;
- Семейства, в които единият партньор е личен асистент;
- Многодетни семейства с деца с увреждане.

В област Разград има изградени и 3 Центъра за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) с общ капацитет 95 потребители в общините Разград, Самуил и Цар Калоян, в които са регистрирани и сравнително голям брой деца с увреждания - 71. Този тип услуга подкрепя децата с увреждания, но и техните семейства и разширен кръг от близки.

На територията на областта има изграден 1 Дневен център за деца с увреждания в община Исперих. Услугата функционира по проект “Детство за всички” и е с капацитет 48 места и заетост 35 деца с увреждания.

На първо място в областта по брой деца с увреждания е **община Разград** – 400, като 108 от тях са със степен на увреждане над 90%, 93 деца са със 71 – 90%, 121 са с 50 – 70% и 78 – до 50%. При капацитет 45 места, ЦСРИ, Разград работи със средно 66 потребители от общината, Личен асистент по проект „Нови възможности за грижа" – ползватели са 24 деца към м. октомври 2015 г. и Личен асистент по НП „АХУ" – 8 деца към м. октомври 2015 г. Предстои да стартира и Център за ранна интервенция на увреждането, който ще предоставя индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания и ще консултира семейства по посока формиране и развитие на родителски умения. Обхванатите деца от тази рискова група са 98, което е 24,5% от общия брой на децата с увреждания в общината. На територията на общината има изграден капацитет на услуги в общността, подкрепящи тази рискова група, който е недостатъчен, за да задоволи реалните потребности на общината..

На второ място в областта по брой на регистрираните случаи на деца с увреждания е **община Исперих** – 114, като 31 от тях са със степен на увреждане над 90%, 25 деца са със 71 – 90%, 40 са с 50 – 70% и 18 – до 50%. На територията на общината функционират Дневен център за деца с увреждания с капацитет 48, Личен асистент по проект „Нови възможности за грижа" - 11 деца към м. октомври 2015 г. и Личен асистент по НП „АХУ" – 8 деца към м. октомври 2015 г. Обхванатите деца от тази рискова група са 58,77% от общия брой на децата с увреждания в общината.

В **община Кубрат** са регистрирани 105 деца с увреждания, като 30 от тях са със степен на увреждане над 90%, 19 деца са със 71 – 90%, 39 са с 50 – 70% и 17 – до 50%. Услугата подкрепяща тази рискова група на територията на общината, е Личен асистент, като съответно: Личен асистент по НП „Асистенти за хора с увреждания" – 5 деца, ползващи услугата ; Личен асистент по проект „Нови възможности за грижа" – ползватели 10 деца, т.е. обхванатите деца от рисковата група в общината са 14,29%.

Регистрираните деца с увреждания в **община Завет** са 71, като 10 от тях са със степен на увреждане над 90%, 16 деца са със 71 – 90%, 25 са с 50 – 70% и 20 – до 50%. От тях 4 деца ползват Личен асистент по НП „АХУ" и 6 деца - Личен асистент по проект „Нови възможности за грижа", т.е. обхванатите деца от рисковата група са 14,08%.

На територията на **община Самуил** децата с увреждания са 57, като 9 от тях са със степен на увреждане над 90%, 12 деца са със 71 – 90%, 24 са с 50 – 70% и 12 – до 50%. От тях 2 деца ползват услугата Личен асистент по НП „Асистенти за хора с увреждания и 7 - Личен асистент по проект „Нови възможности за грижа". ЦСРИ ползват 12 деца. На територията на общината към момента се изпълнява Проект „Сграда за предоставяне на социални услуги за деца и техните родители", насочен към деца от 0 до 7 години /в риск от изоставяне, с увреждания, непосещаващи детски заведения, отглеждани в крайна бедност и др./ и техните родители, както и бъдещи родители от рискови групи /етнически общности с висок социален и здравен риск. Обхванатите деца от рисковата група са 36,84%.

На територията на **община Лозница** децата с увреждания са 53, като 11 от тях са със степен на увреждане над 90%, 16 деца са със 71 – 90%, 17 са с 50 – 70% и 9 – до 50%. От тях 4 деца ползват услугата Личен асистент по НП „Асистенти за хора с увреждания и 2 - Личен асистент по проект „Нови възможности за грижа", т.е. обхванатите деца от рисковата група са 11,53%.

В **община Цар Калоян** регистрираните деца с увреждания са 45, като 12 от тях са със степен на увреждане над 90%, 13 деца са със 71 – 90%, 19 са с 50 – 70% и 1 – до 50%. Услугите за рисковата група са: Център за социална рехабилитация и интеграция, ползватели са 14 деца; Личен асистент по проект „Нови възможности за грижа" - 14 деца, т.е обхванатите деца от рисковата група са 62,22%. На територията на общината има изграден капацитет на услуги в общността, подкрепящи тази рискова група.

Услугата „Личен асистент" обслужва много малък брой деца с увреждания от общия брой потребители – едва 16,2%.

Най-много деца, ползващи услугата „Личен асистент", спрямо общата бройка, са децата в община Цар Калоян – 29,78%. Следват: община Лозница с 24%; община Разград - 22,4%; община Завет – 21,27%; община Исперих – 14,56%, община Кубрат – 10,49% и община Самуил – 7,96%.

Анализът на данните показва, че тази рискова група е сред най-големите в областта и продължава да нараства, но няма изграден капацитет, достатъчен да задоволи потребностите й, включително и по отношение на свързаните групи в риск – семействата на деца с увреждания. Услугите в общността, подкрепящи тази група са неравномерно разпределени в областта.

Анализът на потребностите на тази рискова група идентифицира следните проблеми: осигуряване на достъпна среда, диференциране на услуги за деца с различни по вид и степен увреждания, липса на възможности за транспорт от селата до съответните здравни услуги и лечебни заведения; осигуряване на гъвкава дневна и почасова грижа; затруднен достъп до образование, интеграция на децата с увреждания с връстниците им;

- **Деца, отглеждани в семействата в риск.**

- Деца в непълни семейства – сравнителният анализ на данните показва, че броят на непълните семейства и самотни родители за 2014 г. е 206, което в сравнение с 2010 година, когато броят е бил 213, сочи лек спад на тази рискова група. Тези данни обхващат само семействата, получаващи помощи по чл. 7 и не обхващат всички непълни семейства, както и семействата с родители, които са заминали за чужбина и са оставили децата си за отглеждане от близки и роднини. Поради този факт броят на тази рискова група вероятно е много по-голям.

- Деца в риск от отпадане от училище, отпаднали и нередовно посещаващи училище. Общият брой на децата, отпаднали или необхванати в училище за цялата област в периода 2012 – 2014 година е 394, като 263 от тях са отпадналите, а 131 са необхванатите деца от образователната система.

Като процентно съотношение броя на отпадналите ученици, спрямо общия брой на учениците в началото на учебната година е 0,7% за учебната 2013/2014 година. Този процент за учебната 2014/2015 година е 0,75 %.

Икономическите причини за напускане на училище (ниски доходи, лош жизнен стандарт и битови условия, безработица и др.), влиянието на семейството и средата (отглеждане на деца в непълни семейства, ниско образователно равнище на родителите, нехайно и безотговорно родителство и др.) и образователните фактори (ниска степен на училищна готовност, трудности при усвояване на учебния материал, нередовно посещаване на училище, конфликти с учители и съученици) си взаимодействат и поставят децата в особено висок риск от отпадане от училище.

Явлението „отпадащи ученици от училище" и комплексното действие на причините, които го пораждат, е индикация, която трябва да се има предвид при формулирането на конкретни политики. Експертите отчитат невъзможност за системен контрол за обхващане и задържане в училище на децата до 16-годишна възраст от някои етнически малцинства. За задържането им в училище и за предотвратяване на бъдещи рискове от социална изолация са необходими дейности за компенсиране на образователните пропуски, мотивиране на децата за посещение и задържане в училище, дейности за запълване на свободното време и за мотивация на родителите за ангажиране в образованието на своите деца;

- Деца, жертви на насилие и трафик са друга рискова група. По данни на РДСП за периода 2011 – 2014 година няма регистрирани деца, жертви на трафик, в област Разград. Общият брой на регистрираните деца, жертви на насилие в областта за периода 2011 – 2014 година е 271. Данните от областта показват, че през периода 2007 – 2010 г. са регистрирани общо 166 случая на насилие над деца. Тенденцията е за увеличаване случаите на деца, жертви на насилие с 38,74% през периода 2011 – 2014 г., спрямо периода 2007 – 2010 г.

Най-голям е броят на децата, жертва на насилие в община Кубрат, където са регистрирани 52 случая за периода 2007 – 2010 година. За сравнение в община Разград за същият период са регистрирани 31 случая, за община Исперих – 7 случая, община Лозница – 22 случая, община Самуил – 27 случая. Впечатление прави и големият брой случаи в община Завет – 33.

Мерките за преодоляване на проблемите от тази група са с различна насоченост: повишаване на обществената чувствителност, изграждане на трайни механизми на взаимодействие между полиция, социална служба, общинска администрация, НПО, за справяне с проблема; да се предоставят качествени социални услуги в общността за подкрепа на деца и техните семейства, за да се справят с последствията от преживяно насилие и да постигнат пълен житейски потенциал;

- Деца с проблемно поведение. Анализът на данните показва, че тази рискова група се е увеличила с 28,8% спрямо 2010г. Към 31.12.2014 година общият брой на деца, извършили насилие, кражби, проституиращи и живеещи на улицата е 125. От тях 60 са регистрирани в противообществени прояви през 2014 година в най-голямата община – Разград, следвана от общините Исперих – 22 деца и Завет – 18 деца. Данните показват, че в тези общини децата, извършили противообществени прояви заемат 80% от общия брой в областта.

На територията на цялата област няма достатъчно услуги, които да задоволят потребностите на тази рискова група. Центровете за обществена подкрепа работят с такава целева група, но увеличеният брой на противообществените прояви налага изграждане на междуинституционални механизми между социалните услуги в общността, ЦОП и училищната мрежа. Целта е да се работи заедно и съответно по-ефикасно по превенция на противоправното поведение.

Свързани групи в риск: Родители с основно и по-ниско образование; Семейства с безработни родители; Семейства със здравословни и други проблеми; Семейства, живеещи в лоши битови условия; Семейства упражняващи насилие или неглижираност спрямо децата; Семейства от етнически общности в неравностойно социално положение; Семейства в бедност и семейства с липса на жилище или в лоши жилищни условия; Дисфункционални семейства.

За да се интегрират в семейството, е необходимо да се търси допълнителен институционален механизъм и да се повиши работата, както в СИ, така и в ДСП, за изграждане на връзка със семейството и за подкрепа при отглеждане на детето;

Семейства - Социално–битовите проблеми на родителите (липса на жилище, липса или ниски доходи, многодетни семейства) предполагат обективни трудности при отглеждане на децата. Специфичен проблем за децата от семейства в неравностойно положение е ниското качество на живот и влошения социално-психологически климат в семействата. Помощите за безработни не могат да компенсират цялостния проблем на семействата в риск. Невъзможността за справяне със ситуацията е предпоставка за явления като стрес, депресия, домашно насилие, разпадане на семействата, изоставяне на деца и др., които водят до редица други неблагоприятни последици.

За преодоляване на тези проблеми функционират 3 иновативни услуги в общността, предоставяни предимно от НПО – Консултативен център по проблемите на домашното насилие и 2 ЦСРИ.

Необходимо е по-активно включване на услуги, насочени към развитие на родителския капацитет и целенасочена работа със семейства. Данните показват, че голяма част от социалните услуги на територията на областта за тази рискова група са насочени към деца и много по-малка част - към родители и семейства.

ВЪЗРАСТНИ ХОРА С УВРЕЖДАНИЯ:

В област Разград са регистрирани общо **18 445** пълнолетни с увреждания. Според степента на увреждане, на областно ниво, до 50% са регистрирани 1579 лица. От 50 – 70% са 5741 лица. Лицата със степен на увреждане 71 – 90% са 7266. С увреждане над 90% са 3859 лица. По отношение на видовете увреждания най-голям е броят на лицата с физически увреждания – 91,55%, следвани от лицата с психични разстройства – 6,30% и с умствена изостаналост – 2,15%. Въпреки по-малкият брой на лицата с умствена изостаналост и на лицата с психични разстройства, те са най-рисковите целеви групи от гледна точка на възможността да живеят самостоятелно в семейна среда. Поради спецификата на тези заболявания, за задоволяване на техните потребности е необходимо да бъдат разкрити подходящи социални услуги в общността и резидентен тип. Лицата с физически увреждания, въпреки големият брой, имат по-добра възможност за подкрепа, чрез социални услуги в семейна среда и други съпътстващи услуги в общността.

- **Възрастни хора с увреждания, настанени в специализирани институции.** На територията на област Разград функционират 3 специализирани институции за хора с увреждания:

- Дом за възрастни хора с физически увреждания – с. Ловско, община Лозница с капацитет 35 места; Чакащите за настаняване през 2014г. са се увеличили с 46,6%, спрямо 2012 г. За 2014 г. чакащите от други области на страната са 80%, а чакащите от област Разград – 20%.

- Дом за възрастни хора с умствена изостаналост – с. Самуил, община Самуил с капацитет 86 места; Чакащите за настаняване през 2014г. са се увеличили с 4,25%, спрямо 2012 г.

- Дом за възрастни хора с деменция с капацитет 60 места – гр. Разград, община Разград. През 2014 г. услугата е ползвана от 78 човека, като 43,6% от тях са от други области на страната, 6,4% са от областта, а останалите 50% са от община Разград. Чакащите за настаняване през 2014г. са се увеличили с 48,8%, спрямо 2012 г. За 2014 г. чакащите от други области на страната са 90,3%, а чакащите от област Разград – 9,7%.

Капацитетът и на трите специализирани институции е постоянно запълнен, но поради регламентираните правила за настаняване, спазване на поредност и актуализиране на документацията, както и 20-дневния срок от издаване на заповедта, се бави заемането на свободното място и се създава впечатление за почти запълнен капацитет.

- **Възрастни хора с увреждания, които ползват социални услуги в общността и резидентен тип.** Деинституционализацията на лицата, настанени в специализирани институции, понастоящем се реализира посредством предоставяне на социални услуги в общността, т.е. услуги, предоставяни в семейна среда или в близка до семейната среда, които оказват подкрепа за пълноценна социална интеграция на нуждаещите се лица.

За осъществяване на действителна деинституционализация е изградена мрежа от различни типове услуги в общността, които служат като алтернатива на настаняването в специализирани институции. Всички тези услуги са насочени към повишаване на качеството на живот на възрастните хора, като се съблюдава принципът за независим живот в семейната среда или в близост до нея. Услугите, отличаващи се с домашна атмосфера, биват съобразявани с индивидуалните потребности, желания и условия на живот на всеки възрастен човек, като в предоставянето им могат да бъдат ангажирани освен роднините, и съседи и приятели на възрастните хора.

Възрастни хора с увреждания, ползващи социални услуги от резидентен тип. От подадената информация в Общинските анализи за ситуацията и оценка на потребностите се установи, че 117 лица с умствена изостаналост, физически увреждания и психически разстройства са настанени в 10 социални услуги от резидентен тип.

В област Разград изградените социални услуги от резидентен тип са 4 бр. Защитени жилища за хора с умствена изостаналост, 1 бр. ЗЖ за хора с психически разстройства, 3 бр. ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания, 1 бр. ЦНСТ за хора с психически разстройства и 1 бр. ЦНСТ за хора с умствена изостаналост.

Възрастни хора с увреждания, ползващи почасови и дневни социални услуги в общността. Функциониращите социални услуги в общността за възрастни хора с увреждания на територията на област Разград към м. октомври 2015 г. са - Център за социална рехабилитация и интеграция /ЦСРИ/, Дневен център за възрастни хора с увреждания /ДЦВХУ/, социалните услуги „Личен асистент" по Проекти към ОП„РЧР" и „Личен асистент" по НП „АХУ".

Разкритите 4 ЦСРИ и 2 ДЦВХУ в област Разград са обхванали повече от 155 лица с увреждания – 1 ЦСРИ в с. Просторно, Община Разград, с капацитет 25 места, 1 ЦСРИ в с. Владимировци, общ. Самуил с капацитет 30 места, 1 ЦСРИ в община Лозница с капацитет 30 места, 1 ЦСРИ в гр. Цар Калоян с капацитет 25 места, 1 ДЦВХУ в гр. Кубрат, с капацитет 30 места и 1 ДЦВХУ в гр. Разград с капацитет 25 места.

През периода на действие на ОСРСУ 2011–2015 г. са отворили врати четири нови ЦСРИ – в с. Владимировци, гр. Лозница, гр. Разград и гр. Цар Калоян и 1 ДЦВХУ в гр. Разград.

За нуждите на целевата група възрастни хора с увреждания в област Разград се предоставя социалната услуга „Личен асистент" по различни програми.

В социалната услуга „Личен асистент" по Проект „Нови възможности за грижа" към ОП „РЧР" са обхванати общо 491 лица с увреждания, а по „Личен асистент" към НП„АХУ" - 52 лица. Това съставлява едва 2,94 % от общия брой на целевата група.

Възрастни хора с увреждания в отдалечени населени места. За групата на хора с увреждания в отдалечените села важи в много по-голяма степен изолираността от социални услуги. Планирането на мобилни услуги за тях изисква да се проучи вида на заболяванията им и да се установи броя на възрастни хора с увреждания по малките населени места.

СТАРИ ХОРА

Основните идентифицирани потребности на старите хора, настанени в специализирани институции са: потребност от постоянна грижа за лежащите, достъп до медицинско обслужване, осигуряване на възможности за общуване и запълване на свободното време според индивидуалните интереси на потребителите. В процеса на социална работа, психологична оценка и разговори с потребителите не се наблюдава готовност и желание у тях за извеждане. Същото се наблюдава и при работа с близките и семействата на настанените.

- **Стари хора, настанени в специализирани институции.** На територията на област Разград съществуват две специализирани институции за стари хора с държавно финансиране:

- **Дом за стари хора, гр. Разград**, с капацитет 80 места, заетост 79; Броят на лицата, включени в регистъра на чакащите за ползване на социални услуги в Дом за стари хора - гр. Разград, не търпи увеличение спрямо началото на периода - 26 чакащи в началото на 2014 г. и 19 чакащи в края на 2014 г., като средно годишно бройката на чакащите е 20,25 човека (в т.ч. по първо желание 15,33 човека и по 2, 3 и т.н. желание – 4,92 човека).

- **Дом за стари хора с. Тертер, община Кубрат**, с капацитет 60 места, заетост 55; При броят на лицата, включени в регистъра на чакащите за ползване на социални услуги в ДСХ, с. Тертер не се отчита ръст - няма чакащи в началото на 2014 г., а в края на годината има 1 чакащ, като средно годишно бройката на чакащите е 1,08 човека (в т.ч. по първо желание 0,33 човека и по 2, 3 и т.н. желание – 0,75 човека).

Наличието на тези домове създава алтернатива за адекватна грижа за старите хора, за които са изчерпани възможностите за оставане в семейна среда. Осигурява се грижа, достъп до медицински услуги, възможност за рехабилитация, социални контакти, спокойствие и сигурност.

- **Самотни стари хора, живеещи в отдалечени райони**

Голям е броят на самотноживеещите хора в област Разград. Преобладаващата част от селата извън общинските центрове са обитавани основно от хора в пенсионна възраст.

Комуникационните връзки между някои от общинските центрове и отдалечените населени места са проблем за осигуряване на равнопоставен достъп до социални услуги. Потребностите, които имат самотните хора са следните:

- Подкрепа за ежедневните грижи в дома;
- Осигурен достъп до аптеки и помощ при закупуване на лекарства; Достъп до медицинска помощ и здравни услуги;
- Осигуряване на социални контакти и психо-социална подкрепа;
- Компенсиране на изолираността от достъп до социални и здравни услуги на малките населени места в селските райони;
- Създаване на възможности за обгрижване, рехабилитация, подкрепа и социализация.

За осигуряване на социални контакти и психо-социална подкрепа на възрастните хора в селските райони на територията на областта са разкрити Клубове на пенсионера и инвалида, които спомагат за намаляне риска от изолация. Като основна нужда се очертава подкрепата за ежедневни грижи в дома – помощ при самообслужване, поддържане на хигиена, пазаруване, придружаване, готвене. Към момента задоволяването на тези потребности се осигурява със социалните услуги: Домашен социален патронаж и „Личен асистент".

- **Стари хора, ползващи социални услуги в общността**

Социалните услуги в общността услуги от резидентен тип и почасови услуги в общността.

- Стари хора, ползващи социални услуги от резидентен тип

Социалните услуги от резидентен тип подпомагат задоволяването на потребността от грижа, достъп до медицинско обслужване, осигуряване на социални контакти и организиране на свободното време според индивидуалните интереси на старите хора.

В област Разград към момента няма разкрити такива услуги. Част от Общинските анализи идентифицират необходимостта от разкриването им и това ще бъде един от приоритетите през новия период на Областната стратегия за развитие на социалните услуги.

- Стари хора, ползващи социални услуги в общността

Социални услуги в общността за стари хора в област Разград са: Домашен социален патронаж, Обществена трапезария, социалната услуга „Личен асистент" по НП „АХУ", Домашен помощник, „Личен асистент" по ОПРЧР.

С най-голям брой потребители стари хора е услугата „Домашен социален патронаж". Към 31.12.2014 г. тя се ползва от 1136 лица, повечето от които са самотни възрастни хора. Социалната услуга се предоставя на много добро ниво и задоволява потребностите на нуждаещите се потребители от такъв тип подкрепа. Търсенето на услугата през 2014 г. се е повишило, спрямо 2013 година, като най- голям ръст на потребителите се отчита в Общините Завет и Исперих. Капацитетът на услугата спрямо началото на предходния период (2011 г.)е увеличен само в Община Лозница с 5 места.

Най-търсена е социалната услуга „Личен асистент", която дава възможност за относително самостоятелно съществуване на старите хора в обичайната им семейна среда. Наблюдава се запазване броя на обслужваните лица по НП „АХУ", въпреки по-голямият брой потребители, нуждаещи се от такъв тип грижа.

В много от случаите, кандидатите за лични асистенти не отговарят на изискванията, заложени по Програмата. Недостатъкът е, и че предоставяната подкрепа зависи от отпускания финансов ресурс, а не от наличните потребности в общините.

Услугата „Обществена трапезария", финансирана от фонд „Социална закрила" се предоставя във всички общини от област Разград. Нуждаещите се потребители получават топла храна. Считано от 2013 г. услугата се предоставя целогодишно.

Клубовете на пенсионера и инвалида са социални услуги в общността, които имат за цел да съдействат за поддържане на социалните контакти, социалната интеграция и жизнен стандарт на пенсионерите и инвалидите в областта. Средствата за издръжка се осигуряват от общинските бюджети.

2.3 Изводи за състоянието на мрежата от услуги в областта

- **Заключения за изпълнението на предходната Стратегия**

През периода на действие на Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Разград са изготвени три мониторингови доклада – Мониторингов доклад за периода 01.01.2011 – 31.12.2011 г., Мониторингов доклад за периода 01.01.2012 – 31.12.2012 г. и Мониторингов доклад за периода 01.01.2014 – 31.12.2014 г.

Изготвените Годишни мониторингови доклади и изложените в тях данни дават ясна представа за развитието на мрежата от социални услуги в областта.

През 2014 г. бе изготвена Междинна оценка на изпълнението на Стратегията за развитие на социалните услуги в област Разград (2011 – 2015 г), която обхваща периода 2011 – 2013 г. В следствие на очерталите се изводи и тенденции, членовете на основния състав на ЗМО разработиха Актуализиран документ за изпълнение на Стратегията за развитие на социалните услуги в област Разград (2014 – 2015 г.).

На базата на изготвените Мониторингови доклади на ОСРСУ в област Разград се отчита голям напредък в развититето на социалните услуги по приоритетни направления. /Приложение 1 – Моментна снимка на СУ/

Разкрити са и успешно функционират различни социални услуги от институционален тип и такива в общността. Характерно за Областта е, че по-голяма част от специализираните институции и социалните услуги в общността са концентрирани в общинските центрове. Предлаганите алтернативни социални услуги обхващат широк кръг от рискови групи.

През отчетния период 2011 г. – 2013 г. са изпълнени 53 % от заложените дейности в Областната стратегия. Разкритите социални услуги за периода са 13, като от тях за деца са 3, за възрастни хора с увреждания са 7, а смесените услуги са 3. На два пъти е намаляван капацитетът на специализираните институции ДДЛРГ в гр. Исперих и ДВХУИ в с. Самуил. Считано от 01.05.2011 г. е закрит ДВХФУ в с. Хърсово. През отчетния период е увеличен капацитета на 4 социални услуги, като две от тях са от резидентен тип.

Дейностите, по които са предприети мерки за изпълнение, но все още не са приключили са 21 %. Неизпълнените дейности са 29 %, а тези, за които няма информация – 2 %.

През 2014 г. се актуализира ОСРСУ. Изпълнените дейности през периода 2014 – 2015 г. са 57 % от заложените дейности в Областната стратегия. Дейностите, по които са предприети мерки за изпълнение, но все още не са приключили са 13,5 %. Неизпълнените дейности са 29,5 %.

Разкритите социални услуги за периода са 3. Стартиралите нови социални услуги по проекти са 8, като 5 от тях са социални услуги по проект „Детство за всички", а 3 са по проект за социално включване, финансиран със заемни средства от Световната банка.

На два пъти е намалян капацитета на специализираната институция ДДЛРГ в гр. Исперих. Дом за деца с умствена изостаналост в с. Просторно, община Разград е закрит. През отчетния период е увеличен капацитета на 2 социални услуги, като и двете са от резидентен тип.

През периода 2011 – 2015 г. са изпълнени 53 % от заложените дейности в Областната стратегия.

Дейностите, по които са предприети мерки за изпълнение, но все още не са приключили са 21 %.

Неизпълнените дейности са 26 %.

Процентът на откритите през периода на действие на ОСРСУ (2011-2015 г.) резидентни услуги и услугите в общността в област Разград е висок. Разкритите социални услуги за периода са 16, като от тях за деца са 3, за възрастни хора с увреждания са 9, а смесените услуги са 4.

От 01.05.2011 г. е закрит ДВХФУ в с. Хърсово, община Самуил. Считано от 01.04.2015 г. е закрит ДДУИ в с. Просторно, община Разград. С постановление, считано от 10.07.2015 г. е закрит ДМСГД в гр. Разград. Капацитетът на ДДЛРГ в гр. Исперих е намалян четири пъти, като в началото на периода е 80 места, а в края – 18 места. Капацитетът на ДВХУИ в с. Самуил е намалян два пъти – в началото на периода е бил със 110 места, а в края – 86 места. През отчетния период е увеличен капацитетът на 6 социални услуги, като 4 от тях са от резидентен тип.

Отчитайки икономическото, политическо и социално положение на страната, темпът на развитие на социалните услуги е добър. В община Разград функционират 30,1% от социалните услуги в областта, а в останалите общини в областта разпределението е както следва: община Самуил и община Исперих – по 17,9%, община Цар Калоян – 10,7%, община Кубрат и община Лозница - 9%, и община Завет – 5,44%.

В унисон с провеждащата се реформа в България по отношение деинституционализията на деца и младежи с/без увреждания, в област Разград бяха изградени и стартираха 4 бр. ЦНСТ и 1 бр. ДЦДУ по проект „Детство за всички". Новоразкритите социални услуги дадоха възможност на общините за намаляване капацитета ДДЛРГ и закриване на ДДУИ.

Много голям темп на развитие бележи социалната услуга „Приемна грижа". Все повече семейства приемат идеята за полагане на грижи за дете в риск. Към момента професионалните приемни семейства в Областта са 82. В тях се отглеждат 87 деца, от които 48 са настанени със заповеди от Отделите „Закрила на детето" към териториалните ДСП, а останалите 39 са настанени от екипите по проект „И аз имам семейство" по ОП„РЧР".

На територията на всички седем общини в Област Разград се предоставя социалната услуга „Личен асистент" по НП„АХУ", „Личен асистент" по проекти към ОП„РЧР" и Обществена трапезария. Домашен социален патронаж се предоставя в шест от седемте общини.

При извършване на мониторинговите посещения се установи отвореност на общините към делегиране управлението на социални услуги на НПО. В началото на периода две общини (Разград и Самуил) са делегирали управлението на социални услуги (ЦОП и ЗЖ) на НПО. В края на периода услугите с делегирано управление са четири (ЦОП в гр. Разград, ЗЖ в с. Кривица, ЦСРИ в с. Владимировци и ЦСРИ в гр. Лозница). На територията на областта активно действащи са 7 НПО – Сдружение „Женска алтернатива за независимост етническа толерантност и асоцииране – ЖАНЕТА" гр. Разград, Сдружение "ЦЕНТЪР НА НПО В РАЗГРАД", Сдружение с нестопанска цел „Център за социални инициативи и образователни програми", с. Самуил, Сдружение „За социална отговорност и регионални инициативи - Банско", Сдружение с нестопанска цел „Младежки форум 2001-Разград", Сдружение с нестопанска цел „Център за подкрепа на жените в село Стражец" и Фирма „Акансу" ЕООД.

Липсата на финансов ресурс за изграждането, оборудването и обзавеждането на подходяща материална база е причина да има неразкрити социални услуги, идентифицирани като необходимост и заложени в ОСРСУ (2011-2015 г.). Липсват кризисни центрове за деца и лица преживели насилие, услуги за лица с деменция, приюти, социални услуги от резидентен тип за стари хора и за лица с психически разстройства.

Изводите и препоръките от изготвените мониторингови доклади за изпълнение на ОСРСУ (2011 – 2015 г.) са:

- Подобрени са условията за самостоятелен живот в домашна среда на възрастни хора, самотно живеещите и хора с увреждания, чрез използване услугите на Домашен социален патронаж, Домашен санитар и Личен асистент. Необходимо е да се работи още в тази посока, тъй като потребностите се увеличават предвид процеса на застаряване на населението.
- Наблюдава се намаляване броя на децата, настанявани в ДДЛРГ на територията на областта. Приоритетно децата в риск, нуждаещи се от закрила се настаняват в семейства на роднини и близки, приемни семейства и ЦНСТ.
- Наблюдава се значително увеличение броя на чакащите настаняване лица в Дом за възрастни хора с деменция по първо желание, спрямо началото на периода, което предполага необходимост от планиране на услуги за лица с деменция на територията на областта.
- На територията на областта липсва услуга от резидентен тип за спешно настаняване - Център за временно настаняване или Приют, която да действа целогодишно.
- Добре развиващи са формите на алтернативна семейна грижа като „Приемна грижа" и настаняване в семейства на близки и роднини.
- Недостатъчното финансиране на социалните услуги води до снижаване на качеството на грижа, ниска мотивация у персонала и недостиг на специалисти. Необходимо е привличане на алтернативни източници на финансиране, неправителствени организации, европейски фондове и др.
- Да се осигурят възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие капацитета на екипите, ангажирани с управление и мониторинг на социалните услуги и на доставчиците;
- Да се въведе практика за осъществяване на индивидуална и групова супервизия, като елемент от системата за управление на човешките ресурси и като средство за подобряване качеството на предоставяните услуги;
- Да продължи реформирането и преструктурирането на съществуващи специализирани институции за деца и лица.

- **Съответствие на мрежата от услуги спрямо актуалните потребности на рисковите групи**

В рамките на действие на ОСРСУ 2011-2015 г. за Област Разград се наблюдава ясно изразена тенденция на намаляване броя на децата, настанявани в СИ. Пониженият брой е в резултат и на реализиране на процеса на деинституционализация на деца в риск, ограничаване входа на специализираните институции за деца и развиване на алтернативни социални услуги – приемна грижа и ЦНСТ. За областта това доведе до закриване на ДДУИ в с.Просторно, общ.Разград и ДМСГД в гр. Разград. В началото на 2011 г. капацитета на ДДЛРГ в гр. Исперих е бил 80 места. В края на периода на ОСРСУ 2011 – 2015 г. капацитетът е 18 места.

Очакван резултат от реализирането на услугата „Приемна грижа" е увеличаване броя на приемните семейства на територията на всяка една община в област Разград. Доставчиците на социалната услуга имат готовност при необходимост да провеждат обучения за надграждане уменията на приемните семейства, както и са предприели мерки за мотивирането им да се грижат за деца с увреждания.

Необходимо е засилване на тенденцията услугите, насочени към рискови групи деца, да се насочват и към техните родители от налични рискови групи в областта (млади майки с риск да изоставят децата си, бедни и самотни родители с нисък родителски капацитет; подкрепа на осиновители, родители на деца с отклоняващо се поведение).

В областта липсват достатъчно услуги за подкрепа на деца и младежи с отклоняващо се поведение.

Специализираните институции за възрастни хора с увреждания предоставят комплексна помощ и грижа, съобразени със специфичните потребности на потребителите. Социалните услуги задоволяват ежедневните потребности на настанените лица, здравни грижи, дейности по придобиване на знания, умения, ориентиране, относно заобикалящата среда, обучителни дейности, трудотерапия, осигуряване на психологическа и емоционална подкрепа, социална рехабилитация, дейности по подготовка на домуващи с реален шанс за интеграция.

Специализираните институции за стари хора предоставят качествена грижа и социални услуги, съобразени с личния избор на навършилите пенсионна възраст потребители, които не са в състояние сами да организират и задоволяват своите жизнени потребности.

С изключение на ДВХФУ, с. Ловско, община Лозница, във всички останали СИ на територията на областта са налице основните елементи от изискуемата материална инфраструктура за гарантиране на нормални битови условия, като достатъчен брой помещения за потребителите и персонала. В голяма част от материалните бази, през анализираният период са извършени ремонтни дейности. Доставчиците на социални услуги са положили усилия да инвестират в реновирането и на базови елементи – покриви, дограми, топлоизолация и др.

Мрежата от социални услуги в област Разград е добре развита, но е необходимо да бъдат обхванати и по-малките населени места от областта.

Предлаганите алтернативни социални услуги на територията на областта обхващат широк кръг от рискови групи, но са недостатъчни да задоволят потребностите на възрастните и хората с увреждания, най-вече тези с психични разстройства и лица с деменция.

Функциониращите 5 ЗЖ подпомагат процеса на деинституционализация на потребителите на СИ в областта, чрез предоставяне на социални услуги в близка до семейната среда, където хората водят независим начин на живот, подпомогнати от професионалисти.

В разкритите 3 ЦСРИ екипи от професионалисти предоставят комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване на пълнолетни лица.

Дневните центрове за възрастни хора с увреждания предлагат на потребителите комплекс от социални услуги в общността, които създават условия за цялостното им обслужване през деня, предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните здравни и рехабилитационни потребности, психологически консултации, трудотерапия, организация на свободното време и лични контакти. Насърчава се социалната и културна интеграция на възрастните хора с и без увреждания, чрез което се подобрява качеството на живот и се намалява риска от институционален тип грижа.

Перманентно запълнения капацитет на услугата Обществена трапезария показва значимостта й за лица от различни рискови групи на територията на област Разград. Това с особена сила се отнася за лицата с увреждания.

2.4. ПРЕПОРЪКИ

- Като приоритетно направление в областната стратегия за социални услуги, трябва да се включи деинституционализацията и развитието на максимално широк спектър от услуги за семействата в риск, с цел превенция на изоставянето и за извеждане на децата от институциите и намаляване рискът от трайна институционализация на големия брой деца, настанени в ДДЛРГ, поради бедност, безработица, лоши битови условия на семействата.
- Необходимо е изграждането на механизми на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.
- Увеличаване броя на приемните семейства и доставчиците на услугата „Приемна грижа". Повишаване качеството на услугата приемна грижа, повишаване капацитета на приемните родители и прецизен подбор на кандидат –приемни родители.
- Повишаване капацитета на действащите и изграждане на нови услуги за деца с увреждания, поради увеличения брой от тази рискова група.
- Повишаване капацитета и услугите за родители на деца с увреждания.
- Повишаване стандартите за финансиране на социалните услуги – направеният анализ и изведените данни показват, че повечето услуги на територията на областта са затруднени да ангажират достатъчно квалифициран персонал, т.к. трудът им не е достатъчно заплатен, поради ниския стандарт на финансиране. Недостатъчното обезпечаване с кадри и специалисти води до понижаване качеството на предоставяната грижа и услуга.
- Премахване на институционалния модел на грижа за възрастните хора и хората с увреждания чрез развитие на услуги за дългосрочна грижа и междусекторни услуги в семейна, или близка до семейната среда за хора, зависими от грижите на професионалисти; осигуряване на комплексна подкрепа на семействата, които полагат грижи за хора с увреждания и възрастни хора чрез развиване на форми на социални услуги в подкрепа на зависими членове на семейството, спомагащи и за трудовата реализация на лицата, полагащи грижи за тях.
- Индивидуализиран процес на оценка на потребностите от интегрирани услуги по функции и по интензивност, който да включва детайлно проучване на особеностите на лицето, на социалното му обкръжение и предоставяната от близките му подкрепа.
- Индивидуален избор на дейностите за подкрепа – потребителят да има правото да избира вида и степента на подкрепа, която да съответства на начина на живот и увреждането, и активно да се включва в избора и прецизирането на продължителността и интензитета на различните дейности за подкрепа.
- Необходимо е постигане на устойчивост на предлаганите услуги в общността, финансирани по различни национални/европейски програми. Формите на социална подкрепа в общността като „Личен асистент", „Социален асистент", „Домашен помощник" все още са зависими от отпускания финансов ресурс, а не от наличните потребности в общините.
- Необходимо е да се доразвие и разшири дейността на Домашните социални патронажи в насока поддържане на жилищната хигиена, закупуване на вещи от първа необходимост, заплащане на ел. енергия, вода, телефон и др. административни услуги.
- Разработване и въвеждане на специфични дейности в подкрепа на рискови групи, като е необходимо да се планират мерки, насочени към осигуряване на профилактика, диагностика, лечение, рехабилитация и грижи за деца със специални потребности; осигуряване на домашно лечение на пациенти с хронични заболявания. Целевите групи са деца, хора с увреждания, хора с хронични заболявания, възрастни самотни хора, психично болни и др.

- Да се подобри капацитета и взаимодействието при реализирането на комплексни услуги в сферата на образованието, здравеопазването, спорта, заетостта и социалните услуги при постигане на общи цели за социално включване.
- Да се предвидят целенасочени мерки за преодоляване на липсата на персонал и/или неговата недостатъчна квалификация, без което е трудно осъществимо развитието на необходимите социални услуги в малките населени места и общини;
- Необходимо е да се организират регулярни информационни кампании във връзка с представяне и осведомяване на широката общественост за видовете, целите и целевите групи, към които са насочени социалните услуги.
- Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел: развитие на капацитета на екипите в звената, ангажирани с управлението на социалните услуги; изследване на потребностите, планиране на вида и обхвата на услуги по превенция на рисковите фактори и услуги за целевите групи в риск; финансово планиране и ефективно управление на ресурсите; познаване и прилагане на съществуващата нормативната уредба и добрите практики за администриране и управление на социални услуги в България.

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3 Визия и цели

3.1 Визия

Областната стратегия за социалните услуги цели да осигури достъпни и качествени социални услуги в област Разград, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.

3.2 Ценности и принципи

Основна ценност в социалната работа е човекът и правото на всяко човешко същество да развие максимално своите възможности, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение. При планирането и предоставянето на социални услуги, Областната стратегия следва основните човешки права, утвърдени в международните документи и конвенции за защита на правата на човека и основните свободи, и за правата на детето и утвърждава следните **ценности**, споделени от всички заинтересовани страни в област Разград:

- Уважение и признание на достойнството на всеки човек, общност и група;
- Толерантност и закрила от дискриминация, признаване на различията като ценност и ресурс за развитие;
- Благосъстояние на децата и на всички жители на област Разград;
- Гражданско участие в планирането и в наблюдението на изпълнението на Областната стратегия;
- Зачитане на равнопоставеността на половете при планирането и достъпа до социални услуги.

Всички страни, ангажирани с разработването на Областната стратегия, се обединиха около следните **принципи и подходи**, които ще бъдат следвани при изпълнението на планираните дейности и мерки:

- Планиране с участието на заинтересованите страни на областно и общинско ниво;
- Социални услуги, които отговарят на реалните нужди на рисковите групи;
- Осигуряване на равен достъп до услуги за всички рискови групи и уязвими общности, живеещи на територията на областта и достигане на услугата максимално близо до местоживеенето на потребителите;
- Индивидуализиране на оценката и на грижата за потребителя;
- Насърчаване на услугите в общността и ограничаване на услугите от резидентен тип;
- Интегриран подход към решаването на проблемите на целевите рискови групи;
- Добро управление, ефикасност и ефективност на социалните услуги, мрежи и парт-ньорства;
- Надграждане над добрите практики и опит в услугите; постоянно повишаване на квалификацията и уменията и учене от собствения опит;
- Прозрачност и отчетност при планирането и усвояването на финансовите средства;

- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България;
- Постоянно оптимизиране на качеството на социалните услуги.

3.3 Направления и приоритети на стратегията

3.3.1 Приоритетни направления

За да се постигне качествена промяна в социалната среда и желаното бъдещо равнище на социалните услуги, предначертано от визията на Стратегията, е необходима целенасочена интервенция в няколко приоритетни направления.

Ключовите приоритетни направления на Областната стратегия са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на ключови/критични социални проблеми на жителите на областта. Приоритетните направления са групирани в две посоки – отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване.

Избраните **приоритетни направления за съдържанието на социалните услуги** включват:

1. **Превенция за деца и семейства в риск**

Това са широк кръг от услуги в общността за деца и семейства в риск, насочени към превенция на рисковите фактори за развитието на децата и уязвимостта на семействата. Деинституционализацията на грижите за деца донесе коренна промяна в социалните услуги в областта, осъществявана чрез развитието на широка мрежа от услуги, с цел подкрепа на семействата в риск за грижа за децата и превенция на изоставянето, както и извеждане на децата от специализираните институции. Процесът на деинституционализация трябва да бъде завършен в периода на настоящата стратегия и да се повишава качеството на разкритите през предишния период алтернативни на институциите социални услуги.

2. **Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение**

Стратегията ще допринесе за създаването на добър модел на грижи за хората в неравностойно социално положение, осигурявайки достъп до качествени социални услуги в общността, така че нуждаещите се да не напускат собствения си дом и общност, подобряване достъпа до качествени здравни услуги и образование, както и интегриране на пазара на труда.

3. **Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот**

Създаване на условия за качествено предоставяне на грижи за старите хора, насочени към повишаване качеството на живот на хората от третата възраст, като се съблюдава принципът за независим живот в семейната среда или в близост до нея. Услугите, отличаващи се с домашна атмосфера, са съобразени с индивидуалните потребности, желания и условия на живот.

Ефективното изпълнение на основните дейности в Областната стратегия се подпомага и от едно **функционално приоритетно направление**:

- **Развитие на човешките ресурси и изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.**

Това направление ще допринесе за повишаване на качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на областно и общинско ниво и чрез осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги, както и за повишаване на ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

В процеса на планирането, недостигът на квалифициран персонал за разкриване на социалните услуги е идентифициран от всички участници като един от основните рискове за реализацията на стратегията.

Затова изграждането на необходимия капацитет за управление и за предоставяне на социални услуги се очертава като крайно необходима мярка – условие както за изпълнението на планирания обем социални услуги и мерки, така и за постигане на качеството на услугите в съответствие със съвременните стандарти.

Въвеждането на ефективна система от социални услуги на областно ниво изисква активно партньорство между общините в област Разград за развиване на конкретни социални услуги и мерки за социална подкрепа. Характерът на проблемите на хората в риск изисква комплексна намеса, която може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различните публични и социални сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, заетост, инфраструктура и жилищна среда.

3.3.2 Приоритетни целеви групи

Планираните дейности в Областната стратегия ще обхванат всички рискови групи, изведени при анализа на ситуацията. Определянето на приоритетни целеви групи в никакъв случай не изключва останалите рискови групи, но задава основния фокус на интервенцията през периода на стратегията. **Приоритетните целеви групи**, към които са насочени социалните услуги и мерки за социално включване в област Разград са:

- Деца, отглеждани в специализирани институции;
- Хора с увреждания;
- Уязвими семейства с деца в риск;
- Деца, необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище;
- Хора в риск от всички целеви групи, живеещи в малки населени места, без достъп до социални и др. услуги;
- Стари хора, със специален фокус към самотно живеещите в селски райони.

3.4 Цели

3.4.1 Общи и специфични цели

Областната стратегия предвижда да осигури достъпни и качествени социални услуги в област Разград, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи. Във всяко приоритетно направление на Областната стратегия са набелязани общи и специфични цели и задачи:

Приоритетно направление 1: Превенция за деца и семейства в риск

Обща цел 1. Да се подобри грижата за децата в семейството, като се предотврати появата и развитието на рискови фактори по отношение на децата и да се постигне максимално намаляване на броя на децата, отглеждани в специализираните институции, чрез:

- **Специфична цел 1.1.** Да се намали изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции и да се подкрепи задържането им в биологичното семейство. Приоритетно развитие на приемната грижа.
- **Специфична цел 1.2.** Да се осигурят условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството.
- **Специфична цел 1.3.** Да се осигури подкрепа на уязвимите семейства за превенция на рисково поведение и неглижиране на децата.

- **Специфична цел 1.4.** Да се гарантира равен достъп на децата от рискови общности и уязвими групи до качествено образование.
- **Специфична цел 1.5.** Да се приключи процеса на деинституционализация на деца в СИ
- **Специфична цел 1.6.** Да се развият социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в среда близка до семейната за децата, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.

Приоритетно направление 2: Развитие на социални услуги за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение

Обща цел 2. Да се създадат условия за социално включване/интегриране на максимален брой хора в неравностойно положение и уязвими групи, чрез:

- **Специфична цел 2.1.** Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда, чрез разкриване на услуги и грижа в общността.
- **Специфична цел 2.2.** Да се реформират специализираните институции за възрастни хора с увреждания и да се развият алтернативни социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в среда, близка до семейната, за потребителите, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.
- **Специфична цел 2.3.** Да се създадат условия за реинтеграция на уязвими лица, групи и общности в риск.

Приоритетно направление 3: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот

Обща цел 3. Да се подобри качеството на живота на старите хора, във всички населени места в областта, чрез:

- **Специфична цел 3.1.** Да се развие широка мрежа от услуги в общността за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора в семейна и домашна среда.
- **Специфична цел 3.2.** Да се осигури достъп на старите хора до качествена резидентна грижа в среда, близка до домашната.

Ефективното изпълнение на основните дейности в Областната стратегия се подпомага и от едно **функционално приоритетно направление**:

Приоритетно направление 4: Развитие на човешките ресурси и изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Обща цел 4. Да се гарантира качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на областно и общинско ниво и чрез осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги, както и да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

- **Специфична цел 4.1.** Да се продължи дейността Ресурсен център за развитие на човешките ресурси в Област Разград.
- **Специфична цел 4.2.** Да се стимулира развитието на административния и организационния капацитет на областно и общинско ниво за прилагане на интегрирана грижа и политики към хора и групи в неравностойно положение.
- **Специфична цел 4.3.** Да се осигури подкрепа на персонала на социалните услуги за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти.
- **Специфична цел 4.4.** Да се стимулира междуобщинското партньорство в социалните услуги.

- **Специфична цел 4.5.** Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

3.4.2 Ключови индикатори за постиженията на Стратегията

Постигането на набелязаните дългосрочни и конкретни цели в рамките на следващите пет години ще създаде условия за устойчиво подобряване на качеството на живота и жизнения стандарт на рисковите групи и общностите в неравностойно положение. Качествената промяна в ситуацията ще бъде измервана чрез система от качествени и количествени индикатори за напредъка в решаването на идентифицираните проблеми и в модернизирането на системата от социални услуги в област Разград.

Основните индикатори за промяната в системата на социалните услуги в област Разград, постигната в рамките на областната стратегия, са:

- Промяна в съотношението между предоставяните типове социални услуги за деца, чрез увеличаване на дела на услугите в общността и намаляване на услугите от резидентен тип – съотношение 6:1 на ползвателите в полза на услугите в общността;
- Увеличена степен на териториално обхващане на рисковите общности и индивиди, чрез развитие на мобилни услуги за нуждаещи се хора и пръснати рискови групи от населени места върху 70 % от територията на област Разград;
- Реформирани и закрити 1 (от 1) специализирана институция за деца в област Разград (ДДЛРГ);
- Реформирани и закрити 4 (от 4) специализирани институции за възрастни хора с увреждания в област Разград (ДВХД, ДВФУ, ДВХУ и ДВХУИ);
- Намаляване на броя на изоставените деца с 20 % годишно;
- Осигурени приемни семейства за поне 130-140 деца, чрез увеличаване броя на приемните семейства в областта до 100 през 2015 г.;
- Намаляване на броя на настанените възрастни хора в институции с 20 % годишно;
- Работещ Регионален ресурсен център за развитие на човешките ресурси в област Разград;
- Повишен капацитет за управление на СУ на поне 25 представители на администрацията, дирекции за социално подпомагане и поне 50 души персонал на доставчиците на услуги в област Разград;
- Осъществени поне 3 междуобщински социални услуги, обхващащи потребители от повече от 1 община;
- Инициирани и развити поне 2 смесени междусекторни услуги и/или мерки (проекти) за социално включване на уязвими общности и рискови групи.

Ключовите качествени индикатори за успеха на осъществената интервенция по отношение на постигнатата **промяна в ситуацията в област Разград и ползите за рисковите групи** в резултат от изпълнението на Стратегията са:

- Осигурена подкрепа за поне 30 % от уязвимите семейства и деца в област Разград;
- Предотвратена институционализация на 90 % от децата в риск от изоставяне, чрез реинтеграция в семейството, настаняване при близки и роднини, приемна грижа, осиновяване;
- Намаление с 90 % на броя на децата, отглеждани в специализирани институции в и извън област Разград;

- Намаление с 80 % на отпадналите от училище деца;
- Създаден капацитет за обхващане на поне 40 % от децата с увреждания в област Разград в услуги за медицинска и социална рехабилитация и/или в различни форми на заместваща дневна грижа;
- Развити и работещи поне 10 нови за област Разград услуги за деца и семейства, функциониращи на областно ниво;
- Подобрени условия за самостоятелен живот в домашна среда на 20 % от хората с увреждания – потребители на услугите „Домашен социален патронаж", „Домашен помощник", „Социален асистент" и „Личен асистент";
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 25 % от старите хора в област Разград, с приоритетно обхващане на самотноживеещите в населени места, извън общинските центрове;
- Предотвратена преждевременна институционализация на най-малко 80-90 самотно живеещи стари хора, чрез развитите услуги за грижа в домашна среда (с мобилен компонент).

4 Интервенция – социални услуги и мерки

4.1 Приоритетно направление 1: Превенция за деца и семейства в риск

Обща цел 1. Да се подобри грижата за децата в семейството, като се предотврати появата и развитието на рискови фактори по отношение на децата и да се постигне максимално намаляване на броя на децата, отглеждани в специализираните институции, чрез:

Специфична цел 1.1. Да се намали изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции и да се подкрепи задържането им в биологичното семейство. Продължаване развитието на приемната грижа.

Мярка 1.1.1. Комплексна програма за ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство

Дейностите са насочени към подкрепа на бъдещата майка и семейството с цел „затваряне на входа" към специализираните институции (СИ). За да се предотврати изоставянето на новородени деца на ниво „родилен дом" е необходимо работата по превенция да започне преди раждането на детето. Успехът на превенцията зависи от ранната навременна намеса и продължителността на социалната работа с бъдещата майка, нейното семейство и близко обкръжение.

Дейност 1.1.1.1. Стартиране на **Програма Ранна превенция за „затваряне на входа" на изоставянето на деца в ранна възраст (от 0 до 3 години), включително на новородени деца на ниво „родилен дом".** По своя характер програмата е смесена междусекторна услуга в социалната и здравната сфера, координирана от социални работници към съществуващия ЦОП Разград**.** Програмата включва дейности, изпълнявани съвместно от ЦОП, ОЗД, родилно отделение в гр. Разград, с подкрепата на личните лекари и здравните медиатори и други социални услуги в общността, като семейно планиране за намаляване на случаите на непланирана бременност, която може да доведе до изоставяне на дете, ранно регистриране на бременността за жени, за които има риск да изоставят детето си.
Обхватът на дейностите за ранна превенция изисква смесен екип от специалисти – здравни и социални работници, юристи, психолози, трудотерапевти и други, включване на социален работник, който да работи на място в болницата като консултант по кърмене и отглеждане на бебе към родилно отделение (с назначение като член на екипа към ЦОП-Разград или към болницата). Дейностите включват:

- Предоставяне на информация, социални и психологически консултации, правна подкрепа, посредничество за решаване на социални проблеми и/или насочване към други социални услуги за младите майки в риск да изоставят детето си;
- Организация на мрежа за активно издирване на семейства и обхващане на рисковите бъдещи майки от всички общини в програмата за ранна превенция, със специално внимание към мобилната работа във високо рискови общности за установяване, регистриране и проследяване на бременността – при риск от изоставяне – предоставяне на социални дейности и консултиране на място за предотвратяване на изоставянето на детето;
- Подкрепа на бременни жени за по-лесна бременност, раждане и удовлетворяване на първите нужди на бебето – емоционални и материални;
- Подкрепа за майките и семействата на новородени деца с увреждания - ще бъдат включени социални работници и/или психолози, със специална подготовка и умения за работа с родители на деца с увреждания.
- Създаване на Семейно-консултативни центрове, като иновативни социални услуги за подкрепа на семействата.

Дейност 1.1.1.2. Продължване работата на **„Майчин център”**, гр. Разград с капацитет 20 потребители. Дейността на центъра се осъществява по проекти.

Центърът е насочен за работа с жени от ромски произход, непълнолетни, млади жени от рискови семейства, социално слаби за решаване на социални, образователни, здравни и юридически проблеми.

Дейност 1.1.1.3. Продължаване работата и осигуряване на устойчивост на предлаганите услуги от **Общностните центрове за деца и семейства** в **гр. Разград, гр. Кубрат и в с. Самуил** – иновативна социална услуга по проект „Социално включване” на Световната банка. Центровете предоставят комбинация от консултативни и подкрепящи услуги, услуги за директна грижа за деца и здравни услуги. Фокусът е към обхващане на деца от 0 – 7 години и техните семейства.

Дейност 1.1.1.4. Разкриване през 2016 г. на **Звено „Майка и бебе”** в гр. Разград с капацитет 6 места.

Звено „Майка и бебе” (ЗМБ) е социална услуга в общността, която предоставя временно настаняване до 6 месеца на бременни жени и майки в риск да изоставят децата си, насърчава родителската привързаност, подпомага младите майки чрез социално, психологическо и юридическо консултиране и подкрепа.

Мярка 1.1.2. Развитие на мрежа от ЦОП за обхващане на децата и семействата в риск в област Разград

Областната стратегия предвижда утвърждаване на дейностите във вече съществуващите Центрове за обществена подкрепа в община Разград, община Исперих и община Самуил, както и създаване на ЦОП в община Завет и община Кубрат.

Дейност 1.1.2.1. Разширяване на капацитета съществуващия **ЦОП, Разград** от 45 на 60 места до 2020 г., за обхващане на децата и семействата в риск от цялата община Разград и за качественото изпълнение на дейностите по приемна грижа, предвид увеличаващия се брой утвърдени приемни семейства. Повишаване качеството на предлаганите услуги.

Дейност 1.1.2.2. Продължение на дейностите на **ЦОП, Исперих** и повишаване качеството на предлаганите услуги (с кпацитет 40 места през 2015 г.).

Дейност 1.1.2.3. Продължение на дейностите на **ЦОП, Самуил** и повишаване качеството на предлаганите услуги (с кпацитет 20 места през 2015 г.).

Дейност 1.1.2.4. Разкриване на нови **Центрове за обществена подкрепа** в общините **Кубрат и Завет**.

- Разкриване през 2016 г. на **Център за обществена подкрепа** в **гр. Кубрат** с капацитет 25 места /деца и техните семейства/;
- Разкриване през 2016 г. на **ЦОП** в **гр. Завет**, с капацитет 25 места.

Мярка 1.1.3. Осигуряване на грижа при близки и роднини за изоставени и неглижирани деца, лишени от родителска грижа

Дейност 1.1.3.1. Съвместни дейности на ОЗД и ЦОП за настаняване в семейства на близки и роднини на деца от СИ, изоставени деца и на деца в риск от изоставяне.

Дейност 1.1.3.2. Оказване на продължаваща подкрепа от ОЗД и ЦОП за семействата на близки и роднини, в които са настанени деца, лишени от родителска грижа – консултации, посредничество и съдействие. Подкрепата включва дългосрочна работа с детето и семейството в зависимост от случая и индивидуалните потребности. Консултиране, съдействие и подкрепа за обгрижване и възпитание на детето, за справяне с кризи и проблеми в общуването и поведението, съдействие и насочване в общността и институциите.

Мярка 1.1.4. Услуги в подкрепа на осиновяването

Дейност 1.1.4.1. Съвместни подкрепящи услуги между ЦОП и ОЗД при осиновяването на деца, като се планира част от дейностите на ОЗД да се насочат към центъра – обучение на кандидат – осиновителите, наблюдение и подкрепа на осиновителите в следосиновителния период. Услугите са насочени към:

- консултиране, информиране;
- мотивиране и обучение за кандидат-осиновители;
- подкрепа в следосиновителния период.

Мярка 1.1.5. Развитие на Приемната грижа в област Разград и повишаване качеството на предлаганата услуга

Услугата приемна грижа се развива успешно на областно и общинско ниво в област Разград. Към 2015 г. в гр. Разград има 84 утвърдени приемни семейства.

Дейност 1.1.5.1. Развитие на дейности по **приемна грижа** в съществуващите и бъдещите ЦОП в общините от областта.

- методическа помощ и подкрепа на персонала на ЦОП, от ОЗД в малките общини, както и на местни неправителствени организации, които работят по приемна грижа на общинско ниво; обучение на общинските комисии за детето по приемна грижа и други свързани с развиване и предоставяне на социалната услуга ”Приемна грижа”.

Дейност 1.1.5.2. В рамките на приемната грижа – прилагане на настаняване по спешност, като превенция на настаняването в СИ. Настаняването се извършва в приемни семейства в областта за спешно, краткосрочно настаняване на изоставени деца.

Дейност 1.1.5.3. Развитие на приемната грижа, чрез създаденият **Център по приемна грижа** в с**. Самуил** с капацитет 15 места. Планиране на дейността му като държавно делегирана дейност през 2017 г., след въвеждането на единен държавен стандарт за услугата.

Мярка 1.1.6. Общински и областни програми/мерки за целева подкрепа на уязвими семейства, за създаване на условия за задържане на детето в семейството

Дейност 1.1.6.1. Подкрепа за жилище, включително разработване и реализация на общински програми/инициативи за социални жилища.

Дейност 1.1.6.2. Посредничество и информиране за осигуряване на достъп до заетост .

Специфична цел 1.2. Да се осигурят условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството, чрез:

Мярка 1.2.1. Развиване на ЦСРИ за осигуряване на качествена здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за децата с увреждания и подкрепа за техните семейства.

Дейност 1.2.1.1. Продължение на дейностите и повишаване качеството на предлаганите услуги от **ЦСРИ, Разград** (капацитет 45 места) с фокус- рехабилитация и подкрепа, консултиране на родителите. Разширяване на капацитета и дейността, чрез мобилност за предоставяне на услуги за деца и младежи с увреждания от прилежащите села - тяхната интеграция, подкрепа за семействата им, медицинска и социална рехабилитация. Развиване и утвърждаване на мобилен компонент на услугата.

Дейност 1.2.1.2. Продължение на дейностите и повишаване качеството на предлаганите услуги от **ЦСРИ, с. Владимировци, община Самуил** (капацитет 30 места) за обслужване на деца и възрастни хора с увреждания

Дейност 1.2.1.3. Продължение на дейностите и повишаване качеството на предлаганите услуги от **ЦСРИ** (капацитет 20 места) за обслужване на децата и пълнолетните хора с увреждания в община Цар Калоян.

Мярка 1.2.2. Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна и почасова грижа за децата с увреждания, отглеждани в семейна среда.

Дейностите по тази мярка включват:

- развитие на дневни центрове като самостоятелна услуга или като част от ЦСРИ, при което да се спазват принципите на гъвкавост на услугите и съответствие с конкретните индивидуални потребности на децата и семействата, както за социализацията на децата с увреждания, така и за осигуряването на възможност за техните родители да работят;
- интеграция на деца с увреждания в масови ясли и детски градини - включително тяхното адаптиране, осигуряване на транспорт, както и да се анализират възможностите за алтернативна услуга в детска градина за почасово гледане на деца с увреждания. Възможно е, с тези дейности да се ангажират местни доброволци.

Дейност 1.2.2.1. Продължение на дейностите и повишаване качеството на предлаганите услуги от **Дневен център за деца и младежи с увреждания, Исперих** (капацитет 48 места).

Дейност 1.2.2.2. Разкриване на **Дневен център за деца с увреждания** (капацитет 40 места) в гр. Разград. Осигурява рехабилитация, физиотерапия, работа с психолог, логопед, педагог, сеанси по релационна психомоторика, медикаментозно лечение, физикална терапия. Активно включване и оказване на подкрепа на семействата на деца с увреждания и работа с тях.

Мярка 1.2.3. Подкрепа за родителите за отглеждане на децата с увреждания в семейството

Дейност 1.2.3.1. Разширяване на програмите, които предлагат домашни грижи – **Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник за деца с увреждания**.

Дейност 1.2.3.2. Осигуряване на помощни средства чрез ДСП по Закона за хората с увреждания. Разкритите социални услуги в общността за деца и възрастни ще предоставят информация, консултиране, съвети за права, процедури и посредничество за получаване на техническите помощни средства от хората с увреждания, подкрепа и специализирани обучения.

Дейност 1.2.3.3. Продължаване работата и осигуряване устойчивост на предлаганите услуги от **Център за ранна интервенция на увреждaнията** (създаден по Проект „Социално включване" на МТСП), с териториален обхват община Разград, през 2015 г. с капацитет 40 места. Медицински, социални, психологически консултации, родителски умения за грижа за деца с увреждания.

Специфична цел 1.3. Осигуряване на ефективна подкрепа на уязвимите семейства за превенция на рисково поведение и неглижиране на децата, чрез:

Мярка 1.3.1. Развиване на услуги в общността за подобряване на родителския капацитет.

Планираните дейности и услуги ще подобрят родителската грижа и ще спомогнат за ограничаване на неглижирането на децата в семейната среда. Дейностите са насочени и към създаване на чувствителност у населението и професионалистите за симптомите, причините и формите на насилие над деца.

Дейност 1.3.1.1. Подобряване качеството на предлаганите услуги в рамките на ЦОП за развитие на родителските умения. Подкрепа за семейства с деца в риск за превенция на изоставянето и неглижирането на деца, отглеждани в семейна среда.

Мярка 1.3.2. Превенция на всички форми на насилие, трафик и експлоатация на деца.

Дейност 1.3.2.1. Защита на децата от всякакви форми на злоупотреба, насилие и експлоатация.

Насилието срещу деца се превърна в нарастващ проблем, както на национално така и на регионално ниво, през последните години. То има най-различни форми - от насилие в семейството и в училищата, сексуална и трудова експлоатация, до трафик на деца и експлоатация, туризъм с цел секс с деца, детска порнография по интернет. Защитата на детето срещу всички форми на насилие и експлоатация е един от приоритетите на политиката за детето в България. Законодателството за детето предоставя право на детето на защита срещу всички видове насилие. Нужно е развитието на мерки за повишаване капацитета на професионалистите, които работят с деца и за деца. Органите за закрила, включително медиите, повишават обществената чувствителност по тази тема за недопускане на насилие и за защита на децата. Дейностите в тази област се осъществяват от ОЗД, ЦОП, МКБППМН, РПУ, неправителствени организации, работещи в тази насока. Те ще се изразяват в:

- Образователни кампании, беседи, дискусии и тренинги в образователни институции-детски градини и училища, както и в рамките на Центровете за обществена подкрепа в областта. Тяхната цел е развиване на умения в подрастващите за ненасилствени методи на комуникация, разпознаване на различните форми на насилие;
- Подобряване уменията на социалните работници, лекарите, училищните психолози и учителите за разпознаване белезите на насилие и незабавно сигнализиране за случаите на насилие;
- Създаване на ефективен механизъм на координирано действие за предотвратяване и установяване на насилието, оценка на случая, насочване на детето към рехабилитация и проследяване на случаите.

Мярка 1.3.3. Преодоляване на последиците от преживяното насилие за деца, жертви на насилие

Дейност 1.3.3.1. Предоставяне на изслушване, психологическа подкрепа, консултиране и рехабилитация на деца, жертви на насилие в **ЦОП** в отделните общини. Придружаване и съдействие на децата при медицински изследвания, подготовка на детето при явяване в съда и др.

Дейност 1.3.3.2. Създаване на **Кризисен център** в **гр. Разград** за деца и лица пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация. Планиран за разкриване през 2016 г., с капацитет 10 места., а през 2020 г. – 20 места. В него ще се предоставя кризисна интервенция, психологическа подкрепа и рехабилитация.

Дейност 1.3.3.3. Развитие на услугите в съществуващия **Консултативен център по проблемите на домашното насилие**, гр. Разград

Мярка 1.3.4. Създаване на превантивна среда за децата в област Разград, способстваща намаляването на правонарушенията и асоциалните прояви от малолетни и непълнолетни.

Дейност 1.3.4.1. Създаване на условия и среда за развитие на уменията и интересите на децата в областта на изкуството и спорта, чрез поддържане и разширяване на общински програми за ангажиране и осмисляне на свободното им време.

Дейност 1.3.4.2. Обучение и придобиване на умения за осъществяване на превантивна дейност сред връстници на ученици от общообразователните и професионалните училища.

- Провеждане на занятия, спортни състезания, конкурси, отбелязване на Международни дни за борба с тютюнопушенето и СПИН;
- Пълноценно общуване, социализация, социална адаптация и интеграция, самоконтрол, грижа и отговорност за собствения живот и личностно израстване, постигане на социална зрялост при младежите;
- Формиране на чувствителност към различията и нагласи за толерантно отношение и приемане на различията;
- Запознаване с модела на конструктивно поведение при конфликт; формиране на умения за противопоставяне в конфликтна ситуация при общуване.

Дейност 1.3.4.3. Въвеждане на ефективни превантивни програми за превенция на асоциалното поведение на децата в общата популация на децата - програми за ранна превенция (агресия; насилие; отклоняващо се поведение; рисково поведение на деца и младежи); провеждане на здравна и социална просвета против зависимостите; лекции и дискусии в часа на класа. Превантивните програми ще се осъществяват от:

- Консултативен център към МКБППМН;
- Центрове за обществена подкрепа.

Дейност 1.3.4.4. Предотвратяване на първия опит с наркотични вещества и редовната употреба и злоупотребата с наркотични вещества, както и развиването на зависимости чрез :

- Повишаване нивото на информираност на младите хора относно проблемите, свързани с употребата и злоупотребата с наркотични вещества, като им се осигури обективна информация, базирана на научно-доказани факти;
- Активно ангажиране на много партньори за изграждане на здравословна среда: намаляване на търсенето на наркотични вещества, посредством реализиране на последователни, системни и адекватни действия във всички сфери от живота на младите хора - училище, семейство, местата за забавление;
- Изграждане на позитивни нагласи към здравословен начин на живот- ефективната превенция на наркотичната употреба включва изграждане на позитивна нагласа у младите хора към здравословни модели на поведение.

Дейност 1.3.4.5. – Повишаване на квалификационните умения на професионалистите, работещи в системата за превенция на противообществените прояви и правонарушения от деца, чрез разработване и прилагане на квалификационни програми.

Специфична цел 1.4. Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от рискови общности и уязвими групи чрез:

Процесът на превенцията на отпадането трябва да е насочен към преодоляване на образователните причини за отпадане за всеки от етапите на обучение (целево финансиране на целодневно обучение, диагностични материали за ранно откриване на образователни затруднения, ранно професионално ориентиране за учениците и подготовка, стимулираща усвояването на български език). Необходимо е да се предприемат мерки за реинтеграция на отпаднали ученици, които все още могат да се върнат в нормалния цикъл на обучение; разработване и прилагане на образователни програми за отпадналите за по-дълъг срок от 1 учебна година, за които трябва да се търсят други подходящи форми за продължаване на образованието. Осигуряване на условия за достъп до образование на учениците в задължителната училищна възраст, чрез реализиране на дейности, свързани с по-пълното им обхващане и задържане, без разлика на етническа принадлежност, пол, произход, вероизповедание и увреждане, чрез създаване на възможност за всеки да се обучава независимо от неговото местоживеене и икономическо положение.

Мярка 1.4.1. Гарантиране на задължителното предучилищно образование за всички деца в област Разград

Дейност 1.4.1.1. Обхващане на всички деца в предучилищно образование от 5-годишна възраст чрез:

- издирване на всички подлежащи деца и записване в предучилищна подготовка – изпълнява се от учителите, с подкрепата на общините, ОЗД, социалните работници, НПО;
- разкриване на достатъчен брой подготвителни класове в училище и/или предучилищни групи в детските градини;
- срещи и посещения по домовете за информиране и мотивиране на родителите.

Мярка 1.4.2. Превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи.

Дейност 1.4.2.1. Целева работа с изоставащи и застрашени от отпадане деца за предотвратяване отпадането им от училище включваща :

- Осигуряване на условия за съвместно възпитание и обучение на деца и ученици с различен етнически произход в държавните и общинските детски градини и училища и обслужващи звена;
- Осигуряване на допълнителна педагогическа работа с изоставащи ученици;
- Разработване и въвеждане в детските градини и в училищата на програми за възпитание и обучение, съобразени с културите на различните етнически малцинства;
- Изследователска дейност, свързана с междуетническата интеграция на децата и учениците чрез образование;
- Подготовка на родителите за осъществяване на образователната интеграция на децата и учениците;
- Развитие на направления „Училищна подкрепа” в Центровете за обществена подкрепа за превенция на отпадането и задържане на децата в училище;
- Изграждане на партньорство и взаимодействие между социалните услуги, от една страна, и организациите, ангажирани с образованието (училищата, НПО, и пр.), от друга страна, за образователна интеграция и реинтеграция на децата.

Дейност 1.4.2.2. Мерки за подобряване на привлекателността на образователната среда, които осигуряват:

- Иницииране и изпълнение на проекти, програми и инициативи за повишаване на интереса към учене, включване на децата и младежите в живота на училището, в т.ч. и при вземане на решения, отнасящи се до децата;
- Извънкласни и извънучилищни дейности за мотивация на децата и техните родители - включване на децата в извънучилищни занимания в рамките на учебната година (ателиета по интереси, школи по изкуства, спортни състезания); осмисляне на свободното време на децата и младежите;
- Обучения на учителите и препоръки за промяна на практиката на преподаване на учителите и включване на интерактивни методи.

Дейност 1.4.2.3. Развитие на образователно-социални услуги за връщане в училище на отпадналите от училище деца, които се изпълняват от ЦОП, НПО, училища, училищни настоятелства, читалища, в тясно сътрудничество с ОЗД и общински администрации, включващи:

- Посещения на място и срещи за издирване на отпадналите деца;
- Срещи, консултации, инициативи за мотивиране на децата и техните родители;
- Организиране на консултации, занимални и помощ от учителите за наваксване на учебния материал от децата и младежите.

Дейност 1.4.2.4. Постепенно извеждане на децата от помощните училища, адаптация и интегриране в масовите общообразователни училища.

Дейност 1.4.2.5. Разкриване на **Център за работа с деца на улицата в гр. Разград** с капацитет 20 места.

Мярка 1.4.3. Осигуряване на качествено интегрирано образование за децата с увреждания

Дейност 1.4.3.1. Обхващане на деца с увреждания от масови детски градини и ясли. Осигуряване на места за интегриране на деца с увреждания в общите групи в масовите детски градини, вкл. подкрепа за адаптиране към средата, осигуряване на транспорт.

Дейност 1.4.3.2. Интегриране на децата с увреждания в масови училища за обучение с подкрепата на ресурсни учители - осъществява се от училищата, РИО и Ресурсния център към РИО, с подкрепата на общините, които трябва да осигурят необходимата достъпна среда за децата с увреждания – вътре и извън сградата на училището.

Дейност 1.4.3.3. Извеждане на деца от помощното училище и адаптация към масовите общообразователни училища.

Дейност 1.4.3.4. Осигуряване на достъпна среда за децата с увреждания в масовите училища и детски градини в цялата област Разград.

Мярка 1.4.4. Целенасочена политика за приобщаване на родителите и общността в учебно-възпитателния процес на децата:

Дейност 1.4.4.1. Обучения за изграждане на капацитет в училищата и детските градини за включване на родителите и създаване на интегрираща среда в училище: обучения на учители и директори на училища и детски градини – методи и подходи за включване на родителите и приобщаване на родителите към образованието на техните деца; разпространение на обучителни материали за работа с родителите; обмяна на опит и добри практики с други училища и детски градини.

Дейност 1.4.4.2. Инициативи и съвместни дейности в училище за изграждане на връзката между трите страни: училище/учители – родители/общност – деца/ученици с подкрепата на общинс-ките администрации, РИО и гражданския сектор.

Дейност 1.4.4.3. Развитие на капацитета на Училищните настоятелства и НПО за подкрепа на интегрираното образование, с участието на родителите и местните общности: създаване, активизиране, консултиране, обучения и техническа помощ на Училищните настоятелства в училищата от областта.

Специфична цел 1.5. Приключване процеса на деинституционализация на деца в специализирани институции.

Мярка 1.5.1. Приключване процеса на деинституционализация на специализирани институции за деца в област Разград

Дейност 1.5.1.1. Визия за закриване на ДДЛРГ „Лудогорие", гр. Исперих - Поетапно закриване на институцията до 2020 г. и разкриване на услуги в общността, съгласно актуализирания институционален план.

Мярка 1.5.2. Извеждане на деца от СИ в приемни семейства и в семейства на осиновители

Дейност 1.5.2.1. Набиране на приемни семейства от ЦОП, действащи във всички общини от областта. Разработване на план със средногодишни разчети, на основата на броя на децата в СИ от различните общини и териториално разпределение на децата.

Дейност 1.5.2.2. Тясно сътрудничество между ЦОП и СИ при работата с кандидат-осиновители и приемни семейства – информиране, мотивация, консултиране, подкрепа, наблюдение и обучение на тези родители.

Специфична цел 1.6. Развитие и повишаване качеството на социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в среда, близка до семейната за децата, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.

Мярка 1.6.1. Развитие на услуги за деца и младежи с увреждания

Дейност 1.6.1.1. Продължаване работата и повишаване качеството на предлаганите услуги в **ЦНСТ I за деца/младежи с увреждания** с капацитет по 14 места в гр. Разград.

Дейност 1.6.1.2. Продължаване работата и повишаване качеството на предлаганите услуги в **ЦНСТ II за деца/младежи с увреждания** с капацитет по 14 места в гр. Разград.

Дейност 1.6.1.3. Продължаване работата и повишаване качеството на предлаганите услуги в **ЦНСТ за деца/младежи с увреждания** с капацитет по 14 места в гр. Исперих.

Мярка 1.6.2. Развитие на услуги за деца и младежи без увреждания

Дейност 1.6.2.1. Продължаване дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги на Центрове за настаняване от семеен тип № 1 и № 2 за деца/младежи без увреждания в гр. Разград, с капацитет 20 места.

Дейност 1.6.2.2. Продължаване работата и повишаване качеството на предлаганите услуги в **ЦНСТ за деца без увреждания гр. Разград** с капацитет 8 места;

Дейност 1.6.2.3. Продължаване работата и повишаване качеството на предлаганите услуги в ЦНСТ I за деца и младежи без увреждания в гр. Исперих с капацитет 12 места.

Дейност 1.6.2.4. Продължаване работата и повишаване качеството на предлаганите услуги в ЦНСТ II за деца и младежи без увреждания в гр. Исперих с капацитет 12 места.

Дейност 1.6.2.5. Продължаване работата и повишаване качеството на предлаганите услуги в **ПЖ в гр. Исперих** с капацитет 12 места;

Таблица 1: Планирани социални услуги и мерки в област Разград – Направление 1 ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА В РИСК

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 1: ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА В РИСК								
1	**Център за обществена подкрепа (ЦОП)** *(ДДД)*	Деца и семейства в риск; Деца в риск от отпадане от училище; Деца, отпаднали от училище; Деца с поведенчески проблеми; Деца настанени в специализирани институции; Приемни родители; Осиновители.	община Разград	45	60	60	Социални услуги предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване на изоставянето на децата и настаняването им в специализирани институции, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване, обучение и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви.	гр. Разград	Налична
2	**Център за обществена подкрепа –** *(ДДД)*	Деца и семейства в риск; Деца в риск от отпадане от училище; Деца, отпаднали от училище.	община Исперих	40	40	40	Превенция на изоставяне; Подкрепа на семейството при отглеждане на детето; работа с деца и родители за връщане в училище, Консултации; Услуги за деинституционализация; Реинтеграция в семейството	гр. Исперих	Налична
3	**Център за обществена подкрепа –** *(ДДД)*	Деца в риск от отпадане от училище. Деца и семейства в риск. Деца отпаднали от училище.	община Кубрат	0	25	25	Подкрепа на семейството при отглеждане на детето, социални и психологически консултации. Работа с деца и родители за връщане в училище. Реинтеграция в семейството. Приемна грижа.	гр. Кубрат	Нова – да се планира за 2016 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
4	**Център за обществена подкрепа** – *(ДДД)*	Деца и семейства в риск. Деца и възрастни с различни увреждания живеещи в семейна среда	община Завет	0	25	25	Превантивна корекционно-възпитателна дейност сред малолетни и непълнолетни. Консултации-социални,правни,здравни,психологически и др. Формиране на групи. Почасова грижа в рамките на ЦОП. Приемна грижа.	гр. Завет	Нова.Планирана за разкриване през 2016 г.
5	**Център за обществена подкрепа** – *(ДДД)*	Деца и семейства в риск. Деца в риск от отпадане от училище Деца, отпаднали от училище. Приемна грижа – обучение, консултиране и предоставяне на услугата.	община Самуил	20	20	20	Превенция на изоставяне; Подкрепа на семейството при отглеждане на детето; работа с деца и родители за връщане в училище, Консултации; Услуги за превенция; деинституционализация и реинтеграция в семейството	с. Самуил	Налична
6	**„Звено майка и бебе”**	Бременни жени и майки в риск да изоставят децата си.	община Разград, а при възникнала потребност – област Разград	0	6	6	Временно настаняване до 6 месеца на бременни жени и майки в риск да изоставят децата си. Насърчава се родителската привързаност, подпомагат се младите майки чрез социално, психологическо и юридическо консултиране и подкрепа	гр. Разград	Нова. Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
7	**Център за работа с деца на улицата**		община Разград, а при възникнала потребност – област Разград	0	20	20	Социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, огрaмотяване на децата, обучение в родителски умения за срок от 1 година.	гр. Разград	Нова. Планирана за разкриване като ДДД през 2017 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
8	**Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ)**– *(ДДД)*	деца с различни видове увреждания, емоционално-поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието и техните родители	община Разград	45	45	45	Социална услуга, предоставяна в общността, включваща разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот. Предоставянето на услугата ЦСРИ цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на децата с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.	гр. Разград	Налична
9	**Център за социална рехабилитация и интеграция** – *(ДДД)*	Деца и лица с увреждания	община Самуил	30	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа на семействата.	с. Владимиров ци	Налична
10	**Център за социална рехабилитация и интеграция** *(ДДД)*	Деца с увреждания; Възрастни с увреждания.	община Цар Калоян	20	20	20	В центъра за социална рехабилитация и интеграция на деца и възрастни ще се предоставят комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на лица през деня, свързани с извършване на рехабилитация, социално – правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Цар Калоян	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
11	**Център за социална рехабилитация и интеграция** – *(ДДД)*	Деца и възрастни с увреждания	община Завет	0	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа на семействата.	гр. Завет	Нова Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
12	**Дневен център за деца с увреждания**	Деца с увреждания	община Разград, при възникнала потребност от област Разград	0	40	40	Превенция на изоставянето; консултиране; дневна грижа, рехабилитация; логопедична помощ; информиране и обучение, специализирани медицински грижи;	гр. Разград	Нова Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
13	**Дневен център за деца с увреждания**	Деца с увреждания	община Исперих	48	30	30	Комплекс от дейности, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационните потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти; изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Исперих	Налична по проект. Планирана за разкриване като ДДД 2016 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
14	**Център за ранна интервенция на увреждания**та (по Проект „Социално включване" на МТСП, по ОП "РЧР")	бебета и малки деца с увреждания, както и техните семейства	община Разград	40	40	40	Специализирани услуги за бебета и малки деца, за които се е установило, че имат или че има риск да развият някакво увреждане, при които са налице специални потребности, оказващи влияние върху цялостното им развитие. Услугите са насочени към ранното установяване на увреждането и подкрепа на семейството за приемане на вестта и адаптиране към специалните потребности на детето. Услугите са ориентирани към предотвратяване или намаляване проявите на увреждане или проблеми в развитието в една или няколко от следните области – физическо и двигателно развитие, познавателно и речево развитие, социално и емоционално развитие на възможно най-ранен етап.	гр. Разград	Налична по проект
15	**Общностен център за деца и семейства гр. Разград** (по Проект „Социално включване" на МТСП, по ОП "РЧР")	деца от 0-7 г. И техните родители; родители и бъдещи родители от рискови групи	община Разград	100	100	100	Интегрирани социални услуги и услуги за грижи за деца, за родителите и децата от уязвими групи, както и за деца с увреждания и техните семейства. Основна особеност на услугите е, че те ще бъдат интегрирани – както по отношение на съвместната работа на различни специалисти с целевите групи, така и по отношение на самия характер на услугите – социални, здравни, услуги за предучилищна подготовка и т.н.	гр. Разград	Налична по проект

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
16	**Сграда за предоставяне на социални услуги за деца от 0 до 7 год. И техните родители** *по проект „Социално включване”*	Деца и/или техните родители	община Самуил	100	100	100	Комбинация от консултативни и подкрепящи услуги, с услуги за директна грижа за деца; здравни услуги	с. Самуил	Налична по проект
17	**Общностен център** *по проект „Социално включване”*	Деца от 0 – 7 г. и/или техните родители	община Кубрат	100	100	100	насочен към деца от 0 до 7 години /в риск от изоставяне, с увреждания, непосещаващи детски заведения, отглеждани в крайна бедност и др./ и техните родители, както и бъдещи родители от рискови групи /етнически общности с висок социален и здравен риск.	гр. Кубрат	Налична по проект
18	**Майчин център** гр. Разград (по проекти)	жени от ромски произход и техните деца, както и жени от други етнически групи	община Разград	20	20	20	Услуги насочени към овластяване на ромските жени, повишаване родителския капацитет на млади роми и подобряване грижите за ромските децата в семейството и в училище. Услугата включва дейности свързани със обмяна и споделяне на опит; консултации, посредничество, обучение и развитие; осигуряване на достъп до основни услуги и защита на права; предоставяне на непосредствена и спешна социална подкрепа.	Гр. Разград	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
19	**Център по приемна грижа**	кандидати за приемни родители, приемни семейства, семейства на роднини и близки; деца от общността, в риск от изоставяне и техните семейства, в това число и семейства на техни близки и роднини; деца, настанени в специализирани институции деца, настанени в приемни семейства; деца, настанени при близки и роднини.	община Самуил	0	15	15	Информационни кампании, обучение, подбор и наемане на приемни родители, наблюдение и подкрепа за приемните родители и приемните деца, възстановяване и/или поддържане на връзки със семейството;	с. Самуил	Налична, по Проект по ОП РЧР планирана като ДДД от 01.01.2017 г.
20	**Преходно жилище** – *(ДДД)*	Младежи и девойки от 16 до 20 години, които са: настанени в институция; с риск от настаняване в институция до навършване на 18 г.; включени в подготовка за реинтеграция в семейството; трайно откъснати от семейството и с липса на родителски ресурс, за подкрепа на самостоятелно живеене.	община Исперих	12	12	12	Подготовка на младежите за самостоятелен начин на живот.	гр. Исперих	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
21	**Център за настаняване от семеен тип № 1, № 2 и № 3 за деца/младежи без увреждания гр. Разград** (ДДД)	Деца от 3 до 18 годишна възраст и младежи от 18 до 29 годишна възраст, за които са изчерпани възможностите за връщане в семейството или е необходимо да бъдат подкрепени, за да водят самостоятелен начин на живот.	област Разград, при възникнала потребност от цялата страна	28	28	28	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел пълноценно израстване и развитие на децата и младежите. Услугата включва дейности насочени към индивидуализиране на грижата, подкрепа за личностно развитие и за изграждане на умения за самостоятелен и независим живот, създаване на условия и възможности за децата и младежите да участват равноправно в живота на местната общност.	гр. Разград	Налична
22	**ЦНСТ №1 и № 2 за деца/младежи с увреждания гр. Разград** (ДДД)	деца и младежи с увреждания, които са настанени в специализирани институции и следва да бъдат изведени, и насочени към социалната услуга от резидентен тип; деца с увреждания от общността, за които родителите не могат да полагат адекватни грижи и имат нужда от подкрепа	област Разград, при възникнала потребност от цялата страна	28	28	28	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел пълноценно израстване и развитие на децата и младежите. Услугата включва дейности насочени към индивидуализиране на грижата, подкрепа за личностно развитие и за изграждане на умения за самостоятелен и независим живот, създаване на условия и възможности за децата и младежите да участват равноправно в живота на местната общност.	гр. Разград	Налична.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
23	**Център за настаняване от семеен тип на деца/ младежи без увреждания 1**	Деца от 3 до 18 години и младежи от 18 до 29 години.	община Исперих	12	12	12	Социална услуга – резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната, за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняването в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.	гр. Исперих	Налична
24	**Център за настаняване от семеен тип на деца/ младежи без увреждания 2**	Деца от 3 до 18 години и младежи от 18 до 29 години.	община Исперих	12	12	12	Социална услуга – резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняването в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.	гр. Исперих	Налична
25	**Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания**	Деца и младежи с увреждания	община Исперих	12+2	12+2	12+2	Социална услуга – резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняването в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.	гр. Исперих	Налична по проект. Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
26	**Дом за деца лишени от родителска грижа**	Грижа за деца от 3 до 18 години	община Исперих	18	18	0	Грижа за деца, лишени от семейна среда и/или подкрепа на деца и родители за подобряване на връзките между тях и за създаване на предпоставки за връщане в симейството; Реинтеграция на детето в семейството; Превенция на трайното изоставяне.	гр. Исперих	Налична Поетапно закриване до 2020 г.

Забележка: *В последната колона се посочват основните стъпки и етапи в развитието на услугата с посочване на годината в скоби към отделните стъпки. Така тази таблица съдържа информацията за плана за действие, който е съкратен от настоящия формат за областна стратегия.*

4.2 Приоритетно направление 2: Развитие на социални услуги за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение

Обща цел 2. Да се създадат условия за социално включване/интегриране на максимален брой хора в неравностойно положение и уязвими групи, чрез:

Специфична цел 2.1. Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда чрез разкриване на услуги и грижа в общността:

Мярка 2.1.1. Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства.

Спектърът на тези услуги обхваща както ежедневни дейности вкъщи (като помощ при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване), така и предоставяне на дневни и почасови услуги извън дома (дневни центрове и алтернативни форми на заместваща грижа).

Дейност 2.1.1.1. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за хора с увреждания като **„Домашен помощник", Социален и „Личен асистент",** чрез продължение на националните програми (ДП, СА, ЛА).

Дейност 2.1.1.2. Включване на допълнителни услуги към **Домашния социален патронаж** и по-пълно обхващане на хората с увреждания от малките населени места.

Дейност 2.1.1.3. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Дневния център за възрастни хора с увреждания – Кубрат,** с капацитет 30 места, за предоставяне на дневни и почасови услуги на лица с различни увреждания, живеещи в семейна среда.

Дейност 2.1.1.4. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Дневния център за възрастни хора с увреждания – Разград,** с капацитет 25 места, за предоставяне на дневни и почасови услуги на лица с различни увреждания, живеещи в семейна среда.

Дейност 2.1.1.5 Изграждане на **Дневен център за възрастни хора с увреждания** (с капацитет 25 места) в **гр. Исперих** – планиран за разкриване през 2016 г. Ще включва комплекс от дейности, които създават условия за цялостно обслужване през деня, свързани с предоставянето на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационните потребности на потребителите.

Дейност 2.1.1.6. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Дневния център за възрастни хора с увреждания – Завет,** с капацитет 25 места, за предоставяне на дневни и почасови услуги на лица с различни увреждания, живеещи в семейна среда.

Дейност 2.1.1.7. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Център за социална интеграция и рехабилитация – с. Просторно, община Разград,** с капацитет 25 места.

Дейност 2.1.1.8. Изграждане на **Център за социална интеграция и рехабилитация в гр. Завет** (с капацитет 40 потребители)– планиран през 2016 г. Ще включва медицинска и социална рехабилитация, консултации – социални, правни, здравни и психологически, умения за самостоятелност и подкрепа на семейства.

Дейност 2.1.1.9. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Център за социална интеграция и рехабилитация в гр. Лозница,** с капацитет 30 потребители.

Дейност 2.1.1.10. Продължаване дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Център за социална интеграция и рехабилитация за деца и възрастни с увреждания в с. Владимировци, община Самуил**, с капацитет 30 места .

Дейност 2.1.1.11. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Център за социална интеграция и рехабилитация – гр. Цар Калоян** с капацитет 20 места.

Дейност 2.1.1.12. Продължаване функционирането и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Обществените трапезарии** в общините Разград, Исперих, Кубрат, Самуил, Лозница, Завет и Цар Калоян. Обхващане на повече лица, нуждаещи се от услугите на обществената трапезария по проект на фонд „Социално подпомагане" към Агенцията за социално подпомагане. Планиран капацитет на услугата в различните общини на областта както следва: община Разград – налична през 2015 г., с капацитет 100 потребители; община Исперих – налична през 2015 г., с капацитет 90 потребители; община Кубрат – налична през 2015 г., с капацитет 90 потребители; община Самуил – налична през 2015 г., с капацитет 155 потребители; община Лозница – налична през 2015 г., с капацитет 113 потребители; община Цар Калоян – налична през 2015 г., с капацитет 50 потребители; община Завет – налична през 2015 г., с капацитет 50 потребители.

Мярка 2.1.2. Разширяване на услугите в домашна среда чрез увеличаване на капацитета на услугите „Домашен помощник", „Социален асистент" и „Личен асистент" и повишаване на тяхното качество.

Предоставянето на социални услуги в посока обгрижване в домашна среда ще позволи на старите хора по-дълго да живеят в своя дом и в своята семейна среда, както и ще предотврати настаняването им в специализирани институции.

Дейност 2.1.2.1. Осигуряване и доразвиване на услугата **„Домашен помощник" и „Социален асистент"** в област Разград по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси" и повишаване на нейното качество.

- Планиране и разкриване на услугата „Домашен помощник" и „Социален асистент" в община Разград 100 потребители до 2020 г.;
- Планиране и разкриване на услугата „Домашен помощник" и „Социален асистент" в община Исперих от 100 потребители до 2020 г.;
- Планиране и разкриване след 2016 г. на услугата „Домашен помощник" и „Социален асистент" в община Кубрат, с капацитет 90 места;
- Планиране на разкриване след 2016 на услугата „Домашен помощник" и „Социален асистент" в община Самуил, с капацитет 50 места;
- Планиране на разкриване през 2016 г. на услугата „Домашен помощник" и „Социален асистент" в община Завет, с капацитет 50 потребители;
- Планиране на разкриване след 2016 г. на услугата „Домашен помощник" и „Социален асистент" в община Лозница, с капацитет 50 потребители;
- Планиране на разкриване през 2016 г. на услугата „Домашен помощник" и „Социален асистент" в община Цар Калоян, с капацитет 50 потребители.

Дейност 2.1.2.2. Осигуряване и доразвиване на услугата **„Личен асистент"** в област Разград по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси" и по Национална програма „Асистенти на хора с увреждания" и повишаване на нейното качество.

- Разширяване на капацитета на услугата „Личен асистент" в община Разград на 180 потрелители до 2020 г.;
- Разширяване на капацитета на услугата „Личен асистент" в община Исперих до 160 потребители до 2020 г.;

- Разширяване на капацитета на услугата „Личен асистент” в община Кубрат на 160 места до 2020 г.;
- Разширяване на капацитета на услугата „Личен асистент” в община Завет на 60 места до 2020 г.;
- Разширяване на капацитета на услугата „Личен асистент” в община Самуил на 130 потребители до 2020 г.;
- Разширяване на капацитета на услугата „Личен асистент” в община Лозница на 50 места до 2020 г.;
- Разширяване на капацитета на услугата „Личен асистент” в община Цар Калоян на 100 потребители до 2020 г.

Мярка 2.1.3. Развиване на целеви общински политики/мерки за социално включване на хората с увреждания

Дейност 2.1.3.1. Подобряване на инфраструктурата и осигуряване на достъпна среда в общественото пространство, културни и здравни центрове, училища и детски градини, предприятия и пр. (Определяне на конкретните задачи по общини в рамките на оперативния план за действие, които ще се включат и в актуализираните общински планове за развитие).

Дейност 2.1.3.2. Дейности на ДБТ, общините и местни НПО за предоставяне на достъп до доходи, заетост, професионално ориентиране и професионална квалификация (преквалификация), обучение, практически умения и др., за лицата с увреждания с право на работа.

Дейност 2.1.3.3. Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на по-широки възможности за самостоятелен живот – обучение на хората с увреждания, жилище, доходи, достъп до услуги и подпомагане.

Специфична цел 2.2. Да се реформират специализираните институции за възрастни хора с увреждания и да се развият социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в среда, близка до семейната, за потребителите, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.

Мярка 2.2.1. Реформиране на съществуващи институции за хора с увреждания и подобряване на качеството на грижите.

Дейност 2.2.1.1. Визия за реформиране на **Дом за възрастни хора с умствена изостаналост с. Самуил**, с капацитет 86 места чрез:

- Изграждане на **Наблюдавано жилище** в община Самуил с капацитет 8 места. Планира се за 2017 г.;
- Разкриване на **Социално предприятие**

Дейност 2.2.1.2. Визия за реформиране на **Дом за възрастни хора с физически увреждания, с. Ловско, Община Лозница:**

- Изграждане на **Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания** в с. Крояч с капацитет 15 места през 2016 г.
- Изграждане на **Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания** в с. Ловско с капацитет 15 места през 2017 г.

Дейност 2.2.1.3. Визия за реформиране на **Дом за възрастни с деменция, гр. Разград**

Мярка 2.2.2. Изграждане на социални услуги от резидентен тип за настаняване на хора с увреждания, които имат нужда от резидентна грижа в среда, близка до семейната.

Услугите от резидентен тип включват защитени жилища, преходни жилища и нови форми за малки групови домове, с малък капацитет и гъвкави грижи, адаптирани към индивидуалните потребности на отделните клиенти, в съответствие със съвременните стандарти. Те ще

предоставят подобрена резидентна грижа в среда, близка до семейната, за хора с увреждания, които не са в състояние да живеят сами и имат нужда от резидентна услуга.

Дейност 2.2.2.1. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги от **Защитените жилища в с. Самуил**, с капацитет 14 места, в **с. Богомилци**, с капацитет 15 места и в с**. Кривица, община Самуил** с капацитет 8 места;

Дейност 2.2.2.2. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги от **Защитено жилище за възрастни хора с умствена изостаналост в с. Просторно**, община Разград, с капацитет 6 места.

Дейност 2.2.2.3. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги от **Защитено жилище за хора с психични разстройства в с. Просторно**, община Разград, с капацитет 10 места.

Дейност 2.2.2.4. Изграждане на **Център за временно настаняване, гр. Исперих** с капацитет 15 места след 2017 г.– Предоставяне на краткосрочна услуга за лица в риск - бездомни и др. - осигуряване на подслон, храна, социални консултации, посредничество за намиране на работа, жилище.

Дейност 2.2.2.5. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги от **Център за настаняване от семеен тип за лица с интелектуални затруднения** в **с. Пчелина, община Самуил** с капацитет 15 места.

Дейност 2.2.2.6. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги от **Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства** в **с. Просторно, община Разград** с капацитет 14 места.

Дейност 2.2.2.7. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги от 2 бр. **Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания в гр. Цар Калоян**, с капацитет по 10 места.

Дейност 2.2.2.8. Изграждане и разкриване на **Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания в община Исперих през 2017 г.** с капацитет 15 места.

Дейност 2.2.2.9. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги от **Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания в с. Хърсово, община Самуил** с капацитет 15 места.

Дейност 2.2.2.10. Изграждане и разкриване на два **Центъра за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания в гр. Разград** през 2016 г. с капацитет по 15 места.

Дейност 2.2.2.11. Изграждане и разкриване на **Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с деменция в с. Хума, община Самуил** през 2017 г. с капацитет 13 места.

Дейност 2.2.2.12. Изграждане и разкриване на **Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания в община Самуил** през 2017 г. с капацитет 15 места.

Специфична цел 2.3. Създаване на условия за реинтеграция на уязвими лица, групи и общности в риск

Мярка 2.3.1. Осигуряване достъп за развитие на етническите общности в неравностойно положение в Област Разград

Дейност 2.3.1.1. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги от **Център за развитие на общности в гр. Завет,** като съвместна дейност на НПО и Общинска администрация Завет.

Дейност 2.3.1.2. Продължаване на дейността и повишаване качеството на предлаганите услуги от **Майчин център, гр. Разград**. Центърът работи за решаване на социални, образователни, здравни и юридически проблеми на жени от ромски и др. етност.

Дейност 2.3.1.3. Мерки за реинтеграция в образованието на неграмотните и пълнолетните с ниско образование (със специален фокус към отпадналите от училище млади хора в ромските квартали) – предвижда се развитие на програми за огрaмотяване на неграмотни пълнолетни, включително за образование на пълнолетни млади хора с незавършена степен (без диплома) на основно или средно образование. Такива програми се инициират от НПО, училищни настоятелства, общини и се изпълняват в тясно партньорство със специфичен принос на всички участващи организации.

Дейност 2.3.1.4. Обхващане с хоризонтални мерки и целеви инициативи за социално включване, насочени към достъп до професионална квалификация, заетост и доходи, чрез включване в програми и мерки на ДБТ; иницииране и изпълнение на проекти за професионална квалификация и заетост, финансирани по действащите програми за развитие на човешките ресурси; подкрепа за достъп до заетост и квалификация; развитието на кооперации и социални предприятия за осигуряване на заетост за трайно безработни и хора с увреждания.

Дейност 2.3.1.5. Разкриване на **Бюро за социални услуги и консултации (като общинска дейност) към община Самуил през 2016 г.** Бюрото за социални услуги и консултации за подпомагане на хората в неравностойно положение при адекватен избор на социална услуга, би имало положителен ефект върху съхраняване на независимостта и достойнството на същите, в процеса на ползване на социални услуги.

Мярка 2.3.2. Развиване на услуги за превенция на рисково и зависимо поведение, насочени към деца и възрастни и реинтеграция на лица със зависимости и проблемно поведение

Дейност 2.3.2.1. Включване на родителите и семействата в смесени социално-образователни услуги за превенция на зависимостите и рисковото поведение, изпълнявани от училища, училищни настоятелства и НПО.

Дейност 2.3.2.2. Създаване на **Кризисен център** в гр. Разград с капацитет 10 места. Услугата ще бъде разкрита като ДДД през 2016 г., а до 2020 г. капацитетът е предвиден да се увеличи на 15 места. Предвиден е за оказване на помощ на деца или на семейства, преживели домашно насилие, сексуално насилие и трафик на хора.

Дейност 2.3.2.3. Продължаване дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Консултативен център по проблемите на домашното насилие в гр. Разград/.**

Дейност 2.3.2.4. Продължаване дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **ЦСРИ за жени в неравностойно положение в с. Стражец, община Разград**.

Дейност 2.3.2.5. Продължаване дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Център за млади правонарушители, гр. Разград**, с капацитет 40 места.

Дейност 2.3.2.6. Продължаване дейността и повишаване качеството на предоставяните услуги от **Превантивно-информационния център за деца и младежи** в потенциална опасност от зависимост, гр. Разград. В него ще се извършва основно превантивна корекционно-възпитателна дейност сред малолетни и непълнолетни.

Таблица 2: Планирани социални услуги и мерки в област Разград – Направление 2: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 2: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ								
1	**Център за социална рехабилитация и интеграция с. Просторно, общ. Разград** *(ДДД)*	лица в риск от социално изключване, както и техните близки; лица с различни видове увреждания, емоционално-поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието; лица с различни форми на зависимости; лица жертви на различни форми на насилие и експлоатация	община Разград	25	25	25	Социална услуга, предоставяна в общността, включваща разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот. Предоставянето на услугата ЦСРИ цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.	с. Просторно, община Разград	Налична
2	**Център за социална рехабилитация и интеграция**	Лица с увреждания от община Лозница	община Лозница	30	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа на семействата.	гр. Лозница	Налична
3	**Център за социална рехабилитация и интеграция** – *(ДДД)*	Деца и лица с увреждания	община Самуил	30	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа на семействата.	с. Владимировци	Налична

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
4	**Център за социална рехабилитация и интеграция** *(ДДД)*	Деца с увреждания; Възрастни с увреждания.	община Цар Калоян	20	20	20	В центъра за социална рехабилитация и интеграция на деца и възрастни ще се предоставят комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на лица през деня, свързани с извършване на рехабилитация, социално – правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Цар Калоян	Налична
5	**Център за социална рехабилитация и интеграция** – *(ДДД)*	Деца и възрастни с увреждания	община Завет	0	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа на семействата.	гр. Завет	Нова Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
6	**Консултативен център по проблемите на домашно насилие** *– по проекти*	Лица, жертви и извършители на домашно насилие, както и техните деца.	община Разград	40	40	40	Комплекс от социални услуги за представителите на целевите групи от Област Разград, ориентирани към индивидуалните нужди на потребителите	гр. Разград	Налична
7	**ЦСРИ за жени в неравностойно положение** *– по проекти*	Жени в неравностойно положение, регистрирани в дирекция „Бюро по труда” и в дирекция „Социално подпомагане” като социално слаби, трайно безработни и активно търсещи работа	с. Стражец	40	40	40	Консултации, посредничество, обучение и развитие; осигуряване достъп до основни услуги и защита на права; предоставяне на непосредствена и спешна социална подкрепа.	С. Стражец	Налична

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
8	**ЦСРИ за млади правонарушители** *– по проекти*	Младежи в риск	община Разград	40	40	40	Рехабилитация, социално–правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Разград	Налична
9	**Бюро за социални услуги и консултации –** *по проект*	Хора в неравностойно положение	община Самуил	0	1 бр. Бюро за социални услуги и консултации	1 бр. Бюро за социални услуги и консултации	Проучване на потребностите на хората в неравностойно положение от социални услуги. Повишаване на информираността. Оценка и анализ на качеството на предоставените услуги.	с. Самуил	Планирана за старт иране през 2016 г.
10	**Дневен център за възрастни хора с увреждания (ДДД)**	Възрастни хора с увреждания	община Исперих	0	25	25	Комплекс от дейности, които създават условия за цялостно обслужване през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационни потребности, както и потребностите от организация на свободното време и личните контакти; изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Исперих	Нова – планирана за 2016 г.
11	**Дневен център за възрастни хора с увреждания** – *(ДДД)*	Възрастни хора с увреждания	община Кубрат	30	30	30	Дневни и почасови грижи. Медицински, социални и рехабилитациони дейности. Умения за самостоятелност и подкрепа.	гр. Кубрат	Налична

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
12	**Дневен център за възрастни хора с увреждания** (ДДД)	Възрастни хора с увреждания	община Разград	25	25	25	Социална услуга, предоставяна в общността, създаваща условия за цялостно обслужване на възрастните през деня - предоставянето на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационните потребности, както и организация на свободното време и личните контакти.	гр. Разград	Налична
13	**Дневен център за възрастни хора с увреждания** – *(ДДД)*	Възрастни хора с увреждания	община Завет	0	0	25	Дневни и почасови грижи. Медицински, социални и рехабилитациони дейности. Умения за самостоятелност и подкрепа.	гр. Завет	Нова. Планирана за 2017 г.
14	**Наблюдавано жилище**	Възрастни хора с умствена изостаналост	община Самуил	0	0	8	Оказване на подкрепа и консултиране на лица, които напускат специализираната институция ДВХУИ-с.Самуил, или защитено жилище и им предстои да водят независим начин на живот.	община Самуил	Нова. Планирана за 2017 г.
15	**Защитено жилище за хора с умствена изостаналост** (ДДД)	Пълнолетни жени и мъже с лека и средна степен на умствена изостаналост, настанени в специализирани институции, с възможност да бъдат изведени	област Разград, при възникнала потребност от цялата страна	6	6	6	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хора с умствена изостаналост; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.	с. Просторно, община Разград	Налична
16	**Защитено**	Лица с психични	област	10	10	10	Социална услуга, резидентен тип,	с.	Налична

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	жилище за хора с психични разстройства (ДДД)	разстройства, за които са изчерпани възможностите за живот в семейна среда или е необходимо да бъдат подкрепени, за да водят самостоятелен начин на живот	Разград, при възникнала потребност от цялата страна				която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на лица с психични разстройства; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.	Просторно, община Разград	
17	**Защитено жилище за хора с умствена изостаналост** *(ДДД)*	Хора с интелектуални затруднения	от цялата област	14	14	14	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хора с умствена изостаналост; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.	с. Самуил	Налична
18	**Защитено**	Хора с интелектуални	От цялата област	8	8	8	Социална услуга, резидентен тип,	с. Кривица	Налична

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	жилище за хора с умствена изостаналост *(ДДД)*	затруднения					която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хора с умствена изостаналост; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.		
19	**Защитено жилище за хора с умствена изостаналост** *(ДДД)*	Хора с интелектуални затруднения	от цялата област	15	15	15	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хора с умствена изостаналост; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.	с. Богомилци	Налична
20	**Център за временно настаняване** *(ДДД)*	Лица без дом в неравностойно социално положение	община Исперих	0	0	15	Услуга от резидентен тип насочена към оказване на индивидуална подкрепа, целяща ограничаването на социалната изолация, в която се намират лицата. Дейностите са насочени към създаване на условия за социални контакти, битово и трудово устройване.	община Исперих	Нова За разкриване по проект през 2017 г.
21	**Център за**	Възрастни хора с	община Исперих и	0	0	15	Социална услуга –резидентен тип.	община	Нова

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания	физически увреждания	при необходимост от цялата област				Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната на възрастни хора с физически увреждания.	Исперих	За разкриване по проект през 2017 г.
22	**Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания**	Възрастни хора с физически увреждания	от цялата област	10	10	10	Социална услуга –резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната на възрастни хора с физически увреждания.	гр. Цар Калоян	Налична
23	**Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания**	Възрастни хора с физически увреждания	от цялата област	10	10	10	Социална услуга –резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната на възрастни хора с физически увреждания.	гр. Цар Калоян	Налична
24	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания** *(ДДД)*	Възрастни хора с физически увреждания	от цялата област и потребители от ДВХФУ с.Хърсово	15	15	15	Социална услуга –резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната	с. Хърсово	Налична
25	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания**	Лица от Дом за възрастни хора с физически увреждания	община Лозница	0	15	15	Социална услуга –резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната	с. Крояч	Нова Разкриване на услугата от 2016 г.
26	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания**	Лица от Дом за възрастни хора с физически увреждания	община Лозница	0	0	15	Реформиране на Дом за възрастни хора с физически увреждания с. Хърсово, чрез разкриване на услуга от резидентен тип - ЦНСТ	с. Ловско	Нова Разкриване на услугата 2017 г.
27	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания**	възрастни хора с физически увреждания	област Разград	0	15	15	Резидентна грижа семеен тип за възрастни хора с физически увреждания.	гр. Разград	Нова Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
28	**ЦНСТ за**	възрастни хора с	област Разград	0	15	15	Резидентна грижа семеен тип за	гр. Разград	Нова

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	възрастни хора с физически увреждания	физически увреждания					възрастни хора с физически увреждания.		Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
29	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания** (ДДД)	Възрастни хора с физически увреждания	От цялата област	0	0	15	Превенция на институционализацията на възрастни хора с физически увреждания. Осигуряване на грижи в среда близка до семейната.	община Самуил	Нова Стартиране по проект от 2017 г.
30	**ЦНСТ за възрастни хора с умствена изостаналост** – (ДДД)	Хора с интелектуални затруднения	от цялата област	15	15	15	Резидентна грижа семеен тип за възрастни хора с увреждания.	с. Пчелина	Налична
31	**Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства** (ДДД)	лица с психични разстройства	област Разград, при възникнала потребност от цялата страна	14	14	14	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хората с увреждания. Услугата включва дейности насочени към индивидуализиране на грижата, подкрепа за личностно развитие и за изграждане на умения за самостоятелен и независим живот, създаване на условия и възможности за лицата да участват равноправно в живота на местната общност.	с. Просторно, община Разград	Налична
32	**ЦНСТ за възрастни хора с деменция** (ДДД)	Възрастни хора с деменция	От цялата област	0	0	13	Превенция на институционализацията на възрастни хора с деменция. Осигуряване на грижи в среда, близка до семейната.	с. Хума община Самуил	Нова Стартиране по проект от 2017 г.
33	**Кризисен**	Лица пострадали от	област	0	10	15	Представлява комплекс от социални	Община	За разкриване през

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	център	насилие, трафик или друга форма на експлоатация	Разград				услуги за лица, пострадали от домашно насилие, които се предоставят за срок до 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране или социално-психологическа помощ, когато се налага незабавна намеса в случай на риск и спешност.	Разград	2016 г.
34	**Дом за възрастни хора с деменция (ДВХД) – *(ДДД)***	Лица с деменция, установена с протокол от ЛКК и/или с Експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК.	от цялата страна	60	60	60	Специализирана институция, предоставяща комплекс от социални услуги, с цел задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни потребности, както и потребности в свободното време, от контакти със семейството, приятели и близки. Гарантиране на необходимите условия за живот и достойно съществуване.	гр. Разград	Налична
35	**Дом за възрастни хора с физически увреждания (ДДД)**	Хора с физически увреждания от Община Лозница	община Лозница	35	20	0	Комплекс от социални дейности задоволяващи основните жизнени потребности на лицата чрез подходящи грижи.	с. Ловско	Налична
36	**Дом за възрастни хора с умствена изостаналост**	Възрастни хора с умствена изостаналост	от цялата страна	86	86	78	Специализирана институция, предоставяща комплекс от социални услуги, с цел задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни потребности, както и потребности в свободното време, от контакти със семейството, приятели и близки. Гарантиране на необходимите условия за живот и достойно съществуване.	с. Самуил	Налична
37	**Социално предприятие**	Възрастни хора с физически и ментални	община Самуил	0	0	10	Създаване и функциониране на Социално предприятие в Община	с. Самуил	Нова

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
		увреждания					Самуил, което ще отговори на необходимостта от подкрепа за социално включване и реализация на пазара на труда на хора в неравностойно положение от следните целеви групи: хора с увреждания и лица напускащи институции.		За разкриване през 2017 г.
38	**Обществена трапезария** (по Проект финансиран от Фонд „Социална закрила“ към МТСП)	Лица и семейства на месечно подпомагане по реда и условията на чл. 9 от ППЗСП; лица с доказана липса на доходи и близки които да се грижат за тях;самотно живеещи лица и семейства, получаващи минимални пенсии (пенсии за осигурителен стаж и възраст, пенсии за инвалидност, наследствени пенсии, пенсии, несвързани с трудова дейност); скитащи и бездомни деца и лица.	община Разград	50	50	50	Социална услуга, предоставяна в общността, насочена към задоволяване на потребностите от храна за хора, които не могат да си я осигурят сами.	гр. Разград	Налична
39	**Обществена трапезария** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.	община Исперих	90	90	90	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доход.	община Исперих	Налична
40	**Обществена трапезария** –	Самотно живеещи стари хора;	община Кубрат	90	90	90	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без	община Кубрат	Налична

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	общинска дейност	пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.					доход.		
41	**Обществена трапезария** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.	община Лозница	113	113	113	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доход.	община Лозница	Налична
42	**Обществена трапезария –** *общинска дейност и по проекти*	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания и ниски доходи и др.	община Завет	50	50	50	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доход.	община Завет	Налична
43	**Общинско предприятие "Обществено хранене и социални услуги"**	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.	община Самуил	155	155	155	Общинско предприятие "Обществено хранене и социални услуги" предлага следните услуги: • обществена трапезария – осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доходи; • дейности на ДСП.	с. Самуил с.Хърсово с.Желязковец с. Голяма вода с. Богданци с. Ножарово с. Владимировци с. Здравец	Налична
44	**Обществена трапезария** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.	община Цар Калоян	50	50	50	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доход.	община Цар Калоян	Налична
45	**„Личен асистент"** –	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки	община Разград	143	180	180	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца , нуждаещи се от	гр. Разград	Налична - за разширяване

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”	здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами					постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.		
46	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Исперих	130	160	160	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	община Исперих	Налична
47	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се самообслужат сами	община Кубрат	143	170	170	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	община Кубрат	Налична
48	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Лозница	25	65	65	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	община Лозница	Налична
49	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Завет	47	75	75	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си.	община Завет	Налична - за разширяване
50	**„Личен асистент”**	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки	община Самуил	113	140	140	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от	Във всички населени	Налична - за разширяване

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”	здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами					постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	места на община Самуил	
51	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Цар Калоян	79	110	110	„Личен асистент” е лице, полагащо постоянни грижи за дете или възрастен с трайно увреждане, или за тежко болен, за задоволяване на ежедневните му потребности.	община Цар Калоян	Налична - за разширяване
52	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Разград	0	100	100	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Разград	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
53	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Исперих	0	100	100	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Исперих	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
54	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Самуил	0	50	50	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Самуил	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
55	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Цар Калоян	0	50	50	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Цар Калоян	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
56	**Услуги в домашна среда –**	Лица с частична или пълна невъзможност	община Кубрат	0	90	90	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална	гр. Кубрат	Планирана, по проект за 2016 г. по

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	социален асистент/домашен помощник (По НП и ОП)	за самообслужване, и/или в риск от социална изолация					насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.		ОП РЧР
57	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Завет	0	50	50	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Завет	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
58	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Лозница	0	50	50	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Лозница	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР

4.3 Приоритетно направление 3: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот

Обща цел 3. Да се подобри качеството на живота на старите хора във всички населени места в областта.

Специфична цел 3.1. Развиване на широка мрежа от услуги в общността за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора в семейна и домашна среда:

Мярка 3.1.1. Развиване и разширяване на дейностите в Домашния социален патронаж и обхващане на малките населени места.

Традиционно развити услуги в общността, във всички общини, са домашните социални патронажи. Доставчик на услугите са общините, а необходимите средства се осигуряват от общинските бюджети.

Независимо от ограничения обхват на дейностите, ДСП е най-мобилната и най-широко разпространена социална услуга, обхваща най-голяма територия и има най-много клиенти, предимно възрастни, самотно живеещи хора и хора с увреждания. За много от тях, особено за тези, в най-отдалечените населени места, това е единствената алтернатива за подпомагане в домашна среда.

Домашният социален патронаж като модел най-много се доближава до философията на услугите в общността, където услугите се предлагат максимално близо до потребителите. Услугата има много предимства, възможности за развитие и за разширяване на дейностите.

Стратегията ще стимулира общините постепенно да се върнат към традиционния широк обхват на дейностите на домашния социален патронаж, които изискват повече ресурси, но решават значително по-голям кръг проблеми на старите хора и хората с увреждания, като им осигуряват подкрепа в ежедневието.

Дейност 3.1.1.1. Разширяване на обема и многообразието и повишаване качеството на дейностите в действащите **Домашни социални патронажи** в общините Разград, Исперих, Кубрат, Лозница, Завет и Цар Калоян.

- Запазване на капацитета от 455 потребители на **„Домашен социален патронаж" в община Разград**, гр. Разград до 2020 г.;
- Запазване на капацитета от 170 потребители на **„Домашен социален патронаж" в община Исперих**, гр. Исперих до 2020 г.;
- Увеличаване на капацитета от 350 до 400 потребители до 2020 г. на **„Домашен социален патронаж", гр. Кубрат**, в **с. Севар и с. Бисерци;**
- Запазване на капацитета от 45 потребители на **„Домашен социален патронаж"** в **община Лозница**, гр. Разград до 2020 г.;
- Запазване на капацитета от 120 потребители до 2020 г. на **„Домашен социален патронаж" в община Завет;**
- Запазване на капацитета от 80 потребители до 2020 г. на **„Домашен социален патронаж" в община Цар Калоян.**

Дейност 3.1.1.2. Разкриване през 2017 г. на услугата **„Домашен социален патронаж"** в община Самуил с кухня в с. Самуил и в с. Владимировци, със самостоятелно обслужващи сгради. Капацитетът на домашния социален патронаж в двете населени места е за по 100 души и ще се обслужват бенефициенти от всички населени места в общината, като мобилна услуга.

Дейност 3.1.1.3. Общински мерки и/или програми за подобряване на достъпа до административни услуги и социална подкрепа – чрез посредничество, предоставяне на съвети, консултации и техническа помощ от НПО и общински администрации.

Повишаването на информираността на потребителите и засилване на ролята им в процеса на предоставяне на услугите ще им даде възможност да вземат активно участие при управлението и решаването на собствените им проблеми и ще съдейства за положителни промени и иновации в социалната сфера.

Мярка 3.1.2. Осигуряване на дневна грижа и почасови услуги за стари хора.

Дейност 3.1.2.1. Разкриване на **Комплекс за подкрепа на стари хора** в общ. Самуил, като общинска дейност;

Дейност 3.1.2.2. Разкриване на **Дневен център за стари хора** в общ. Самуил като общинска дейност;

Специфична цел 3.2. Да се осигури достъп на старите хора до качествена резидентна грижа в среда, близка до домашната:

Мярка 3.2.1. Подобряване на условията и качеството на грижите в съществуващите специализирани институции за стари хора

Дейност 3.2.1.1. Продължаване и развитие на дейностите в **Дома за стари хора /ДСХ/, гр. Разград.** ДСХ е разкрит през 1935 г. Капацитетът на дома е 80 места.

Дейност 3.2.1.2. Продължаване дейността на **Дома за стари хора, с. Тертер, община Кубрат.** Домът функционира от м. юли 2002 г. Изграждането му е изцяло съобразено с европейските стандарти за предоставяне на социални услуги. Състои се от 3 жилищни блока за общо 60 места.

Мярка 3.2.2. Разкриване на резидентни услуги и малки домове за обгрижване на стари хора в среда, близка до семейната.

Дейност 3.2.2.1. Разкриване през 2017 г. на **Център за настаняване от семеен тип за стари хора в гр. Исперих** с капацитет 15 места.

Дейност 3.2.2.2. Разкриване през 2018 г. на **Център за настаняване от семеен тип за стари хора в гр. Кубрат** с капацитет 15 места.

Дейност 3.2.2.3. Планиране, изграждане и разкриване на **Център за настаняване от семеен тип за стари хора** в **с. Хума, община Самуил** с капацитет 13 места през 2016 г.

Таблица 3: Планирани социални услуги и мерки в област Разград – Направление 3: ГРИЖА ЗА СТАРИТЕ ХОРА ЗА ПО-ДОБЪР И ДОСТОЕН ЖИВОТ

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 3: ГРИЖА ЗА СТАРИТЕ ХОРА ЗА ПО-ДОБЪР И ДОСТОЕН ЖИВОТ								
1	**Дневен център за стари хора** Общинска дейност	Самотно живеещи стари хора	община Самуил	0	30	30	Комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на потребителитепрез деня.	община Самуил	Нова - планирана за стартиране през 2016 г.
2	**ЦНСТ за стари хора**	Стари хора	община Исперих	0	0	15	Приготвяне на храна, помощ при хранене; Помощ за поддържане на личната хигиена; Поддържане на хигиената в жилищните помещения обитавани от обгрижваните лица, пазаруване, извършване на плащания за битови услуги и др.	община Исперих	Нова За разкриване по Проект през 2017 г.
3	**ЦНСТ за стари хора**	Стари хора	община Кубрат	0	0	15	Във връзка с деинституционализацията на възрастни хора. Приготвяне на храна, помощ при хранене; Помощ за поддържане на личната хигиена; Поддържане на хигиената в жилищните помещения обитавани от обгрижваните лица, пазаруване, извършване на плащания за битови услуги и др.	община Кубрат	Нова За разкриване през 2018 г.
4	**ЦНСТ за стари хора** (ДДД)	Стари хора	от цялата област	0	13	13	Превенция на институционализацията на стари хора. Осигуряване на грижи в среда близка до семейната.	с. Хума община Самуил	Нова Стартиране по проект от 2016 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
5	**Дом за стари хора (ДСХ)** – *(ДДД)*	Лица, навършили възраст за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст съгласно Кодекса за социално осигуряване, включително и такива, които имат процент намалена трудоспособност, установен с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК.	от цялата страна	80	80	80	Специализирана институция, предоставяща комплекс от социални услуги, с цел подпомагане и разширяване възможностите на настанените лица да водят самостоятелен начин на живот. Задоволяване на ежедневните потребности на потребителите, създаване на условия за социални контакти и възможности възрастните хора да се чувстват неразделна част от обществото, подкрепа за пенсионираните и напуснали активния живот хора да преодолеят психологическата бариера, която ги кара да се чувстват ненужни и да им осигури условия за взаимопомощ.	гр. Разград	Налична
6	**Дом за стари хора (ДСХ) (ДДД)**	Стари хора със затруднения в самообслужването, които имат нужда от резидентна грижа.	община Кубрат	60	60	45	Специализирана институция, предоставяща комплекс от социални услуги, с цел подпомагане и разширяване възможностите на настанените лица да водят самостоятелен начин на живот.	с. Тертер	Налична.
7	**„Домашен социален патронаж” –** *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда; Самотно живеещи стари хора в отдалечени населени места, без достъп до услуги	община Разград	455	455	455	Социална услуга, предоставяна в общността, включваща дейности, като предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството, здравна и медицинска грижа и други.	гр. Разград	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
8	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност*	Лица на/над трудоспособна възраст; Лица с трайно намалена работоспособност над 71% ЕР на ТЕЛК; Деца до 18 г. с намалена възможност за социална адаптация, определена от РЕЛК/ЦЕЛК	община Исперих	170	170	170	Доставяне на храна по домовете; Поддържане хигиената в жилищните помещения; Съдействие за изготвяне на документи за снабдяване с материали през отоплителния сезон; Помощ при общуването и поддържане на социални контакти; Занимания в дома и извън него; Битови услуги и др.	гр. Исперих	Налична
9	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора в отдалечени нас. Места, без достъп до услуги. Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда	гр. Кубрат с. Севар с. Бисерци	350	350	400	Мобилна услуга за обхващане на селата – предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството и др.	гр. Кубрат с. Севар с. Бисерци	Налична– разширяване на дейностите и многообразието на услугите и капацитетите за обхващане на населените места
10	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда Самотно живеещи стари хора в отдалечени нас. места без достъп до услуги	община Лозница	45	45	45	Мобилна услуга за обхващане на селата – предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството, здравна и мед. грижа, осигуряване на трудо и арт терапия, други.	община Лозница	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
11	**„Домашен социален патронаж”** – общинска дейност	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда. Самотно живеещи стари хора в отдалечени населени места, без достъп до услуги	община Завет	120	120	120	Мобилна услуга за обхващане на селата-предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството, здравна и мед. грижа и др.	община Завет	Налична- разширяване на дейностите и многообразието на услугите и капацитетите за обхващане на малките населени места
12	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност и по проекти*	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда. Самотно живеещи стари хора в отдалечени нас. Места, без достъп до услуги	община Самуил	0	0	100	Мобилна услуга за обхващане на селата – предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството, здравна и мед.грижа, осигуряване на трудо и арт терапия, други.	с. Самуил	Нова - планирана за стартиране през 2017 г.
13	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност*	Социално-слаби граждани с ниски доходи; Самотни възрастни хора; Трудноподвижни хора	община Цар Калоян	80	80	80	„Домашен социален патронаж” е комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, свързани с доставка на храна; поддържане на личната хигиена и хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя; съдействие за снабдяване с необходимите технически помощни средства при ползватели с увреждане; битови услуги и др.	община Цар Калоян	Налична

5 Логическа рамка и ключови индикатори за успех

Логическа рамка на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Разград

Визия				
Общи цели		**Индикатори – базови индикатори за въздействието на Стратегията и постигнатата промяна в ситуацията към 2015 г.**	**Източници на информация**	**Период на проверка**
Обща цел 1	Да се подобри грижата за децата в семейството, като се предотврати появата и развитието на рискови фактори, по отношение на децата и да се постигне максимално намаляване на броя на децата, отглеждани в специализираните институции.	• Намаляване на броя на изоставените деца с 20 % годишно; • Осигурена подкрепа за поне 20 % от уязвимите семейства и деца в ЦОП в област Разград; • Предотвратена институционализация на 90 % от децата в риск от изоставяне, чрез реинтеграция в семейството, настаняване при близки и роднини, приемна грижа, осиновяване (към края на стратегията); • Осигурени приемни семейства за поне 90 деца; • Поне 98 % от децата в задължителна училищна възраст обхванати в училище, подготвителни класове или групи или в подходяща форма на образование; • Намаление с 80 % на отпадналите от училище деца; • Увеличен с 25 % брой на учениците от изолирани ромски квартали и децата с увреждания, завършващи основно и средно образование; • Създаден капацитет за обхващане на поне 30 % от децата с увреждания в Област Разград в услуги за медицинска и социална рехабилитация и/или в различни форми на заместваща и дневна грижа; • Закрита СИ за деца в Област Разград ДДЛРГ “Лудогорие” гр. Исперих; • Разкрити нови СУ за деца; • Намален с 90 % брой на децата от област Разград, отглеждани в специализирани институции в и извън областта; • Изведени в семейна среда поне 40 % от децата в СИ в област Разград; • Подобрено качество на резидентна грижа за деца, предоставена в услугите от резидентен тип (ЦНСТ и ПЖ).	- Аналитични доклади на независими експерти; Социологически проучвания; - Финален доклад за оценка на въздействието на Областната стратегия; - Годишни доклади за мониторинг на напредъка на изпълнението на Областната стратегия; - Данни НСИ; - Месечни и тримесечни справки - ОЗД, ДСП и РДСП; - Проучване за обратна връзка от потребителите.	*През три години 2017 /2020* *Годишна база* *Всяка учебна година – септември, януари, юни* *2016/ 2018* *Годишна база* *2016 / 2017*

Обща цел 2	Да се създадат условия за социално включване/интегриране на максимален брой хора в неравностойно положение и уязвими групи.	• Подобрени условия за самостоятелен живот в домашна среда на 20 % от хората с увреждания – потребители на услугите „Домашен социален патронаж", „Домашен помощник", „Социален асистент" и „Личен асистент"; • Реформирани 3 (от 3) специализирани институции за възрастни хора с увреждания в област Разград (ДВХД, ДВХФУ и ДВХУИ); • Намаляване на броя на настанените възрастни хора в институции с 20 % годишно; • Подобрен достъп на хората с увреждания до социална и медицинска рехабилитация, чрез мрежа от 5 ЦСРИ и 4 ДЦВХУв област Разград за обхващане на всички общини в областта; • Изградени и функциониращи 3 Общностни центъра в областта; • Разширен спектър от услуги за превенция и реинтеграция на рискови групи със зависимости и проблемно поведение; • Разширен спектър от услуги за подкрепа и преодоляване на последиците при жертви на насилие, трафик, зависимости.	- Доклади ЗМО; - Данни на НСИ РИО, ОЗД, ДСП, общини; - Анализи и данни РДСП; - Решения на ОбС, заповеди на АСП за разкриване на нови социални услуги; - Общински финансови справки.	*2017 / 2020*
Обща цел 3	Да се подобри качеството на живота на старите хора във всички населени места в областта.	• Предотвратена преждевременна институционализация на минимум 80-90 самотноживеещи стари хора, чрез развитите услуги за грижа в домашна среда (с мобилен компонент); • Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 25% от старите хора в област Разград, с приоритетно обхващане на самотноживеещите в малки населени места, извън общинските центрове; • Подобрено качество на резидентни услуги в среда близка до домашната, за стари хора, които не са в състояние да живеят самостоятелно.	- Статистически данни на НСИ; - Отчети на СУ и мобилни екипи; - Обратна връзка от потребителите; - Посещения на място.	*2016 /2020* *2017/ 2020*
Обща цел 4	Да се гарантира качеството и ефективността на социалните услуги, чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на областно и общинско ниво и чрез осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги. Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси, чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.	• Работещ Регионален ресурсен център в област Разград за изграждане на капацитет и развитие на човешките ресурси в сферата на социалните услуги; • Повишен капацитет за управление на СУ на поне 25 представители на администрациите, дирекциите „Социално подпомагане"; • Подобрена професионална квалификация и специализирани умения за социална работа поне на 50 души- персонал на доставчиците на услуги в област Разград; • Изградени и работещи системи за супервизия в най-малко 60 % от социалните услуги в област Разград; • Развити и работещи поне 5 нови за област Разград услуги за деца и семейства, функциониращи на областно ниво, посредством сътрудничество и взаимодействие между доставчици на услуги от различни общини; • Осъществени поне 2 междуобщински социални услуги, обхващащи потребители от повече общини; • Инициирани и развити поне 2 смесени междусекторни услуги (социални услуги, здравеопазване, образование, заетост, жилища, инфраструктура); • Формулирани и осъществени общински мерки (проекти) за социално включване на уязвими общности и рискови групи в област Разград – в поне 4 общини.	- Проучване за обратна връзка от потребителите за качеството на СУ; анкети;- Документация на СУ, срещи с персонала; - Документация от обученията; - Протоколи и решения на ОбС; - Подписани м/уобщински и м/усекторни споразумения; - Срещи; - Доклади ЗМО, мониторингови доклади,планове	*Годишна база* *2016 / 2020* *2017 / 2020*

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и пол-зите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
Направление 1: Превенция за деца и семейства в риск					
1.1. Да се намали изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции и да се подкрепи задържането им в биологичното семейство. Продължаване развитието на приемната грижа.	**Мярка 1.1.1.** Комплексна програма за ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство; **Мярка 1.1.2.** Развитие на мрежа от ЦОП за обхващане на децата и семействата в риск в Област Разград; **Мярка 1.1.3.** Осигуряване на грижа при близки и роднини за изоставени и неглижирани деца; **Мярка 1.1.4.** Услуги в подкрепа на осиновяването; **Мярка 1.1.5.** Развитие на Приемната грижа в Област Разград; **Мярка 1.1.6.** Общински и областни програми - мерки за подкрепа на уязвими семейства, за създаване на условия за задържане на детето в семейството.	• Утвърдена междусекторна услуга: превенция на изоставянето на деца в ранна възраст (0 - 3 г.); • 90 % от идентифицираните бъдещи майки в риск да изоставят детето си, обхванати чрез консултации и подкрепа; • Продължаване функционирането на **Център за ранна превенция** за деца с увреждания в Разград; • Подобрена дейност на **„Майчин център”**, гр. Разград; • Разкрити 3 **Общностни центъра** за деца и семейства - в гр. Разград, с. Самуил и гр. Кубрат; • Разширена дейност на **ЦОП** - Разград; • Разкриване на 2 **ЦОП** за 50 потребители в 2 общини: Кубрат и Завет; • Предотвратяване изоставянето на деца в риск и деца от СИ, чрез настаняване в семейства на близки и роднини- средно по 20 случая годишно; • Осигурени консултации и обучения за поне 70 % от кандидат-осиновителите; • Разкрит **Център по приемна грижа** в с. Самуил; • Развита услуга за **приемна грижа** на областно и общинско ниво с мрежа между ЦОП в областта; • Осигурени 3 приемни семейства годишно за спешно настаняване на деца в риск от изоставяне;	• Осигурено системно наблюдение и навременно идентифициране на риска от изоставяне на деца в ранна възраст; • Намаление на изоставянето на деца в ранна възраст с 20 % годишно; а в края на стратегията – намаление с 50 % спрямо нивото от 2010 – 2015 г.; • Осигурен достъп до СУ за деца и семейства в риск във всички общини чрез ЦОП. • Обхванати всички населени места от областта, чрез услугите за деца и уязвими семейства в ЦОП. • Разширен капацитет на услугите в ЦОП от общо 105 места (през 2015 г.) до 175 (през 2020 г.); • Обхванати 70 % от рисковите семейства, бременните жени и майки с деца; • Осигурена семейна среда за деца от институции, настанени в приемни семейства - за 30 деца средно годишно или поне за 100 деца до 2020 г. • Намален брой деца, настанявани извън семейството си с 10 % към края на всяка година;	- Статистически данни на НСИ; - Проучване за обратна връзка от потребителите; - Месечни и тримесечни справки от ДУ-Цоп в РДСП; - Социо-логически анкети, проучвания; - Заповеди на кмет, решения на ОбС за разкрити нови общински услуги в подкрепа на уязвими семейства и деца; Данни на ОЗД; - Заповеди на АСП за разкриване на нови социални услуги; -Доклади на ЗМО; - Доклади на ОЗД, ДСП; - Анализи и данни на РДСП.	*Годишна база* *По-подробни данни 2016 / 2020* *2016 / 2020*

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и пол-зите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
1.2. Да се осигурят условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството.	**Мярка 1.2.1.** Развиване на ЦСРИ за осигуряване на качествена здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за децата с увреждания и подкрепа за техните семейства; **Мярка 1.2.2.** Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна и почасова грижа за децата с увреждания, отглеждани в семейна среда; **Мярка 1.2.3.** Подкрепа на родителите за отглеждане на децата с увреждания в семейството.	• Продължаване функционирането на **Център за ранна превенция** за деца с увреждания в гр. Разград; • Продължаване работата на ЦСРИ в гр. Разград, с. Самуил и гр. Цар Калоян с общ капацитет 95 места; • Изграден нов **ЦСРИ за деца и възрастни хора с увреждания** за 30 потребители в община Завет; • Провеждани консултации в ЦСРИ, обучения и подкрепа на поне 300 семейства на деца с увреждания годишно; • Продължаване работата на **Дневен център за деца с увреждания** гр. Исперих; • Разкрит **Дневен център за деца с увреждания** за 30 потребители в община Разград; • Предоставени **услуги, консултации и подкрепа на деца и родители** – на 110 семейства в риск месечно (най-малко в рамките на 50% от капацитета на 3-те ЦОП в областта);	• Изградена мрежа от 4 ЦСРИ в Област Разград за обхващане на деца с увреждания в 7-те общини; • Предоставяни услуги и рехабилитация на около 300 деца с увреждания на в рамките на общия капацитет на ЦСРИ; • Чрез мобилен екип в ЦСРИ обхващане на 30 % от децата с увреждания в Областта; • Оказана подкрепа на 100 семейства на деца с увреждания; • Намалено с 50 % настаняване на деца с увреждания извън семейството; • Осигурени услуги по ранна интервенция поне на 70 % от семействата с деца с увреждания (от 0 до 3 години)	- Данни на АХУ; - Данни на НПО, работещи с хора с увреждания; - Справки и отчети на СУ; - Обратна връзка от потребителите; - База данни на ОЗД и ДСП.	*Годишна база* *По-подробни данни 2016 / 2020* *2016 / 2020*

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и ползите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
1.3. Осигуряване на ефективна подкрепа на уязвимите семейства за превенция на рисково поведение и неглижиране на децата.	**Мярка 1.3.1.** Развиване на услуги в общността за подобряване на родителския капацитет; **Мярка 1.3.2.** Превенция на всички форми на насилие, трафик и експлоатация на деца; **Мярка 1.3.3.** Преодоляване на последиците от преживяното насилие за деца, жертви на насилие и/или трафик; **Мярка 1.3.4.** Създаване на превантивна среда за децата в Област Разград, способстваща намаляването на правонарушенията и асоциалните прояви от малолетни и непълнолетни.	• Разширена дейност на **ЦОП** - Разград /с увеличаване капацитета от 45 на 60/; • Разкриване на 2 **ЦОП** за 50 потребители в 2 общини: Кубрат и Завет; • Подобрена дейност на **Превантивно-информационен център**, Разград; • Реализирани **инициативи и кампании за превенция на насилието и рисковото поведение** в училищата; • Реализирани **информационни кампании и програми за превенция на насилието, рисковото поведениеи зависимостите** сред учениците във всички училища в областта; • Разширен спектър на услугите за деца и младежи с рисково поведение, жертви на насилие и трафик, зависимости; • Разкрит **Кризисен център** в Община Разград за настаняване на деца и жени, преживели насилие в областта и за лица, преживели насилие	• Повишен родителски капацитет на 200 - 250 семейства годишно; • Осигурен достъп до СУ за деца и семейства в риск във всички общини, чрез разкритите ЦОП с мобилни услуги; • Оказана подкрепа за отговорно родителство сред 70% от семействата на децата- клиенти на услуги в ЦОП; • Подобрено превантивно детско здравеопазване; • Подобрена информираност на учениците и младежите за последиците от зависимостите и рисковото поведение; • Предоставени услуги за 70 % от децата и лицата жертви на насилие, трафик, зависимости, рисково поведение.	- Данни на НСИ; - Проучване за обратна връзка от потребителите; - Месечни и тримесечни справки от ДУ-Цоп в РДСП; - Социо-логически анкети, проучвания.	*Годишна база* *По-подробни данни 2015 / 2020* *2015 / 2020*

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и пол-зите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
1.4. Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от рискови общности и уязвими групи.	**Мярка 1.4.1.** Гарантиране на задължителното предучилищно образование за всички деца в Област Разград; **Мярка 1.4.2.** Превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи; **Мярка 1.4.3.** Осигуряване на качествено интегрирано образование за децата с увреждания; **Мярка 1.4.4.** Целенасочена политика за приобщаване на родителите и общността в учебно-възпитателния процес на децата.	• Брой разработени/приети целеви програми за превенция на отпадане и реинтеграция на отпаднали деца и младежи; • Брой реализирани проекти на общини, училища, НПО за образователна интеграция; • Разкриване на Център за работа с деца на улицата в гр. Разград с капацитет 20 места; • Реализирани годишни кампании на учители и НПО за обхващане на децата в подготвителен и първи клас, със специален фокус към ромските деца; • Брой деца в извънкласни дейности чрез проекти и хоризонтални политики; • Осигурени ресурсни учители за деца с увреждания, интегрирани в масовите училища; • Подобрена достъпна среда в училищата и детските градини, съгласно общинските планове.	• Осигурено пълно обхващане на децата (поне 98 %) в задължителното предучилищно образование; • Над 60 % от посещаващите училище ученици, обхванати в образователни инициативи, извънкласни и извънучилищни дейности за свободното време; • Подобрени умения за 40 учители за включване на родителите в образователно-възпитателния процес; • Брой изведени деца от помощното училище в община Разград; • Осигурено включващо обучение в масовите училища за поне 70 % от децата с увреждания, с подкрепата на ресурсни учители; • Инвестирани ресурси от общините за достъпна среда (обем средства, % от общинския бюджет за инфраструктура).	- Данни и справки от РИО; - Срещи в училищата с деца, родители, учители; - Справки и отчети на социалните услуги; - Годишни доклади, статистически данни и отчети на общински администрации; - Проучвания.	*2015 / 2020* *всяка учебна година (септември, февруари, юни)*

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и пол-зите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
1.5. Приключване процеса на деинституцио нализация на деца в СИ	**Мярка 1.5.1.** Приключване процеса на деинституционализация на деца в СИ; **Мярка 1.5.2.** Извеждане на деца от СИ в приемни семейства и в семейства на осиновители;	• Разработен и приет **план за закриване на ДДЛРГ в гр. Исперих**; • **Закрит ДДЛРГ в гр. Исперих**; • Осъществени контакти с всички общини /ДСП, от които има деца, настанени в СИ в обл. Разград; • Брой деца от СИ, реинтегрирани в биологичните и разширените семейства; • Брой деца от СИ изведени в приемни семейства; • Брой / обхват на разкритите нови СУ в общността на мястото на закриваните СИ за деца.	• Съгласувани на областно и общинско ниво конкретни планове и стъпки за трансформирането на ДДЛРГ, гр. Исперих и за извеждането на децата; • Постигнато съгласие на заинтересованите страни за политиките и подходите за деинституционализация на децата с и без увреждания в СИ; • Изведени в семейна среда поне 40 % от децата в СИ; • **Закрит ДДЛРГ в гр. Исперих**; • Профил на разкритите нови услуги при закриването на СИ, съгласно плановете за всяка отделна СИ.	- Доклади от оценките на настанените деца и планове за развитие; - Регистри на реинтегрирани и приети в приемна грижа деца; - Регистър на приемните семейства; - Данни на ЦОП, ОЗД, РДСП.	*Годишна база* *По-подробни данни 2015 / 2016 / 2020*
1.6. Развитие и повишаване качеството на социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в среда, близка до семейната за децата, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.	**Мярка 1.6.1.** Развитие на услуги за деца и младежи с увреждания **Мярка 1.6.2**. Развитие на услуги за деца и младежи без увреждания	• Подобрена дейност на 3 **ЦНСТ за деца/младежи с увреждания** с капацитет за всеки от тях 12+2 потребители в 2 общини: Разград и Исперих. • Подобрена дейност на 5 **ЦНСТ за деца/младежи без увреждания** за 80 потребители в общините: Разград и Исперих; • Подобрена дейност на ПЖ, гр. Исперих	• Осигурена резидентна грижа за 72 деца с увреждания, които не могат да бъдат изведени в семейна среда; • Осигурена алтернативна резидентна грижа за 92 деца и младежи без увреждания..		

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и пол-зите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
Приоритетно направление 2: Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение					
2.1. Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда, чрез разкриване на услуги и грижа в общността.	**Мярка 2.1.1.** Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства.	• Продължаване работата на **Дневен център за възрастни хора с увреждания** в Кубрат и в гр. Разград; • Изградени 2 **Дневни центъра за хора са увреждания** с общ капацитет 50 места в 2 общини: Завет и Исперих; • Изграден **ЦСРИ за хора с увреждания** за 30 потребители в община Завет; • Продължаване работата на ЦСРИ в с. Просторно, общ Разград, в гр. Лозница, в с. Владимировци, общ Самуил и в гр. Цар Калоян с общ капацитет с капацитет 105 места; • Реализирани мерки за подобряване на инфраструктурата и **осигуряване на достъпна среда** в общественото пространство; • Реализирани дейности на ДБТ, общините и местни НПО за предоставяне на **достъп до заетост, професионално ориентиране и професионална квалификация** (преквалификация), обучение и практически умения за лицата с увреждания с право на работа; • Приложени общински и национални мерки за осигуряване на **по-широки възможности за самостоятелен живот** – обучение на хората с увреждания, жилища, доходи, достъп до услуги и подпомагане.	• Осигурена рехабилитация и услуги в ЦСРИ за 280 лица с увреждания средно на година; • Поне 25 - 30 % от лицата с увреждания с право на работа-обхванати в програмите на ДБТ за трудово посредничество, достъп до квалификация и заетост;	- Годишни доклади, данни и отчети на РЗИ и общински администрации ; - Справки от ДБТ, ДСП; - Отчети на мобилни екипи; - Заповеди за разкрити СУ, услуги за хора с увреждания; - Обратна връзка от близки на клиенти и отчети на служители в ЦСРИ.	*Годишна база* *По-подробни данни 2015 / 2016 / 2020*

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и ползите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
	Мярка 2.1.2. Разширяване на услугите в домашна среда, чрез увеличаване на капацитета на услугите „Домашен помощник", социален и „Личен асистент". **Мярка 2.1.3.** Развиване на целеви общински политики / мерки за социално включване на хората с увреждания.	• Обхванати 558 потребители от 7 общини с услугата **„Обществена трапезария".** • Обхванати 784 потребители на услугата **„Личен асистент"** от област Разград до 2015 г. при капацитет 194 към 2010 г.; • Разкрита услуга **„Личен асистент"** през 2011 г. в общините Кубрат и Лозница. • Обхванати 305 потребители на услугата **„Социален асистент"** от област Разград до 2015 г. при капацитет 55 към 2010 г.; • Разкрита услуга **„Социален асистент"** през 2011 г. в общините Кубрат , Самуил и Лозница. • Обхванати 375 потребители на услугата **„Домашен помощник"** от област Разград до 2015 г. при капацитет 218 към 2010 г.; • Разкрита услуга „**Домашен помощник"** през 2011 г. в общините Кубрат , Завет и Лозница. • Разширен обхват на услугите, които предлагат домашни грижи за хора с увреждания като **„Домашен помощник"**, **„Социален асистент"** и **„Личен асистент"**;	• Осигурени услуги в домашна среда за около 60 % от хората с увреждания, потребители на услугите „Домашен социален патронаж", „Домашен помощник", „Социален асистент" и „Личен асистент"; • Осигурена грижа средно годишно на 100 души – лица и деца с трайни увреждания в семейна среда; • Превенция на изоставянето на деца и социалната изолация на възрастни хора с увреждания – 65 % от потребителите на услугата; • Осигурена емоционална и морална подкрепа на ползвателите на социалните услуги в домашна среда. • Подобрени и разширени услуги в домашна среда за 30 % от старите хора – потребители на „Домашен социален патронаж", „Домашен помощник", „Социален асистент" и „Личен асистент";		

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и пол-зите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
2.2. Да се реформират специализиран ите институции за възрастни хора с увреждания и да се развият алтернативни социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в среда, близка до семейната, за потребителите, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.	**Мярка 2.2.1.** Реформиране и преструктуриране на съществуващи институции за хора с увреждания и подобряване на качеството на грижите. **Мярка 2.2.2.** Изграждане на социални услуги от резидентен тип за настаняване на хора с увреждания, които имат нужда от резидентна грижа в среда, близка до семейната.	• Реформирани 3 (от 3) **специализирани институции за възрастни хора с увреждания**: ДВХУИ с. Самуил, ДВХД гр. Разград, ДВХФУ с. Ловско, Община Лозница; • Продължаване дейността на 5 Защитени жилища с общ капацитет 53 места в общините Разград и Самуил; • Продължаване дейността на 5 ЦНСТ за възрастни хора с увреждания с общ капацитет 64 места в общините Разград, Самуил и Цар Калоян; • Изградени 4 **ЦНСТ за хора са увреждания** за 60 потребители в 2 общини – Разград и Лозница; • Изграждане на Наблюдавано жилище в общ. Самуил с капацитет 8 места; • Изграждане на Социално предприятие в общ. Самуил с капацитет 10 места.	• Осигурени резидентни грижи за лицата с увреждания от специализираните институции за възрастни хора с увреждания, които не могат да бъдат изведени в семейна среда; • Изградена социална среда, близка до семейната, създадени условия за подпомагане, взаимопомощ, обучение на хората с ментални увреждания; • Оползотворяване на личностния потенциал на лицата и изграждане на трайни социални умения, трудови навици; • Създаване на предпоставки за водене на пълноценен и независим живот , като част от обществото и предотвратена институционализацията на 100 лица с увреждания и интелектуални затруднения.		

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и ползите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
2.3. Създаване на условия за реинтеграция на уязвими лица, групи и общности в риск.	**Мярка 2.3.1.** Осигуряване достъп за развитие на етническите общности в неравностойно положение в Област Разград.	• Подобрена дейност на **Център за развитие на уязвими общности** в гр. Завет; • Продължаване дейността на **„Майчин център”** в гр. Разград; • Реализирани мерки за **реинтеграция в образованието** на неграмотните и пълнолетните с ниско образование (със специален фокус към отпадналите от училище млади хора в ромските квартали); • Реализирани програми и мерки на ДБТ за обхващане на съответните целеви групи с хоризонтални мерки и целеви инициативи за социално включване, насочени към **достъп до професионална квалификация, заетост и доходи;** • Изпълнени проекти за **професионална квалификация и заетост**, финансирани по действащите програми за развитие на човешките ресурси; • Осъществена подкрепа за достъп до заетост и квалификация; развитие на кооперации и социални предприятия за осигуряване на заетост, за трайно безработни и хора с увреждания; • Реализирани смесени социално-образователни услуги с включване на родителите и семействата за превенция на зависимостите и рисковото поведение, изпълнявани от училища, училищни настоятелства и НПО;	• Подобрен достъп до социални и образователни услуги и заетост за уязвимите ромски общности в гр. Разград; • Намаление с 60 % на отпадането на ромските деца от училище; • Повишени възможности на безработните роми за достъп до квалификация и заетост; • Превенция на изоставянето и намаляване с 20 % на неглижирането на деца от ромската общност; • Намаляване броя на неграмотните лица и младежи от ромската общност, чрез ограмотяване и образование на 20 % от отпадналите от училище млади хора. • Повишаване информираността на	- Анализи и данни от НПО; - Проучвания; - Посещения на място; - Обратна връзка от общностите; - Данни от ДБТ, РИО, РДСП, училища; - Доку-ментация на Центъра; - Данни от Медицински център.	

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и ползите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
	Мярка 2.3.2. Развиване на услуги за превенция на рисково и зависимо поведение, насочени към деца и възрастни и реинтеграция на лица със зависимости и проблемно поведение.	• Разкрито 1 **Бюро за социални услуги** в община Самуил; • Разкрит 1 **Кризисен център** в община Разград • Обхванати 120 потребители от услугите Консултативен център по проблемите на домашното насилие, ЦСРИ за жени в неравностойно положение, с. Стражец и ЦСРИ за млади правонарушители, община Разград; • Подобрена дейност на Превантивно-информационен център за деца и младежи в потенциална опасност от зависимост – гр. Разград.	родителите по отношение на рисковите фактори свързани с различните видове зависимости и асоциално поведение у децата и намаляване с 30 % на случаите на зависимости; • Създаване на базови социални и трудови умения на 90 % от случаите на напускащи специализирани институции и лица с увреждания и включването им в различни форми на специализирана заетост; • Предоставяне временно на защитена среда и закрила на децата, пострадали от различни форми на насилие в семейството или извън семейната среда в кризисният център; • Обхващане на 80% от случаите на домашно насилие чрез предоставяне на подкрепа, психологически и юридически консултации.		

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и ползите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
Приоритетно направление 3: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот					
3.1. Развиване на широка мрежа от услуги в общността за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора в семейна и домашна среда.	**Мярка 3.1.1.** Развиване и разширяване на дейностите в Домашния социален патронаж и обхващане на малките населени места.	• Обхванати 1320 потребители на услугата **„Домашен социален патронаж”** от област Разград до 2015 г. при капацитет 1370 към 2020 г.; • Разкрита услуга **„Домашен социален патронаж”** в с. Самуил и в с. Владимировци, община Самуил. • Включени допълнителни услуги към **Домашния социален патронаж** и по-пълно обхващане на хората с увреждания от малките населени места;	• Предоставени допълнителни услуги у дома за 30-40 % от патронираните лица в рамките на домашните социални патронажи; • Увеличен с 40 % брой стари хора-потребители на услуги в домашна среда през 2020 г. спрямо 2015 г; • Увеличен с 50 % относителен дял на клиентите в населени места, извън общинските центрове; • Предоставяне достъп на социалната услуга в малки населени места; • Предотвратено преждевременно настаняване в резидентна грижа и в институции на 80-90 души стари хора, чрез предоставяне на разнообразни услуги в домашна среда; • Оптимизирано управление на грижите за стари хора в най – малко 3 общини; • Осигурена емоционална и морална подкрепа на ползвателите на социалните услуги в домашна среда; • Развити мобилни услуги на терен и услуги в домашна среда.	- Статистически данни на НСИ; - Заповеди на кмет и решения на ОбС за разкрити нови услуги в подкрепа на старите хора; - Отчети на мобилни екипи; - Обратна връзка от потребителите ; - Посещения на място.	*По-подробни данни 2015/ 2016 / 2020*

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнението на планираните дейности	Ключови индикатори за ефекта и пол-зите от реализацията на Стратегията	Източници на информация	Период на проверка
	Мярка 3.1.2. Осигуряване на дневна грижа и почасови услуги за стари хора.	• Разкрит **Комплекс за подкрепа на стари хора** в общ. Самуил; • Разкрит **Дневен център за стари хора в община Самуил**	• Подобрени условия за общуване и социален живот за 100 възрастни хора, чрез мрежата от социални услуги; • Осигурена емоционална и морална подкрепа на 100 % от ползвателите на социалните услуги; • Повишено разнообразие от социални услуги, създадена възможност за избор, съответстващи на специфичните потребности на потребителите; • Повишена информираност на потребителите и осигурена активна роля в участие при взимане на решение по въпроси, касаещи подобряване на качеството на предоставените социалните услуги и повишаване на стандарта на живот.		
3.2. Да се осигури достъп на старите хора до качествена резидентна грижа в среда, близка до домашната.	**Мярка 3.2.1.** Подобряване на условията и качеството на грижите в съществуващите специализирани институции за стари хора.	• Подобряване работата на 2 **дома за стари хора** в 2 общини: Разград и Кубрат;	• Подобрена материална база в 2 два дома за стари хора; • Повишено качество на предлаганите услуги , чрез инвестиране в човешкия ресурс предоставящ услуги.		*Годишна база* *По-подробни данни 2015 / 2016 / 2020*
	Мярка 3.2.2. Разкриване на резидентни услуги за обгрижване на стари хора в среда, близка до семейната.	• Изградено 3 **ЦНСТ за стари хора** за 43 потребители в3 общини – Кубрат, Исперих, Самуил;	• Осигурена качествена резидентна грижа за 43 стари хора; • Създадена възможност и стимулиране на контактите между самите потребители на социалните услуги в общността.		

Раздел В: План за действие

6 Управление и координация на изпълнението на стратегията

6.1 Структури за координация на областно и общинско ниво

През 2011 г. със заповед на Областния управител на област Разград е създаден Координационен съвет за изпълнение на Стратегия за развитие за социалните услуги в област Разград с основна функция да координира, съгласува и консултира целия процес по изпълнение на Областната и общински стратегии за развитие на социалните услуги в областта. Координационният съвет има следните правомощия:

- На заседанията си членовете на съвета обсъждат, дават становища и приемат решения по всички текущи въпроси, инициативи, кампании, документи и доклади, включени в дневния ред и представени от другите структури за изпълнение и наблюдение на Областната и общинските стратегии;
- Сътрудничи си със: Звеното за мониторинг и оценка (ЗМО), Териториалните работни групи или Общинските координационни звена, Регионалния ресурсен център и със специализирания Регионален екип за деинституционализация (РЕД);
- Одобрява годишния план за действие на Областната стратегия и нейната годишна комуникационна програма;
- Подава информация към ЗМО, търси съгласувани решения за възникнали проблемни зони, отчетени от Звеното в рамките на неговата дейност по мониторинг и оценка;
- Подготвя предложения за внасяне в Областния съвет за развитие, вкл. предложения за актуализация на Областната стратегия;
- Взема решения за създаване на работни групи;
- Събира и обобщава информация за всички подготвени и подадени проектни предложения. Дава становища за целесъобразност на проектните предложения по отношение на приоритетите на Областната стратегия;
- Съгласува и инициира междуинституционални и междуобщински механизми за сътрудничество. Координира и инициира междуобщински и междусекторни дейности и кампании.

Координационният съвет включва 18 представители на ръководно ниво от Областна администрация Разград, дирекциите „Социално подпомагане", общинските администрации, териториални структури на изпълнителната власт (РЗИ, РИО) в областта.

През 2014 г. със заповед на Областния управител на област Разград е създаден Областен координационен механизъм по деинституционализация на област Разград (ОКМД). Областният координационен механизъм е разработен в изпълнение на проект „Стратегическа деинституционализация и реформа на грижите за деца от 0 до 3 години" на Британската неправителствена организация „Надежда и домове за децата" (НДД), който е подкрепящ на проект „Посока - семейство" на Министерството на здравеопазването (МЗ) и е в контекста на Националната стратегия за детето 2008 – 2018 г., чиито принципи са интегрирани в ежегодните Национални програми за закрила на детето.

ОКМД се създава с цел да осигури ефективна координация и взаимодействие на ангажираните субекти при изпълнение на политики за деинституционализация.

Принципите за прилагане на ОКМД се основават на:

- осигуряване най-добрия интерес на детето;
- взаимна информираност на партньорите и оказване на помощ;
- мултидисциплинарен подход на областно ниво;
- гъвкавост при вземане на решения;
- етично поведение при обгрижване на всеки конкретен случай.

ОКМД кореспондира с Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, създаден в изпълнение на чл. 6, ал. 3 от Закона за закрила на детето, и Координационния механизъм за реферирање и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца, жертва на трафик.

Системата от органи на областно ниво (ОКМД) включва:

- **Постоянни членове:** Областна администрация Разград, 7-те общински администрации на територията на Област Разград, Регионална дирекция „Социално подпомагане“ Разград, Регионална здравна инспекция Разград, Областна дирекция на МВР Разград, Дирекции „Социално подпомагане“ и отдели за закрила на детето на територията на област Разград.
- **Асоциирани членове:** представители на други организации и институции, чиято компетентност и експертиза могат да допринесат за успешното и устойчиво решаване на случая: доставчици на социални услуги, неправителствени организации, образователни (РИО Разград), здравни (МБАЛ „Св. Иван Рилски” Разград), Окръжен съд Разград и районните съдилища на територията на област Разград, Окръжна прокуратура Разград и районните прокуратури на територията на област Разград.

Чрез ОКМД се прилага система за междуинституционално реферирање на конкретни случаи, с което се улеснява комплексното и бързо проследяване на всеки един от тях и включва система от органи на областно ниво (ОКМД), които извършват съответните дейности, целящи подкрепа за постигане на ефективното и трайно разрешаване на случаите.

Проведени са 4 заседания на Областния координационен механизъм. ОКМД ще продължи да функционира и през периода на настоящата стратегия.

В област Разград функционира и Координационния механизъм за взаимодействие и работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

В периода на настоящата стратегия предстои създаване на Областен съвет за превенция на домашното насилие като консултативен орган със съвещателни функции към Областния управител на област Разград.

Идеята за сформиране на новия обществен орган е на Центъра на НПО в гр. Разград, като активна организация, работеща в сферата на домашното насилие, и е в резултат от 10-годишната работа по превенция на домашното насилие, засиленото сътрудничество между институциите и повишената обществена информираност. Съветът е важен етап е процеса на превенция на домашното насилие на областно ниво, като развива постиженията в рамките на Местния механизъм за прилагане на Закона за защита от домашното насилие в област Разград.

Областният съвет ще има следните задачи:

- Координиране на политиките за превенция на домашното насилие на областно ниво;
- Осъществяване наблюдение/мониторинг на приложение на ЗЗДН в област Разград, в рамките на Стратегията за развитие на социалните услуги 2016 – 2020 г.;
- Изъвршване на предложения за програми и мерки за превенция на домашното насилие;
- Обсъждане на актуални теми и проблеми за превенция на домашното насилие;
- Приемане на годишна програма за работа;

- Приемане на годишен доклад за приложение на ЗЗДН.

Съветът ще има следните цели:

- ограничаване на домашното насилие на територията на региона, чрез извършване на дейности по превенция;
- осъществяване на контрол и мониторинг върху развитие на предоставяните услуги за жертви на домашно насилие и включването в специализирани програми на извършители на домашно насилие;
- стимулиране на партньорството между местната, съдебната и изпълнителната власти; структурите на Български лекарски съюз и на Адвокатската колегия, както и доставчиците на услуги за ефективно прилагане на Закона за защита от домашно насилие и Правилника за неговото приложение.

Областният съвет ще включва ръководители на ангажирани с превенция на домашното насилие институции, доставчици на социални услуги, юристи (представители на съда, прокуратура, полиция, социални служби, местни и регионални власти, юристи, адвокати, лекари, представители на РИО, на учебни заведения в града и на неправителствения сектор в област Разград).

6.2 Система на мониторинг и оценка. Работа на ЗМО

Изграждането на цялостна функционираща система за мониторинг и оценка предполага комплекс от дейности, които се осъществяват на няколко етапа:

- създаване на структура и изграждане на екип;
- развитие на уменията и капацитета за мониторинг и оценка;
- планиране и изпълнение на дейности за мониторинг и оценка;
- разпространение на заключенията от мониторинга и оценката и актуализиране на планове и дейности в съответствие с направените препоръки.

6.2.1 Продължаване дейността на Звено за мониторинг и оценка

През 2011 г. беше създадено Звено за мониторинг и оценка (ЗМО) на Стратегията за развитие на социалните услуги в област Разград.

Структура: ЗМО е създадено със заповед на Областния управител на област Разград като междуинституционална структура, включваща представители на Областна администрация Разград, РДСП, РИО, РЗИ, неправителствения сектор и териториалните работни групи по общини.

Основният екип на ЗМО обхваща 9 души – 3 от Областна администрация Разград, 4 от РДСП, 1 от общинските администрации и 1 представител на НПО, които работят в посочените институции и са натоварени с допълнителни конкретни задължения за прилагане на системата за мониторинг и оценка на Областната стратегия.

Разширеният екип обхваща 14 души – координаторите на Териториалните работни групи във всяка община от областта, представители на РИО, РЗИ, ДСП или на отдел "Социална закрила" от всяка община, както и на неправителствения сектор.

Задачите и отговорностите на ЗМО се разпределят между двата екипа:

Основен екип:

- Координира цялостната дейност по мониторинг и оценка в област Разград;

- Планира дейностите за мониторинг и оценка – изработва и съгласува дългосрочните и годишните оперативни планове за мониторинг и оценка на изпълнението на стратегията;
- Изпълнява посещения на място, за наблюдение на дейности и социални услуги в общините в областта;
- Предоставя консултации и практически съвети на доставчиците на услуги, за подобряване на дейностите по места;
- Консултира и осигурява методическа помощ за доставчиците и персонала на социалните услуги (предоставяне при посещения на място, по телефона или по електронна поща от представителите на РДСП в ЗМО);
- Събира информация на областно ниво и систематизира данните/информацията, подадена от Териториалните работни групи по общини;
- Изработва общ годишен мониторингов доклад за изпълнението на Стратегията, който се представя за обсъждане и одобрение на Областния съвет за развитие;
- Заедно с разширения екип формулира ключовите мониторингови въпроси и въпросите, на които трябва да даде отговор междинната и крайната оценка;
- Организира възлагането и провеждането на външна оценка на изпълнението на Стратегията;
- Заедно с разширения екип обсъжда заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка;
- Организира разпространението на резултатите от мониторинга и оценката и инфор-мира заинтересованите страни и обществеността за резултатите и препоръките.

Разширен екип:

- Участва в планирането на дейностите по мониторинг и оценка;
- Участва в дискусии за определяне на ключовите въпроси на мониторинга и оценката и представя коментари по докладите за мониторинг и оценка;
- Събира информация за базовите индикатори по общини;
- Събира и систематизира текуща информация за социалните услуги и дейности;
- Оказва съдействие и логистика за проучвания, оценки и други дейности, осъщест-вявани от външни експерти или организации в съответната община;
- Организира дискусии по общини, за обсъждане на заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка на изпълнението на Стратегията.

6.2.2 Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка

Планът за действие по прилагането на системата за мониторинг и оценка предвижда разработване и приемане на:

(а) дългосрочни планове за тригодишен период – първият период обхваща 2016-2018 г. и вторият период – 2019-2020 г.;

(б) годишни оперативни планове за дейностите по мониторинг и оценка за всяка година от изпълнението на стратегията.

Дългосрочните и годишните планове за мониторинг и оценка се разработват от основния екип на ЗМО, съгласуват се с разширения екип и се внасят за приемане от Областния съвет за развитие като част от годишния отчет по изпълнението на Стратегията и оперативния план за действие през следващата година.

Задължителните дейности по мониторинг и оценка включват:

- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво, с разбивка по общини, територии, теми, рискови групи и пр.;
- Актуализиране, систематизиране и анализ на данните за ключовите базови индикатори за ситуацията;
- Събиране на информация и анализ на индикаторите за прогреса в изпълнението на Стратегията;
- Разработване на годишен мониторингов доклад за цялостното изпълнение на Стратегията;
- Провеждане на междинна оценка на релевантността и ефективността на Стратегията - в края на третата година от външен екип от експерти. Заключенията и препоръките от Междинната оценка се използват при планирането на следващия период от изпълнението на Стратегията;
- Финална оценка на ефективността и въздействието на Стратегията – провежда се в края на петата година, от външен експертен екип. Заключенията и препоръките от оценката се използват при разработването на Областната стратегия за регионално развитие, за следващия период;
- Разпространение на заключенията и препоръките от мониторинга и оценката;
- Разработване и внасяне на предложения за промени/подобрение в приоритетните направления, целите, дейностите на Стратегията.

В зависимост от наличните ресурси могат да се планират и **допълнителни дейности** на ЗМО като:

- тематични оценки, фокусирани върху едно или повече приоритетни направления или върху една или повече групи дейности;
- проучвания по специфични въпроси, необходими за стартиране на нови дейности и/или иновативни услуги по целите на Стратегията.

6.3 Основни партньори. Механизми на партньорството

Механизми на партньорството

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в Област Разград, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси. Изграждането на механизми на партньорство е определено като приоритетно направление в Областната стратегия, със следните цели и задачи:

Обща цел 4. Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси, чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество, чрез:

- **Конкретна цел 4.1.** Да се стимулира междуобщинското партньорство в социалните услуги;
- **Конкретна цел 4.2.** Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

При изпълнението на Стратегията са заложени конкретни дейности за развиване и апробиране на механизми за осъществяване на планираните смесени услуги и съвместни дейности между общини и сектори, в решаването на проблемите на рисковите групи. В плана за първата година на стратегията е предвиден консултативен процес на две нива – политическо и експертно – за разработване на модели и процедури на взаимодействие между ангажираните заинтересовани страни.

В област Разград ще бъдат използвани разнообразни инструменти за сътрудничество като:

- Споразумения за съвместна работа за иницииране /изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги – определят се рамкови правила и области на съвместна работа; формализират се и се издигат на по-високо ниво традиционно добри взаимоотношения;
- Партньорства – съвместни действия в определени от споразумението насоки за съвместна работа;
- Сътрудничество със ЗМО в дейностите за мониторинг и оценка на Стратегията;
- Граждански/обществени съвети с постоянно действие;
- Съвместно разработване на общински планове за развитие, бюджета на общината, други стратегии, концепции и други;
- Обществени форуми – с периодично действие и вземане на консенсус и конференции с консенсус;
- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи;
- Провеждане всяка година на срещи и обменни посещения между съседни общини за обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи. Междуобщинските срещи са с участието на всички заинтересовани институции, в чиито компетенции попадат групите в риск (като ДСП, ДБТ, доставчици на социални и здравни услуги, училища, НПО и др.);
- Планиране и изпълнение на съвместни проекти с допълване на наличните ресурси на съседни общини за изпълнение на Областната стратегия на областно и общинско ниво;
- Съвместно развитие на мобилни екипи за осигуряване на подкрепа на хора с увреждания и самотни стари хора в малки населени места;
- Разработване на междуобщински и междусекторни проекти за подкрепа на групите в риск - решаването на проблемите на тези групи често изисква комбиниране на ресурсите на местно ниво и участието на всички заинтересовани страни.

Развитието на партньорствата между общини и сектори, изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще способства за съчетаването на наличните и потенциалните ресурси, допълването и съгласуването на дейностите на ангажираните институции от различните сектори, с фокус потребителите на услуги, уязвимите общности и групи.

6.4 Отговорности и роли в изпълнението на стратегията

Ролите и задачите на общините и институциите на областно ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

6.4.1 Областен управител и Областен съвет за развитие

С организирането на територията на Република България на области и предоставянето на ръководството им на областните управители, подпомагани от областна администрация, се цели реализирането на важни обществени приоритети – по-добри и качествени услуги за гражданите, по-ефективно използване на ресурсите, ясно разпределение на отговорностите, по-високо качество на живота.

Областният управител отговаря за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Разград, с която е свързана Областната стратегия за развитие на социалните услуги, като секторна политика в Област Разград. Планирането на общи мерки на областно ниво и на съвместни дейности в няколко общини, прави фигурата на областния управител ключова за осигуряване на съответствие между националните и местните интереси и за координацията между специализираните териториални звена на централното държавно управление по отношение прилагането на секторните политики. При управление на регионалното развитие, областният управител има ясно определени отговорности и правомощия, които упражнява еднолично, чрез областната администрация или като председател на Областния съвет за развитие. Областният управител разполага със значителна оперативна самостоятелност и многопластови функции и се явява ключова координираща фигура между управленските нива (държавно – местно; централно – териториално), от една страна, и от друга – между секторните звена на централната изпълнителна власт.

Съгласно определените функции в рамковата нормативна уредба[1], **Областният управител** има следната роля и отговорности в изпълнението на настоящата стратегия:

- Внася проекта на Областната стратегия за развитие на социалните услуги за обсъждане, съгласуване и за приемане от Областния съвет за развитие;
- Подпомага общините на територията на областта при разработването на общинските планове за развитие на социалните услуги;
- Подпомага РДСП и кметовете на общини в изготвянето на годишен план за изпълнение на областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Внася годишния план за изпълнение на стратегията за одобрение в Областния съвет за развитие;
- Координира подготовката на проектни предложения за финансиране, в съответствие с Областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Съвместно с РДСП подпомага развитието на услуги в общността на междуобщинско и областно ниво, насочени към подкрепа за интегритета на семейства и общности и предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи; съдейства на общините за развитие на политики и услуги, насочени към намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции;
- Създава необходимите условия, координира, контролира и сътрудничи с всички заинтересовани страни, за да се повиши ефикасността на услугите и да се осигурят равни възможности на достъп на ползвателите до тях, чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Освен областния управител еднолично и подпомаган от съответната специализирана администрация, функции във връзка с управлението на областното развитие има Областният съвет за развитие, който е колективен междуведомствен орган, председателстван от областния управител.

[1] Закон за администрацията и Устройствен правилник на областните администрации

Областният съвет за развитие на област Разград е колективен междуведомствен орган, председателстван от областния управител, който също носи определени отговорности за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта:

- Обсъжда и приема Областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Прави предложения за сключване на споразумения за сътрудничество между съседни общини за осъществяване на съвместни дейности в изпълнение на стратегията;
- Отговаря за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта;
- Оценява инициативите на общините и на юридически лица с нестопанска цел, свързани със стратегията;
- Обсъжда и предлага инициативи и схеми за ресурсно осигуряване при изпълнението на областната стратегия за развитие, включително за финансиране на общински проекти;
- Приема годишната оценка за изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги, разглежда предложенията и одобрява годишен план за изпълнението й, на базата на заложените приоритети и цели на стратегията и на актуализираната оценка на нуждите на групите в риск.

Освен това, Областният съвет за развитие текущо получава информация за всички проекти, с които се кандидатства за финансиране на дейности по изпълнението на Областната стратегия за развитие на социални услуги. Съветът изслушва докладите на определените като ключови участници в изпълнението на стратегията за извършеното, за срещнатите трудности и проблеми, обсъжда представените предложения на общините. По този начин ще се постигне успешно координиране на секторни политики, областни стратегии и общински планове и програми и ефективно използване на средствата по Оперативните програми.

6.4.2 РДСП и ДСП

Регионалните дирекции за социално подпомагане като териториални поделения на АСП в областните административни центрове провеждат държавната социална политика на ниво област, а Дирекциите "Социално подпомагане" на територията на всяка община- по отношение на закрила на детето; рехабилитация и социална интеграция на хората с увреждания и проучване на потребностите на населението в областта и в общините от социални помощи и социални услуги.

Ролята на РДСП, Разград в изпълнението на Областната стратегия включва:

- Изготвя съвместно с общините годишен план за изпълнение на Областната стратегия за развитие на социални услуги;
- Поема оперативната и техническа координация на изпълнението на Стратегията, с подкрепата на областната администрация и общините;
- Изготвя становища и прави предложения до АСП за откриване и закриване на социални услуги, в съответствие с планираните дейности в стратегията;
- Събира и актуализира база данни с резултатите от предоставяните социални услуги и следи за изпълнението на индикаторите за оценка на стратегията;
- Сътрудничи с областната и общинските администрации и с неправителствени организации при осъществяването на планираните дейности в стратегията;
- Осигурява методическа подкрепа на персонала на социалните услуги, планира програми за професионално развитие и квалификация и системен контрол върху предоставянето на социалните услуги, планирани в стратегията;

- РДСП отговаря за подготовката на планове за закриване/трансформиране на СИ и тяхното изпълнение; РДСП носи отговорност за реформирането и преструктурирането на специализираните институции в Област Разград;
- Управлява Регионалния център за развитие на човешките ресурси в Област Разград.

Роля и отговорности на Дирекциите „Социално подпомагане”:

ДСП, Разград, Исперих, Кубрат и Самуил (заедно с отделите си по Социална закрила и Закрила на детето в останалите общини) носят отговорност и изпълняват конкретни задачи при реализирането на Областната стратегия за развитие на социалните услуги:

- Правят предложения до кмета на общината за предоставяне на социални услуги в съответната община;
- Правят предложения до РДСП, Разград за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;
- ДСП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;
- Осъществяват сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации, във връзка с областната стратегия и предвидените дейности в нея;
- Събират и актуализират данни на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;
- ОЗД подпомага интегрирането на деца в ДМСГД и ДДЛРГ в детски ясли, детски градини и предучилищно образование; съвместно с мрежата от ЦОП в общините ОЗД работят за изграждане на връзки между децата, настанени в СИ и семейството им; провежда дейности за изграждане на родителски капацитет, за задържане и реинтеграция на децата в училище и за превенция на рисково поведение.

Предвид основните си функции, РДСП и ДСП (с отделите си по Социална закрила и Закрила на детето) имат отношение към всички заложени цели в Областната стратегия за развитие на социалните услуги и това са задачи свързани с:

- идентифициране и насочване на случаи към социални и здравни услуги за ранна превенция; подкрепа на семейства в риск от изоставяне на дете;
- насочване на семействата на деца с увреждания към дневни центрове и детски градини за получаване на гъвкава грижа;
- насочване на семействата с увредени деца за ранна диагностика и навременна интервенция на увреждането;
- работа по изграждане на връзка между децата, настанени в СИ и биологично или разширено семейство; реинтеграцията на деца в семейна среда;
- методическа подкрепа и съдействие на ЦОП за формиране на мобилни екипи;
- планиране (съвместно с Дирекция „Бюро по труда”) мерки за професионално ориентиране и трудова интеграция на младежи, предстоящи да напуснат СИ;
- консултиране и насочване на семейства с деца в риск към социални услуги;
- ДСП пряко отговарят за преструктурирането и реформирането на СИ за деца и за лица с увреждания;
- подпомагат изграждането на алтернативни социални услуги;
- подпомагат общините при идентифициране на нуждаещите се стари хора от услуги в общността и други.

Същевременно взаимодействието на АСП с МТСП се определя като фактор за гарантиране на устойчивостта на изпълнението на областната стратегия, чрез практическите възможности за осигуряване на средства за предоставяне на услуги като държавно-делегирана дейност.

6.4.3 Общини

Общините отговарят за цялостното изпълнение на Областната стратегия за развитие на социалните услуги на тяхната територия. За тази цел те разработват, приемат и прилагат Общински стратегии за развитие на социалните услуги (2016 – 2020 г.), чрез които на територията на всяка община ще се реализира Областната стратегия за развитие на социалните услуги. Общините разработват, приемат и осъществяват годишни планове за действие. Нормативно е установено, че местното самоуправление се осъществява от Общинския съвет, а местната изпълнителна дейност - от кмета и общинската администрация. Така или иначе, в своята съвкупност те заедно осъществяват местната власт.

Местните власти разработват и изпълняват **интегрирани политики за развитие** на хората в риск на тяхната територия, като комбинират ресурсите и координират дейностите в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водени от интересите и нуждите на групите и хората в риск. Общините са доставчик на социални услуги. Общините развиват интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора. Общините осъществяват годишен мониторинг и оценка на изпълнението на социалната услуга и оценка на нуждите на групите в риск.

Общините се ангажират да предоставят за сведение на Областния съвет за развитие всички проекти, с които се кандидатства за финансиране на дейности по изпълнението на Областната стратегия за развитие на социални услуги.

Определените като ключови участници в изпълнението на стратегията докладват поне веднъж годишно на заседание на Областния съвет за развитие за извършеното, за трудностите, които срещат, както и правят предложения за подобряване на Стратегията.

Роля и отговорности на **Общинския съвет**:

- Обсъжда и приема Общинска стратегия за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението й, по предложение на кмета на общината;
- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги, по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината, планирани в Областната стратегия;
- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Решение за развиване на конкретна социална услуга се взема от Общинския съвет, като преди това е било разгледано в съответната постоянна комисия и консултирано по въпросите, свързани с финансирането. Предложението се внася от кмета или от общинските съветници.

Ролята на кмета на общината е ключова за цялостното изпълнение на Областната стратегия за социалните услуги на общинско ниво. Кметът на общината:

- организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията му и след съгласуване с Обществения съвет по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;

- организира разработването на общинските секторни политики и след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;
- след съгласуване с Обществения съвет представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от Общинския съвет;
- участва в осъществяването на годишен мониторинг и оценка на изпълнението на общинския план за развитие на социалните услуги, като част от Областната стратегия;
- търси възможности за финансиране от различни финансови източници, за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в съответния общински компонент на Областната стратегия.

Обществеият съвет по социално подпомагане и услуги е консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между община, централни държавни органи и доставчици на социални услуги, с цел реализиране на социалната политика в конкретната общината. Неговата роля в изпълнението на стратегията е свързана с:

- обсъждане на Областната стратегия и включения в нея на общински компонент;
- осъществяване на обществен контрол върху развитието на социалните услуги и инициативи, съобразно стратегията;
- стимулиране на партньорството между местната власт и доставчиците на социални услуги, за реализиране на планираните дейности на територията на общината.

Местните власти носят конкретни отговорности също за инициирането и изпълнението на хоризонталните политики и мерки за социално включване. В този контекст, общините поемат и основната отговорност за изпълнението на мерки за социално включване, предвидени в Стратегията, например:

- Координират и инициират развитието на програми за повишаване на родителския капацитет, задържане на децата в училище, повишаване на качеството на образование и превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и центровете за обществена подкрепа;
- Отговарят и осигуряват условия за обхващане на всички деца на територията на общините в подготвителни групи и класове, гарантират спазването на задължителното изискване за записване на ученици в първи клас, след завършена предучилищна подготовка в общинските училища;
- Координират и инициират развитието на програми в училищата за превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи, както и за наваксване на образователни пропуски;
- Развиват смесени социално образователни услуги в Центровете за обществена подкрепа за превенция на отпадането и задържане на децата в училище;

- Развиват интегрирана политика за подкрепа на хората в пенсионна възраст, чрез комбиниране на ресурсите на „Домашен социален патронаж", националните и оперативните програми за предоставяне на грижи в домашна среда и за осигуряване на заетост (НПСПОЗ), клубовете на пенсионера и читалища. Разширяват функциите на патронажа и развиват мобилни екипи за предоставяне на домашни грижи;
- Съдействат за изграждането и работата на Центровете за развитие на уязвими общности, със специален фокус върху ромското население;
- Осигуряват условия за посещаване в масови детски градини и училища на деца с увреждания, включително с осигуряване на транспорт и на достъпна среда.

6.4.4 Държавна агенция за закрила на детето

Стратегията за развитието на социалните услуги в Област Разград е важен инструмент в реализацията на националните приоритети за закрила на детето и за социално включване на семейства и общности в риск. В този контекст Държавната агенция за закрила на детето оказва съществена подкрепа на заинтересованите страни в реализацията на заложените приоритети и цели на стратегията. По-конкретно ролята на ДАЗД включва:

- Отговаря за реформирането на специализираните институции за деца;
- Оказва методическа помощ на Областна администрация, местни власти и общинска администрация, юридически и физически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето и на други държавни органи за реализиране и оценка на техните дейности при осъществяване на планираните социални услуги;
- Издава лицензи на доставчиците на новоразкрити социални услуги за деца;
- Контролира стандартите и критериите за качество на социалните услуги за деца и семейства.

6.4.5 Регионален инспекторат по образованието

Регионалният инспекторат по образованието, Разград отговаря съвместно с РДСП за координирането и изпълнение на дейностите от стратегията, свързани с образованието, като осигуряване на достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици, интегриране в системата на образованието на децата с увреждания, отглеждани в семействата и от СИ и контролиране на дейностите, свързани с насочване на деца със специални образователни потребности, осигуряване на учители за ресурсно подпомагане на децата с увреждания и пр. Важна роля в реализацията на мерките в сферата на образованието, заложени в Стратегията, изпълняват и **Екипът за комплексно педагогическо оценяване** към РИО, както и **Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности – РЦПИОВДУСОП** за Област Разград.

Конкретните отговорности и роля на **РИО** са:

- Носи отговорност за интегриране в системата на образование на децата с увреждания, отглеждани в семействата;
- Съдейства на училищата за насочване на нередовно посещаващи училище ученици и деца с рисково поведение към отделите за закрила на детето и ЦОП;

- Осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с ЦОП и НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие в извънкласни дейности според индивидуалните им интереси и за наваксване на образователни пропуски;
- Осъществява контрол върху обхващането на всички деца на територията на Област Разград в предучилищна подготовка и възпитание; върху редовното посещение на ученици в училище и записването на ученици в учебни заведения на територията на общината, в която живеят семействата им;
- Съдейства за извеждането на деца от помощни училища в масови училища и за осигуряването на условия съвместно с училищата за наваксване на образователните пропуски и интегрирането им с връстниците им (оценка на образователното ниво и на нуждите, изготвяне на индивидуална програма за обучение, осигуряване на допълнителни часове за компенсиране на разлики в нивото, участие в дейности за запълване на свободното време и социализация).

РИО активно си взаимодейства с местната власт, институциите от други сектори (като системата на здравеопазването, социалните услуги и заетостта) и гражданските организации при прилагането на Стратегията за развитие на социалните услуги в Област Разград. РИО оказва съдействие на създадените Центрове за развитие на ромските общности и НПО при изпълнението на проекти за подобряване на образователното ниво на ромската общност. Съвместно с РДСП, ДБТ и директори на училища планира програми за вечерно и професионално обучение на младежи и възрастни с основно и по-ниско образование.

Екипът за комплексно педагогическо оценяване (ЕКПО) към РИО:

- изготвя първична оценка на децата със специални образователни потребности (СОП), предварително консултирана от лекар- специалист;
- насочва децата към подходяща форма на обучение;
- оказва съдействие за извеждане на деца от помощните училища, като изготвя оценка за образователните им потребности.

Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности – РЦПИОВДУСОП за Област Разград е извънучилищно педагогическо учреждение със следните задачи:

- осъществява дейности по провеждане на държавната политика за интегрирано и включващо образование и изпълнява консултативни, образователно-възпитателни, рехабилитационни и координиращи функции;
- координира и осигурява условия (съвместно с общообразователните училища) за интегрираното обучение на деца със СОП, чрез изработване на индивидуални образователни програми, осигуряване на ресурсни учители и други специалисти.

6.4.6 Регионална здравна инспекция

Държавната здравна политика на територията на Област Разград се осъществява и организира от Регионална здравна инспекция (РЗИ) и Регионален съвет по здравеопазване. Тяхната роля е свързана с:

- Координацията и изпълнението на хоризонтални здравни мерки, за осигуряване на достъп до качествена здравна грижа за цялото население, включително за хората в риск;
- Създаване на база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от ДСП за насочване и консултиране на клиенти в риск;
- Взаимодействие с местната власт и с други институции за методическо ръководство, иницииране и реализация на смесени медико-социални услуги, предвидени в Стратегията за развитие на социалните услуги в Област Разград.

Конкретните им отговорности са насочени към: здравна профилактика на майчинството/ бременността, с фокус към нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и хора с увреждания и стари хора.

6.4.7 Дирекция „Бюро по труда”

Дирекциите „Бюро по труда” в Област Разград участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (лица с увреждания, младежи, напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, със специално внимание към безработните от обособените ромски общности) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на **ДБТ** по изпълнението на стратегията включва:

- Участие в разработването на областни и местни програми за заетост и за обучение на рискови групи;
- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;
- Разработване на мерки и програми, съвместно с общините за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности;
- Участие в разработването на програми за обучение и пренасочване на персонал от СИ;
- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи, с цел намиране на работа;
- Съвместни дейности с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, териториалните органи на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление, ръководствата на регионалните структури на представителните организации на работниците, служителите и на работодателите, НПО) при прилагането на Стратегията за развитие на социалните услуги в Област Разград.

6.4.8 Неправителствени организации

Важна роля в изпълнението на стратегията играят НПО – част от тях участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и на групите в риск в Област Разград. С активното участие на НПО в процеса ще се подобри развитието на съществуващите услуги, застъпничество, обучение, партниране в управление на услугите. Съществуващите местни НПО имат съществен принос при изпълнението на разработената Стратегия за социални услуги. Тяхната роля се заключава в:

- Съвместно с общините, ДСП и граждани разработват интегрирани политики и мерки за социално включване, в съответствие с мерките в Стратегията;
- Участват във формулирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване, като партньори на общините и/или водещи организации за проектите;
- Предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общините и областта, за хора в риск;
- Подпомагат училищата, ЦОП и СИ при работа със семейството и с деца за изграждане на умения за самостоятелен живот и индивидуално развитие, задържане в училище, превенция на рисково поведение и зависимости.

НПО участват в актуализирането на Стратегията, в изготвянето на годишен план за действие и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението й, като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

6.5 Основни етапи в изпълнението на стратегията

Стратегията за развитието на социалните услуги в област Разград обхваща 5-годишен период (2016 – 2020 г.), в който се обособяват два етапа за изпълнение на стратегията, всеки от които започва с период на подготовка и интензивно оперативно планиране, както следва:

Таблица 5

	Период	**Дейности**
Подготвителен етап	2016 г., първа половина	• Изготвяне и приемане на Общински стратегии за социалните услуги в 7-те общини • Оперативно планиране на интервенцията през първите 2 години • План за действие 2016
Първи етап	2016 – 2018 г.	• Изпълнение на дейностите по стратегията
Оценка и препланиране	2018 г.	• Междинна оценка на постигнатите резултати и ефекти от стратегията • Препланиране на следващия етап в съответствие със заключенията и препоръките от междинната оценка
Втори етап	2019 – 2020 г.	• Изпълнение на дейностите по Стратегията
	2020 г.	• Финална оценка на въздействието от Областната стратегия

Подготовката за стартиране на Стратегията през първото тримесечие на 2016 г. обхваща няколко основни компонента, чрез които се поставя основата за успешното изпълнение на същинските дейности и постигането на целите, резултатите и цялостния ефект от Областната стратегия.

1) Валидизиране на Областната стратегия на общинско ниво:
   - Изготвяне и приемане на Общински стратегии – планове за социалните услуги на основата на Областната стратегия;
   - Адаптиране на общинските планове за развитие на социалните услуги към приоритетите, целите и принципите на Областната стратегия;
2) Оперативно планиране, създаване на процедури и комуникационни канали за обмен на информация;

3) Утвърждаване ефективно взаимодействие между партньорите, механизми на сътрудничество между заинтересованите страни, мрежи за изпълнение на Стратегията:

- Осигуряване на партньорство и подкрепа от заинтересованите страни на ниво община;
- Осъществяване на информационни срещи и консултации между представители на общински съвет, общинска администрация, доставчици и други представители на общността;
- Провеждане на срещи и открити дискусии с НПО, граждани (практиката на подобни срещи следва да продължи най-малко 2 пъти годишно при планиране на развитието на социалните услуги и отчитане на резултатите от дейностите по предоставяне на услугите), споделяне на опит и добри практики.

7 Ресурси

7.1 Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията

7.1.1 Изграждане на административен и организационен капацитет за управление на услугите

Областната стратегия предвижда конкретни мерки за обезпечаване на дейностите с необходимия персонал, със съответната квалификация и умения, в които се разглежда развитието на човешките ресурси на всички етапи на изпълнението – от административния и организационен капацитет за иницииране на интервенции/ планиране на разкриването на нови услуги, вкл. финансово осигуряване и привличане на средства, до предоставянето на социални услуги (администриране и обслужване на клиентите) и изпълнението на конкретни мерки и дейности за решаване на социалните проблеми на рисковите групи. В отговор на идентифицираните потребности за изграждане на капацитет, са формулирани целите на **приоритетно направление 5**: **Развитие на човешките ресурси в Област Разград.**

Обща цел 5. Да се гарантира качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на областно и общинско ниво и чрез осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги, чрез:

- **Специфична цел 5.1.** Да се продължи дейността на Ресурсен център за развитие на човешките ресурси в област Разград;
- **Специфична цел 5.2.** Да се стимулира развитието на административния и организационния капацитет на областно и общинско ниво за прилагане на интегрирана грижа и политики към хора и групи в неравностойно положение;
- **Специфична цел 5.3.** Да се осигури подкрепа на персонала на социалните услуги за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;
- **Специфична цел 5.4.** Да се стимулира междуобщинското партньорство в социалните услуги.
- **Специфична цел 5.5.** Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

7.1.2 Продължаване дейността на Ресурсен център в област Разград за развитие на човешките ресурси

Специфична цел 5.1. Продължаване дейността на Ресурсен център за развитие на човешките ресурси в област Разград

Мярка 5.1.1. Изграждане на местен капацитет за подкрепа на развитието на човешките ресурси в област Разград

Дейност 5.1.1.1. Организационно консолидиране на Ресурсен център за развитие на човешките ресурси в област Разград.

Ресурсният център подпомага работата на заетите в сферата на социалните услуги, като осигурява възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики в сферата на: обучителните дейности – проучване на обучителните нужди, организиране на обучения, консултиране и пр.; консултиране и методическа помощ за предоставяне на социални услуги.

Устойчивостта на Ресурсния център ще се осигури чрез:

- Разкриване на възможности за самофинансиране и подкрепа по различни общински програми и междуобщинско партньорство;
- Доизграждане на Ресурсния център чрез разширяване на дейностите му, като се търси финансиране от различни програми - национални и международни.

7.1.3 Изграждане на административен и организационен капацитет

Специфична цел 5.2. Да се стимулира развитието на административния и организационния капацитет на областно и общинско ниво за прилагане на интегрирана грижа и политики към хора и групи в неравностойно положение.

Мярка 5.2.1. Изграждане на капацитет за управление на социалните услуги.

Дейност 5.2.1.1. Обучения и консултиране за изграждане на умения за ефективно управление на социалните услуги в общините и външните доставчици на социални услуги: 1) за иницииране на интервенции/планиране на разкриването на нови услуги; 2) умения за администриране на социални услуги – като държавно- делегирана дейност на общините или на външни доставчици; 3) умения и нагласи за контрактиране на социални услуги към външни доставчици.

Дейност 5.2.1.2. Обучения за развитие на капацитета на ДСП и отделите по места:

- Обучения за повишаване на уменията на експертите от ДСП за методическа подкрепа на услугите;
- Специализирани модули за повишаване на компетентността на специалистите в отделите, във връзка с прилагането на нормативната уредба и добрите практики за организиране и управление на социални услуги;
- Повишаване на ефективността при предоставянето на методическа подкрепа, във връзка с планирането, организирането и управлението на социалните услуги на територията на общините.

Дейност 5.2.1.3. Осъществяване на поредица от базисни и надграждащи обучителни модули за ръководните екипи на социалните услуги с цел развитие на административния и управленски капацитет, допълнителна квалификация/опит и подобряване на вътрешния мениджмънт на социалните услуги в област Разград по отношение на:

- анализ на потребностите от специалисти и поддържащ персонал, дизайн/развитие на длъжностните и функционалните характеристики на персонала;
- подбор и освобождаване на персонал, ориентиране към обучение/преобучение;

- ефективно планиране на работните задачи и дейностите по предоставяне на услугите, съобразно потребностите от развитие на предлаганите социални услуги;
- въвеждане на иновативни практики за ефективна оценка на положения труд, съобразени със спецификата на различните дейности по предоставяне на социалните услуги и обвързване на възнагражденията на служителите с реалната работа по случаи, за удовлетворяване на потребностите на клиентите;
- добро управление и задържане на специалистите и помощния персонал и осигуряване на тяхното непрекъснато развитие;
- стимулиране на работата в екип и работата в разширени/мултидисциплинарни екипи.

Дейност 5.2.1.4. Обучение (най-малко веднъж годишно) и периодични консултации на ръководните екипи на доставчиците по планиране, осигуряване и ефективно управление на финансовите средства и ресурсите.

Мярка 5.2.2. Адекватно ресурсно обезпечаване на развитието на отделите, ангажирани с администрирането, управлението и развитието на социалните услуги на територията на всяка от общините от област Разград.

Дейност 5.2.2.1. Осигуряване на адекватен брой служители в отделите, ангажирани с разкриването и управлението на социалните услуги на територията на всяка община.

Дейност 5.2.2.2. Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета на екипите в отделите, ангажирани с управлението на социалните услуги и на доставчиците, които да повишават компетентността на служителите за:

- изследване на потребностите, планиране на вида и обхвата на услугите по превенция на рисковите фактори и услуги за целевите групи в риск;
- реформиране и преструктуриране или закриване на съществуващи социални услуги, в съответствие с приоритетите и мерките на настоящата стратегия;
- финансово планиране и ефективно управление на ресурсите;
- познаване и прилагане на съществуващата нормативната уредба и добрите практики за администриране и управление на социални услуги в България.

Мярка 5.2.3. Развитие на уменията за мониторинг и оценка

Дейност 5.2.3.1. Обучение чрез практика, консултиране и развиване на умения за мониторинг:

- подходи и умения за изграждане на мрежа на местно ниво;
- методи за събиране на теренна информация;
- събиране на данни по определени индикатори;
- консултации и практическо обучение при разработването на аналитични доклади, формулиране на предложения и препоръки към стратегията.

Мярка 5.2.4. Усъвършенстване на уменията на общинско и областно ниво за усвояване на структурни фондове с цел:

- ефективно използване на възможностите за финансиране от Структурните фондове на ЕС;
- капацитет за усвояване на средства от различни национални и донорски програми.

Дейност 5.2.4.1. Обучения и информационни срещи за ефективно използване на възможностите на финансовите инструменти от национално финансиране и Структурните фондове на ЕС.

Дейност 5.2.4.2. Осигуряване на поредица от базисни и надграждащи обучения за придобиване и надграждане на уменията за разработване и подготовка на проектни предложения:

- основни умения за трансформиране на проблемите в цели за постигане на промяна; подбор на специфични дейности и методи за интервенция, които осигуряват постигане на целите; планиране на необходимите финансови, човешки и материални ресурси за осъществяване на проекта;
- дефиниране на индикатори за проследяване на резултатите; планиране на мерки за осигуряване на качество на предоставяните услуги, равен достъп и активно участие на потребителите в развитието и контрола по предоставяне на услугите; планиране на мерки и дейности за осигуряване на устойчивост и др.

Дейност 5.2.4.3. Развитие на компетенциите за управление на проекти:

- ефективно изпълнение на планираните проектни дейности; добро управление на наличните ресурси; стимулиране на участието на всички заинтересовани страни;
- документиране и популяризиране на успешните практики и резултати от реализацията на проекта; дейности за осигуряване на устойчивост на промяната и др.

Мярка 5.2.5. Формиране на умения за изграждане на партньорства

В Стратегията са предвидени конкретни мерки за изграждане на познания, умения и нагласи, необходими за осъществяването на целите и дейностите по **приоритетно направление 6:** Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги.

Дейност 5.2.5.1. Обучения за изграждане на ефективни партньорства, умения и нагласи за развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.

Дейност 5.2.5.2. Предоставяне на консултации, фасилитация, обучителни модули и обучения през практика за междуобщинско и междусекторно взаимодействие:

- Ефективно взаимодействие между общински администрации, ДСП и НПО;
- Механизми и подходи за осигуряване на подкрепа от гражданския сектор за Областната стратегия; умения за мобилизиране на потенциала на НПО за управление и предоставяне на социалните услуги, иницииране и изпълнение на мерки за социално включване на общинско и областно ниво;
- Обучения и консултиране за подобряване на условията за включване на НПО като външни доставчици на услуги.

Дейност 5.2.5.3. Подкрепа при провеждане на срещи и дискусии със заинтересованите страни на общинско и/или областно ниво за:

- Адаптиране на общинските планове за развитие на социалните услуги към приоритетите, целите и принципите на Областната стратегия;
- Осъществяване на информационни срещи и консултации между представители на общински съвет, общинска администрация, доставчици и други представители на общността – НПО, граждани – най-малко 2 пъти годишно при планиране на развитието на социалните услуги и отчитане на резултатите от дейностите по предоставяне на услугите; споделяне на опит и добри практики и др.

7.1.4 Развитие на капацитета за предоставяне на социални услуги

Специфична цел 5.3. Да се осигури подкрепа на персонала на социалните услуги за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти.

Мярка 5.3.1. Осигуряване на условия за непрекъснато обучение, обмяна на опит и споделяне на добри ефективни практики на персонала в съществуващите социални услуги.

Дейност 5.3.1.1. Организиране и провеждане на специализирани обучения и курсове за квалификация и преквалификация за персонала в съществуващите социални услуги (с или без откъсване от работната среда). Планират се поредица от обучения за специалистите - социални работници, психолози, социални педагози, рехабилитатори и др., както и за помощния персонал, ангажиран в директното предоставяне на социалните услуги, които да осигурят:

- Обогатяване на знанията и опита им за ефективна работа, свързана с индивидуализиране на оценката на потребностите на клиента;
- осигуряване на активното участие на клиента в процеса на работата по удовлетворяване на неговите потребности, подбор на специфичните дейности, свързани с предоставянето на социалната услуга;
- оценка на въздействието на услугата, документиране на добрите практики в работата по случай и др.

Дейност 5.3.1.2. Развитие и насърчаване на доброволчески практики - осигуряване на обучение, възможности за обмяна на опит и консултиране по въвеждане на практика за работа с доброволци при предоставянето на социални услуги на местно и регионално ниво.

Дейност 5.3.1.3. Подкрепа и осигуряване на равен достъп до информация, консултации и обучения на ръководния, специализирания и помощния персонал, ангажиран с предоставянето на социални услуги на територията на общините и областта, чрез уебстраниците на общините, ДСП, РДСП и други информационни канали.

Дейност 4.3.1.4. Провеждане на обучения, които да осигурят усвояване на специфични нови умения за планиране на професионалното развитие и кариерно израстване, умения за работа в екип и ефективно общуване, работа по проекти, взаимодействие с различни институции.

Мярка 5.3.2. Преквалификация за персонала на трансформираните и/или закривани социални услуги и СИ.

Дейност 5.3.2.1. Оценка на нуждите от обучение – екипна и индивидуална, за персонала на социалните услуги, които подлежат на трансформиране /закриване. Препоръките от оценката са съобразени и с нуждите от персонал в новите планирани/разкривани социални услуги в съответната община.

Дейност 5.3.2.2. Провеждане на обучения, в съответствие с оценката от обучителните нужди, които да осигурят професионална подготовка и адаптация на персонала след пренасочването към новата услуга.

Мярка 5.3.3. Въвеждане на ефективни системи на контрол върху качеството и за супервизия в социалните услуги

Дейност 5.3.3.1. Консултиране и подкрепа за изграждане на системи на супервизия на персонала на социалните услуги.

Дейност 5.3.3.2. Обучение за провеждане на супервизия, изработване и разпространение на обучителни материали – наръчници и програми.

Дейност 5.3.3.3. Осигуряване на възможности за участие в работни срещи, конференции, обучителни пътувания/стажантски програми и др. тип дейности, осигуряващи обмен на опит и професионално развитие на управленския екип на доставчиците.

7.2 Финансови и материални ресурси

7.2.1 Източници на финансиране

Делегираните от държавата на общините социални дейности се финансират със средства от държавния бюджет, което се осъществява по централизиран модел, регламентиран в Закона за социалното подпомагане, ежегодно в Закона за държавния бюджет, Закона за местните данъци и такси и редица други подзаконови нормативни актове. Средствата са съобразени със заявените потребности на общините и размерът им ежегодно се определя с Решение на МС.

Общинският съвет има право да допълва финансирането на държавно- делегираните дейности, за сметка на общински приходи от местни данъци и такси и други данъчни и неданъчни приходи. По този начин, общините имат възможност за влагат средства в усъвършенстването и развитието на социалната система.

Повечето от услугите, предлагани от общините, са държавно- делегирани. Разходите за ДДД се изчисляват по единни стандарти, които включват броя на персонала и размера на заплащането му и разходите за веществена издръжка.

Общините имат право да възлагат изпълнението на ДДД на лицензирани доставчици след процедура по подбор, разписана в Правилника за прилагане на ЗСП. Това дава възможност и на неправителствения сектор да влага финансов ресурс в социалната система.

За осъществяване на инвестиционната програма на социалните услуги, свързана с основен ремонт, изграждане на нови обекти за социални услуги и тяхното оборудване и обзавеждане, трябва да се търсят други източници за финансиране, като:

- Оперативни програми: ОП „Региони в растеж” 2014 – 2020 г.;
- Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г.;
- международни програми: Българо-швейцарска програма за сътрудничество; Програма за хуманитарна помощ на САЩ; Програма на правителството на Япония за отпускане на безвъзмездна помощ за проекти на местно равнище и др.
- програми като: програма „Красива България”, фонд „Социално подпомагане“,
- целеви средства от Републиканския бюджет;
- собствени средства на общината.

Средствата за квалификация и преквалификация на социалните работници могат да се осигурят от следните програми: ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014 – 2020 г., ОП “Добро управление” 2014 – 2020 г., международни програми за обмяна на добри практики като Интеррег Европа 2014 – 2020 г., Програма „Дунав” 2014 – 2020 г. и др.

Добре е да се стимулира откриване на социални услуги с частни инвестиции и създаване на публично-частни партньорства (развитие на социален бизнес).

7.2.2 Други необходими ресурси

Необходимо е доизграждане в град Разград като областен град на Ресурсен център с подходяща материална база за провеждане на обучения. Ресурсният център подпомага работата на заетите в сферата на социалните услуги, като осигурява възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики в сферата на: обучителните дейности – проучване на обучителните нужди, организиране на обучения, консултиране и пр.; консултиране и методическа помощ за предоставяне на социални услуги.

8 Комуникационна програма

Важно условие за ефективното реализиране на Стратегията за развитие на социалните услуги в област Разград е политиката за предоставянето на информация до обществеността. Обществеността трябва да получи пълна и обективна информация за всяка стъпка при реализиране на дейностите в стратегията. Реализирането на стратегията ще се съпровожда от различни информационни мероприятия, които ще осигурят нейната публичност, както в процеса на разработване, така и по време на реализация

8.1 Цели, задачи и методи

Комуникационната програма се основава на следните основни принципи:

- **Прозрачност** – информиране на обществеността за изпълнението на дейностите по Областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- **Координация** с други стратегии, програми, планове за развитие, изпълнявани от държавната и местната власт;
- **Позитивност на комуникационните послания** – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни, с оглед ефективното изпълнение на Областната стратегия за развитие на социални услуги;
- Широко междуобщинско и междусекторно **партньорство, сътрудничество и екипност** в комуникационния обмен;
- **Достъпност на информацията** – достигане на комуникиращата информация до най-голям брой заинтересовани лица.

Основните целеви групи са: органи и институции на държавната и местната власт; изпълнителни агенции; териториални структури на държавните органи и институции; неправителствени организации; Доставчици на социални услуги; приоритетни целеви групи на областната стратегия за социални услуги; потребители на социални услуги; лидери на обществено мнение; медии и широката общественост.

Предвижда се включване и делегиране на информационни и комуникационни функции на основните партньори по изпълнение на Областната стратегия за развитие на социалните услуги – ***РДСП и Областна администрация.*** При изпълнението на стратегията ще се търси съгласуване и взаимодействие с всички заинтересовани страни, участвали в разработването на стратегията и нейното изпълнение. Комуникационната стратегия ще подкрепя инициативи на гражданското общество, стимулирани от Областната стратегия за развитие на социалните услуги, както и местни НПО, насочени към групи, които трудно могат да бъдат достигнати, чрез средствата за масово осведомяване.

Механизмите и подходите, които ще се прилагат при изпълнението на комуникационната програма включват:

- Създаване на устойчива информационна среда, чрез ефективно използване на различни начини и форми за комуникиране и промотиране на Областната стратегия за развитие на социални услуги: пропаганда, PR, лобизъм, групи за натиск, социологически и политологически инструментариуми, изграждане на идентичности, реклама.
- Установяване на приемливи норми и параметри на взаимоотношения между участниците в комуникационния процес – всички заинтересовани страни от изпълнението на стратегията.
- Оптимален избор на агенти на влияние, които ще бъдат включени като медиатори в комуникационния процес и ще работят в партньорство с медиите.

- Изграждане на адекватна и възпроизвеждаща се информационна среда чрез:
  - Подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
  - Търсене на отзвук и обратна връзка от комуникиращата информация;
  - Предвиждане на възможности за коригиращи действия;
  - Прецизен избор на отделните информационни фрагменти и разполагането им в пространството на отделните медии, с цел възходящо мултиплициране на посланията.

Основни комуникационни техники. Комуникационната програма се основава върху няколко основни форми: директна комуникация, комуникация чрез масовите медии, комуникация чрез Интернет и информационни материали и работа с партньори.

Директна комуникация. Цели да предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати. Проблемите в социалната сфера изискват непрекъснат дебат и достигане на гласа на обикновените граждани до отговорните за вземане на политическите решения. Само чрез пряк дебат и комуникация могат да бъдат координирани и хармонизирани усилията на ангажираните с различни секторни политики.

Комуникация чрез масовите медии. Важно е редовното и системно предоставяне на информация относно изпълнението на Областната стратегия за социалните услуги чрез:

- пресконференции, брифинги и съобщения за медиите;
- неформални работни срещи на водещи редактори с координационното звено, изпълняващо стратегията;
- изготвяне на програми от електронни медии с национално покритие за разпространяване на информация относно популяризиране на визията, целите и приоритетите на областната стратегия.

Комуникация чрез Интернет и информационни материали. Поддържане и актуализиране на информацията за Областната стратегия за развитие на социалните услуги в уеб сайтовете на партньорите и на заинтересованите страни. Разработване и публикуване на тематични информационни материали съобразени с визията, целите и приоритетите на Областната стратегия за развитие на социалните услуги.

Целта на комуникационната програма е да популяризира сред широката общественост и заинтересованите страни ползите, положителните ефекти и резултатите от изпълнението на Областната стратегия за развитие на социални услуги (2016 – 2020 г.).

Специфични цели

- Да се привлече общественото внимание и да се повиши чувствителността на обществото към хората от различните уязвими групи, към техните потребности и възможности за решаване на проблемите им, както и към въпросите, свързани с толерантността, социалната интеграция, равни права и др.

Мерки:

- Информиране на местната общност и всички заинтересовани страни за Областната стратегия за развитие на социалните услуги, на територията на област Разград;
- Популяризиране на настоящите, подлежащите на реформиране и планираните нови социални услуги, в резултат от проучените реални потребности на рисковите групи, на територията на областта;

- Популяризиране на органите и институциите на местно и национално ниво, които са ангажирани с планирането, предоставянето и финансирането на социални услуги, на територията на област Разград;
- Стимулиране ангажираността на всички участници в разработването на стратегията, с нейното изпълнение.

8.2 Оперативно изпълнение на комуникационната програма

За постигането на целите и реализацията на дейностите в настоящата комуникационната програма е необходимо оперативното й изпълнение да се възложи на професионалист за връзки с обществеността, който да е пряко ангажиран с наблюдението и отразяването на информационните потоци, свързани с изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в областта.

Тази функция ще бъде изпълнявана от експерта за връзки с обществеността в Областната администрация, в сътрудничество със Звеното за мониторинг и оценка и Регионалния ресурсен център, формирани за изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Разград**.**

В рамките на неговите компетенции и правомощия и с увеличаване на неговите задължения и отговорности, служителят за връзки с обществеността може да се ангажира с координирането и реализирането на дейностите по изпълнение на комуникационната програма.

За целите на своите нови отговорности и задължения, служителят за връзки с обществеността към Областната администрация е необходимо да участва както в организираните обучения за експертите, отговарящи пряко за имплементирането на Областната стратегия за развитие на социалните услуги, така и на редовните заседания на тези органи.

Задачи и отговорности на експерта за връзки с обществеността в Областна администрация за реализирането на комуникационната програма:

- Участва в планирането на дейности, свързани с реализирането на целите на комуникационната програма;
- Съгласува и синхронизира своите действия с екипите на Звеното за мониторинг и оценка и Регионалното звено за подкрепа;
- Координира цялостното изпълнение на заложените дейности в ОП за изпълнение на комуникационната програма;
- Въвлича всички заинтересовани страни в информационния обмен за целите на Областната стратегия за развитие на социалните услуги, чрез сътрудничество с техните експерти за връзки с обществеността или органи и институции, отговорни за подготовката и реализацията на информационни кампании и комуникационни материали;
- Организира и поддържа в сътрудничество със ЗМО и РЗП единен електронен регистър на социалните услуги на регионално ниво и популяризира актуална информация по изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Организира брифинги, пресконференции и други информационни мероприятия за постигането на целите и дейностите на комуникационната програма;
- Следи за подаването от всички заинтересовани страни на унифицирана информация и послания в общественото пространство, във връзка с изпълнението на целите на стратегията.

Дейностите, необходими за постигане на целите и реализиране на мерките са:

- Системно и периодично подаване на достатъчна информация в общественото пространство и прецизен избор на отделните информационни фрагменти, разполагането им в пространството на отделните медии с цел възходящо мултиплициране на посланията;
- Търсене на обратна връзка от комуникиращата информация и предвиждане на възможности за коригиращи действия;
- Редовно организиране на брифинги, пресконференции, публикации в медиите за запознаване на заинтересованите страни и широката общественост с текущите дейности от Стратегията;
- Публикации на информационни материали и разпространението им в уеб-пространството за текущите дейности от Стратегията;
- Организиране на семинари и дискусионни форуми с участието на представители на заинтересовани страни;
- ПР кампании по приоритетите на Областната стратегия;
- Изработване на информационни и комуникационни материали и периодичното им актуализиране;
- Публикуване на Областната стратегия, като част от Сратегията за регионално развитие на област Разград.

Раздел Д: Приложения

9 Оценка на потребностите от социални услуги

9.1 Приложение 1: Финален доклад за анализ на ситуацията и оценката на потребностите в област Разград

9.2 Приложение 2: Териториален разрез на планираните услуги по общини

Таблица 1: Планирани социални услуги в община Завет

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 1: ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА В РИСК								
1	**Център за обществена подкрепа** – *(ДДД)*	Деца и семейства в риск. Деца и възрастни с различни увреждания живеещи в семейна среда	община Завет	0	25	25	Превантивна корекционно-възпитателна дейност сред малолетни и непълнолетни. Консултации-социални,правни, здравни, психологически и др. Почасова грижа в рамките на ЦОП. Приемна грижа.	гр. Завет	Нова.Планирана за разкриване през 2016 г.
2	**Център за социална рехабилитация и интеграция** – *(ДДД)*	Деца и възрастни с увреждания	община Завет	0	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа.	гр. Завет	Нова. Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
	Направление 2: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ								
3	**Център за социална рехабилитация и интеграция** – *(ДДД)*	Деца и възрастни с увреждания	община Завет	0	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа.	гр. Завет	Нова. Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.

№	**област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
4	**Дневен център за възрастни хора с увреждания** – *(ДДД)*	Възрастни хора с увреждания	община Завет	0	0	25	Дневни и почасови грижи. Медицински, социални и рехабилитационни дейности. Умения за самостоятелност и подкрепа.	гр. Завет	Нова. Планирана за 2017 г.
5	**Обществена трапезария** – *общинска дейност и по проекти*	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания и ниски доходи и др.	община Завет	50	50	50	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доход.	община Завет	Налична
6	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Завет	47	75	75	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си.	община Завет	Налична - за разширяване
7	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Завет	0	50	50	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Завет	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
	Направление 3: ГРИЖА ЗА СТАРИТЕ ХОРА ЗА ПО-ДОБЪР И ДОСТОЕН ЖИВОТ								
8	**„Домашен социален патронаж”** – общинска дейност	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда. Самотно живеещи стари хора в отдалечени населени места, без достъп до услуги	община Завет	120	120	120	Мобилна услуга за обхващане на селата-предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството, здравна и мед. грижа и др.	община Завет	Налична- разширяване на дейностите и многообразието на услугите и капацитетите за обхващане на малките населени места

Таблица 2: Планирани социални услуги в община Исперих

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 1: ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА В РИСК								
1	**Център за обществена подкрепа –** *(ДДД)*	Деца и семейства в риск; Деца в риск от отпадане от училище; Деца, отпаднали от училище.	община Исперих	40	40	40	Превенция на изоставяне; Подкрепа на семейството при отглеждане на детето; работа с деца и родители за връщане в училище, Консултации; Услуги за деинституционализация; Реинтеграция в семейството	гр. Исперих	Налична
2	**Дневен център за деца с увреждания**	Деца с увреждания	община Исперих	48	30	30	Комплекс от дейности, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационните потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти; изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Исперих	Налична по проект. Планирана за разкриване като ДДД 2016 г.
3	**Преходно жилище** – *(ДДД)*	Младежи и девойки от 16 до 20 години, които са: настанени в институция; с риск от настаняване в институция до навършване на 18 г.; включени в подготовка за реинтеграция в семейството; трайно откъснати от семейството и с липса на родителски ресурс, за подкрепа на самостоятелно живеене.	община Исперих	12	12	12	Подготовка на младежите за самостоятелен начин на живот.	гр. Исперих	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
4	**Център за настаняване от семеен тип на деца/ младежи без увреждания 1**	Деца от 3 до 18 години и младежи от 18 до 29 години.	община Исперих	12	12	12	Социална услуга – резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната, за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняването в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.	гр. Исперих	Налична
5	**Център за настаняване от семеен тип на деца/ младежи без увреждания 2**	Деца от 3 до 18 години и младежи от 18 до 29 години.	община Исперих	12	12	12	Социална услуга – резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняването в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.	гр. Исперих	Налична
6	**Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания**	Деца и младежи с увреждания	община Исперих	12+2	12+2	12+2	Социална услуга – резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняването в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство.	гр. Исперих	Налична по проект. Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
7	**Дом за деца лишени от родителска грижа**	Грижа за деца от 3 до 18 години	община Исперих	18	18	0	Грижа за деца, лишени от семейна среда и/или подкрепа на деца и родители за подобряване на връзките между тях и за създаване на предпоставки за връщане в симейството; Реинтеграция на детето в семейството; Превенция на трайното изоставяне.	гр. Исперих	Налична Поетапно закриване до 2020 г.
	Направление 2: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ								
8	**Дневен център за възрастни хора с увреждания (ДДД)**	Възрастни хора с увреждания	община Исперих	0	25	25	Комплекс от дейности, които създават условия за цялостно обслужване през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационни потребности, както и потребностите от организация на свободното време и личните контакти; изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Исперих	Нова - за планиране през 2016 г.
9	**Център за временно настаняване** *(ДДД)*	Лица без дом в неравностойно социално положение	община Исперих	0	0	15	Услуга от резидентен тип насочена към оказване на индивидуална подкрепа, целяща ограничаването на социалната изолация, в която се намират лицата. Дейностите са насочени към създаване на условия за социални контакти, битово и трудово устройване.	община Исперих	Нова За разкриване по проект през 2017 г.
10	**Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания**	Възрастни хора с физически увреждания	община Исперих и при необходимост от цялата област	0	0	15	Социална услуга –резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната на възрастни хора с физически увреждания.	община Исперих	Нова За разкриване по проект през 2017 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
11	**Обществена трапезария** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.	Община Исперих	90	90	90	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доход.	община Исперих	Налична
12	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	Община Исперих	130	160	160	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	община Исперих	Налична
13	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	Община Исперих	0	100	100	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Исперих	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
	Направление 3: ГРИЖА ЗА СТАРИТЕ ХОРА ЗА ПО-ДОБЪР И ДОСТОЕН ЖИВОТ								
14	**ЦНСТ за стари хора**	Стари хора	Община Исперих	0	0	15	Приготвяне на храна, помощ при хранене; Помощ за поддържане на личната хигиена; Поддържане на хигиената в жилищните помещения обитавани от обгрижваните лица, пазаруване, извършване на плащания за битови услуги и др.	община Исперих	Нова За разкриване по проект през 2017 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
15	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност*	Лица на/над трудоспособна възраст; Лица с трайно намалена работоспособност над 71% ЕР на ТЕЛК; Деца до 18 г. с намалена възможност за социална адаптация, определена от РЕЛК/ЦЕЛК	Община Исперих	170	170	170	Доставяне на храна по домовете; Поддържане хигиената в жилищните помещения; Съдействие за изготвяне на документи за снабдяване с материали през отоплителния сезон; Помощ при общуването и поддържане на социални контакти; Занимания в дома и извън него; Битови услуги и др.	гр. Исперих	Налична

Таблица 3: Планирани социални услуги в община Кубрат

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 1: ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА В РИСК								
1	**Център за обществена подкрепа –** *(ДДД)*	Деца в риск от отпадане от училище. Деца и семейства в риск. Деца отпаднали от училище.	Община Кубрат	0	25	25	Подкрепа на семейството при отглеждане на детето, социални и психологически консултации. Работа с деца и родители за връщане в училище. Реинтеграция в семейството. Приемна грижа.	гр. Кубрат	Нова – да се планира за 2016 г.
2	**Общностен център** *по проект „Социално включване”*	Деца от 0 – 7 г. и/или техните родители	Община Кубрат	100	100	100	насочен към деца от 0 до 7 години /в риск от изоставяне, с увреждания, непосещаващи детски заведения, отглеждани в крайна бедност и др./ и техните родители, както и бъдещи родители от рискови групи /етнически общности с висок социален и здравен риск.	гр. Кубрат	Налична по проект

№	**Област Разград** Услуга - име, вид	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 2: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ								
3	**Дневен център за възрастни хора с увреждания** – *(ДДД)*	Възрастни хора с увреждания	Община Кубрат	30	30	30	Дневни и почасови грижи. Медицински, социални и рехабилитационни дейности. Умения за самостоятелност и подкрепа.	гр. Кубрат	Налична
4	**Обществена трапезария** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.	Община Кубрат	90	90	90	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доход.	община Кубрат	Налична
5	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се самообслужат сами	Община Кубрат	143	170	170	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	община Кубрат	Налична
6	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	Община Кубрат	0	90	90	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Кубрат	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
	Направление 3: ГРИЖА ЗА СТАРИТЕ ХОРА ЗА ПО-ДОБЪР И ДОСТОЕН ЖИВОТ								
7	**ЦНСТ за стари хора**	Стари хора	Община Кубрат	0	0	15	Във връзка с деинституционализацията на възрастни хора. Приготвяне на храна, помощ при хранене, поддържане на личната хигиена и тази на жилищните помещения, пазаруване, извършване на плащания за битови услуги и др.	община Кубрат	Нова За разкриване през 2018 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
8	**Дом за стари хора (ДСХ) (ДДД)**	Стари хора със затруднения в самообслужването, които имат нужда от резидентна грижа.	Община Кубрат	60	60	45	Специализирана институция, предоставяща комплекс от социални услуги, с цел подпомагане и разширяване възможностите на настанените лица да водят самостоятелен начин на живот.	с. Тертер	Налична.
9	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора в отдалечени нас места, без достъп до услуги. Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда	гр. Кубрат с. Севар с. Бисерци	350	350	400	Мобилна услуга за обхващане на селата – предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството и др.	гр. Кубрат с. Севар с. Бисерци	Налична– разширяване на дейностите и многообразието на услугите и капацитетите за обхващане на населените места

Таблица 4: Планирани социални услуги в община Лозница

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 1: ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА В РИСК								
	Направление 2: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ								
1	**Център за социална рехабилитация и интеграция**	Лица с увреждания от Община Лозница	община Лозница	30	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа на семействата.	гр. Лозница	Налична
2	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания**	Лица от Дом за възрастни хора с физически увреждания	община Лозница	0	15	15	Социална услуга –резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната	с. Крояч	Нова Разкриване на услугата от 2016 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
3	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания**	Лица от Дом за възрастни хора с физически увреждания	община Лозница	0	0	15	Закриване на Дом за възрастни хора с физически увреждания с. Хърсово, и разкриване на услуга от резидентен тип - ЦНСТ	с. Ловско	Нова Разкриване на услугата 2017 г.
4	**Дом за възрастни хора с физически увреждания (ДДД)**	Хора с физически увреждания от Община Лозница	община Лозница	35	20	0	Комплекс от социални дейности задоволяващи основните жизнени потребности на лицата чрез подходящи грижи.	с. Ловско	Налична
5	**Обществена трапезария** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.	община Лозница	113	113	113	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доход.	община Лозница	Налична
6	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Лозница	25	65	65	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	община Лозница	Налична
7	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Лозница	0	50	50	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Лозница	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР

№	**Област Разград** Услуга - име, вид	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 3: ГРИЖА ЗА СТАРИТЕ ХОРА ЗА ПО-ДОБЪР И ДОСТОЕН ЖИВОТ								
8	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда Самотно живеещи стари хора в отдалечени нас. места без достъп до услуги	община Лозница	45	45	45	Мобилна услуга за обхващане на селата – предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството, здравна и мед. грижа, осигуряване на трудо и арт терапия, други.	община Лозница	Налична

Таблица 5: Планирани социални услуги в община Разград

№	**Област Разград** Услуга - име, вид	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 1: ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА В РИСК								
1	**Център за обществена подкрепа (ЦОП)** *(ДДД)*	Деца и семейства в риск; Деца в риск от отпадане от училище; Деца, отпаднали от училище; Деца с поведенчески проблеми; Деца настанени в специализирани институции; Приемни родители; Осиновители.	община Разград	45	60	60	Социални услуги предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване на изоставянето на децата и настаняването им в специализирани институции, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване, обучение и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви.	гр. Разград	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
2	**„Звено майка и бебе”**	Бременни жени и майки в риск да изоставят децата си.	община Разград, а при възникнала потребност – област Разград	0	6	6	Временно настаняване до 6 месеца на бременни жени и майки в риск да изоставят децата си. Насърчава се родителската привързаност, подпомагат се младите майки чрез социално, психологическо и юридическо консултиране и подкрепа	гр. Разград	Нова. Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
3	**Център за работа с деца на улицата**		община Разград, а при възникнала потребност – област Разград	0	0	20	Социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотяване на децата, обучение в родителски умения за срок от 1 година.	гр. Разград	Нова. Планирана за разкриване като ДДД през 2017 г.
4	**Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ)**– *(ДДД)*	деца с различни видове увреждания, емоционално-поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието и техните родители	община Разград	45	45	45	Социална услуга, предоставяна в общността, включваща разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот. Предоставянето на услугата ЦСРИ цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на децата с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.	гр. Разград	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
5	**Дневен център за деца с увреждания**	Деца с увреждания	община Разград, при възникнала потребност от област Разград	0	40	40	Превенция на изоставянето; консултиране; дневна грижа, рехабилитация; логопедична помощ; информиране и обучение, специализирани медицински грижи;	гр. Разград	Нова Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
6	**Център за ранна интервенция на уврежданията** (по Проект „Социално включване” на МТСП, по ОП “РЧР”)	бебета и малки деца с увреждания, както и техните семейства	община Разград	40	40	40	Специализирани услуги за бебета и малки деца, за които се е установило, че имат или че има риск да развият някакво увреждане, при които са налице специални потребности, оказващи влияние върху цялостното им развитие. Услугите са насочени към ранното установяване на увреждането и подкрепа на семейството за приемане на вестта и адаптиране към специалните потребности на детето. Услугите са ориентирани към предотвратяване или намаляване проявите на увреждане или проблеми в развитието в една или няколко от следните области – физическо и двигателно развитие, познавателно и речево развитие, социално и емоционално развитие на възможно най-ранен етап.	гр. Разград	Налична по проект
7	**Общностен център за деца и семейства гр. Разград** (по Проект „Социално включване” на МТСП, по ОП “РЧР”)	деца от 0-7 г. И техните родители; родители и бъдещи родители от рискови групи	община Разград	100	100	100	Интегрирани социални услуги и услуги за грижи за деца, за родителите и децата от уязвими групи, както и за деца с увреждания и техните семейства. Основна особеност на услугите е, че те ще бъдат интегрирани – както по отношение на съвместната работа на различни специалисти с целевите групи, така и по отношение на самия характер на услугите – социални, здравни, услуги за предучилищна подготовка и т.н.	гр. Разград	Налична по проект

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
8	**Майчин център** гр. Разград (по проекти)	жени от ромски произход и техните деца, както и жени от други етнически групи	община Разград	20	20	20	Услуги насочени към овластяване на ромските жени, повишаване родителския капацитет на млади роми и подобряване грижите за ромските децата в семейството и в училище. Услугата включва дейности свързани със обмяна и споделяне на опит; консултации, посредничество, обучение и развитие; осигуряване на достъп до основни услуги и защита на права; предоставяне на непосредствена и спешна социална подкрепа.	Гр. Разград	Налична
9	**Център за настаняване от семеен тип № 1, № 2 и № 3за деца/младежи без увреждания гр. Разград** (ДДД)	Деца от 3 до 18 годишна възраст и младежи от 18 до 29 годишна възраст, за които са изчерпани възможностите за връщане в семейството или е необходимо да бъдат подкрепени, за да водят самостоятелен начин на живот.	област Разград, при възникнала потребност от на цялата страна	28	28	28	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел пълноценно израстване и развитие на децата и младежите. Услугата включва дейности насочени към индивидуализиране на грижата, подкрепа за личностно развитие и за изграждане на умения за самостоятелен и независим живот, създаване на условия и възможности за децата и младежите да участват равноправно в живота на местната общност.	гр. Разград	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
10	**ЦНСТ №1 и № 2 за деца/младежи с увреждания гр. Разград** (ДДД)	деца и младежи с увреждания, които са настанени в специализирани институции и следва да бъдат изведени, и насочени към социалната услуга от резидентен тип; деца с увреждания от общността, за които родителите не могат да полагат адекватни грижи и имат нужда от подкрепа	област Разград, при възникнала потребност от цялата страна	28	28	28	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел пълноценно израстване и развитие на децата и младежите. Услугата включва дейности насочени към индивидуализиране на грижата, подкрепа за личностно развитие и за изграждане на умения за самостоятелен и независим живот, създаване на условия и възможности за децата и младежите да участват равноправно в живота на местната общност.	гр. Разград	Налична.
	Направление 2: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ								
11	**Център за социална рехабилитация и интеграция с. Просторно, общ. Разград** *(ДДД)*	лица в риск от социално изключване, както и техните близки; лица с различни видове увреждания, емоционално-поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието; лица с различни форми на зависимости; лица жертви на различни форми на насилие и експлоатация	Община Разград	25	25	25	Социална услуга, предоставяна в общността, включваща разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот. Предоставянето на услугата ЦСРИ цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.	с. Просторно, Община Разград	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
12	**Консултативен център по проблемите на домашно насилие** *– по проекти*	Лица, жертви и извършители на домашно насилие, както и техните деца.	община Разград	40	40	40	Комплекс от социални услуги за представителите на целевите групи от Област Разград, ориентирани към индивидуалните нужди на потребителите	гр. Разград	Налична
13	**ЦСРИ за жени в неравностойно положение** *– по проекти*	Жени в неравностойно положение, регистрирани в дирекция „Бюро по труда” и в дирекция „Социално подпомагане” като социално слаби, трайно безработни и активно търсещи работа	с. Стражец	40	40	40	Консултации, посредничество, обучение и развитие; осигуряване достъп до основни услуги и защита на права; предоставяне на непосредствена и спешна социална подкрепа.	с. Стражец	Налична
14	**ЦСРИ за млади правонарушители** *– по проекти*	младежи в риск	община Разград	40	40	40	Рехабилитация, социално–правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Разград	Налична
15	**Дневен център за възрастни хора с увреждания** гр. Разград (ДДД)	Възрастни хора с увреждания	община Разград	25	25	25	Социална услуга, предоставяна в общността, създаваща условия за цялостно обслужване на възрастните през деня - предоставянето на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационните потребности, както и организация на свободното време и личните контакти.	гр. Разград	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
16	**Защитено жилище за хора с умствена изостаналост** (ДДД)	пълнолетни жени и мъже с лека и средна степен на умствена изостаналост, настанени в специализирани институции, с възможност да бъдат изведени	област Разград, при възникнала потребност от цялата страна	6	6	6	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хора с умствена изостаналост; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.	с. Просторно, община Разград	Налична
17	**Защитено жилище за хора с психични разстройства** (ДДД)	лица с психични разстройства, за които са изчерпани възможностите за живот в семейна среда или е необходимо да бъдат подкрепени, за да водят самостоятелен начин на живот	област Разград, при възникнала потребност от цялата страна	10	10	10	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на лица с психични разстройства; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.	с. Просторно, община Разград	Налична
18	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания**	възрастни хора с физически увреждания	област Разград	0	15	15	Резидентна грижа семеен тип за възрастни хора с физически увреждания.	гр. Разград	Нова Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.
19	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания**	възрастни хора с физически увреждания	област Разград	0	15	15	Резидентна грижа семеен тип за възрастни хора с физически увреждания.	гр. Разград	Нова Планирана за разкриване като ДДД през 2016 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
20	**Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства** (ДДД)	лица с психични разстройства	област Разград, при възникнала потребност от цялата страна	14	14	14	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хората с увреждания. Услугата включва дейности насочени към индивидуализиране на грижата, подкрепа за личностно развитие и за изграждане на умения за самостоятелен и независим живот, създаване на условия и възможности за лицата да участват равноправно в живота на местната общност.	с. Просторно, община Разград	Налична
21	**Кризисен център**	Лица пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация	област Разград	0	10	15	представлява комплекс от социални услуги за лица, пострадали от домашно насилие, които се предоставят за срок до 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране или социално-психологическа помощ, когато се налага незабавна намеса в случай на риск и спешност.	община Разград	За разкриване през 2016 г.
22	**Дом за възрастни хора с деменция (ДВХД) – *(ДДД)***	Лица с деменция, установена с протокол от ЛКК и/или с Експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК.	от цялата страна	60	60	60	Специализирана институция, предоставяща комплекс от социални услуги, с цел задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни потребности, както и потребности в свободното време, от контакти със семейството, приятели и близки. Гарантиране на необходимите условия за живот и достойно съществуване.	гр. Разград	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
23	**Обществена трапезария** (по Проект финансиран от Фонд „Социална закрила“ към МТСП)	Лица и семейства на месечно подпомагане по реда и условията на чл. 9 от ППЗСП; лица с доказана липса на доходи и близки които да се грижат за тях;самотно живеещи лица и семейства, получаващи минимални пенсии (пенсии за осигурителен стаж и възраст, пенсии за инвалидност, наследствени пенсии, пенсии, несвързани с трудова дейност); скитащи и бездомни деца и лица.	община Разград	50	50	50	Социална услуга, предоставяна в общността, насочена към задоволяване на потребностите от храна за хора, които не могат да си я осигурят сами.	гр. Разград	Налична
24	**„Личен асистент”** – *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Разград	143	180	180	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца , нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	гр. Разград	Налична - за разширяване
25	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Разград	0	100	100	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Разград	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 3: ГРИЖА ЗА СТАРИТЕ ХОРА ЗА ПО-ДОБЪР И ДОСТОЕН ЖИВОТ								
27	**Дом за стари хора (ДСХ)** – *(ДДД)*	Лица, навършили възраст за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст съгласно Кодекса за социално осигуряване, включително и такива, които имат процент намалена трудоспособност, установен с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК.	от цялата страна	80	80	80	Специализирана институция, предоставяща комплекс от социални услуги, с цел подпомагане и разширяване възможностите на настанените лица да водят самостоятелен начин на живот. Задоволяване на ежедневните потребности на потребителите, създаване на условия за социални контакти и възможности възрастните хора да се чувстват неразделна част от обществото, подкрепа за пенсионираните и напуснали активния живот хора да преодолеят психологическата бариера, която ги кара да се чувстват ненужни и да им осигури условия за взаимопомощ.	гр. Разград	Налична
28	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда; Самотно живеещи стари хора в отдалечени населени места, без достъп до услуги	община Разград	455	455	455	Социална услуга, предоставяна в общността, включваща дейности, като предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството, здравна и медицинска грижа и други.	гр. Разград	Налична

Таблица 6: Планирани социални услуги в община Самуил

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 1: ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА В РИСК								
1	**Център за обществена подкрепа** – *(ДДД)*	Деца и семейства в риск. Деца в риск от отпадане от училище Деца, отпаднали от училище. Приемна грижа – обучение, консултиране и предоставяне на услугата.	община Самуил	20	20	20	Превенция на изоставяне; Подкрепа на семейството при отглеждане на детето; работа с деца и родители за връщане в училище, Консултации; Услуги за превенция; деинституционализация и реинтеграция в семейството	с. Самуил	Налична
2	**Център за социална рехабилитация и интеграция** – *(ДДД)*	Деца и лица с увреждания	община Самуил	30	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа на семействата.	с. Владимиров ци	Налична
3	**Сграда за предоставяне на социални услуги за деца от 0 до 7 год. И техните родители** *по проект „Социално включване”*	Деца и/или техните родители	община Самуил	100	100	100	Комбинация от консултативни и подкрепящи услуги, с услуги за директна грижа за деца; здравни услуги	с. Самуил	Налична по проект

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
4	**Център по приемна грижа**	кандидати за приемни родители, приемни семейства, семейства на роднини и близки; деца от общността, в риск от изоставяне и техните семейства, в това число и семейства на техни близки и роднини; деца, настанени в специализирани институции деца, настанени в приемни семейства; деца, настанени при близки и роднини.	община Самуил	0	15	15	Информационни кампании, обучение, подбор и наемане на приемни родители, наблюдение и подкрепа за приемните родители и приемните деца, възстановяване и/или поддържане на връзки със семейството;	с. Самуил	Налична, по Проект по ОП РЧР планирана като ДДД от 01.01.2017 г.
	Направление 2: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ								
5	**Център за социална рехабилитация и интеграция** – *(ДДД)*	Деца и лица с увреждания	община Самуил	30	30	30	Медицинска и социална рехабилита-ция, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност и подкрепа на семействата.	с. Владимировци	Налична
6	**Бюро за социални услуги и консултации –** *по проект*	Хора в неравностойно положение	община Самуил	0	1 бр. Бюро за социални услуги и консултации	1 бр. Бюро за социални услуги и консултации	Проучване на потребностите на хората в неравностойно положение от социални услуги. Повишаване на информираността. Оценка и анализ на качеството на предоставените услуги.	с. Самуил	Планирана за старт иране през 2016 г. Общинска дейност

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
7	**Наблюдавано жилище**	Възрастни хора с умствена изостаналост	община Самуил	0	0	8	Оказване на подкрепа и консултиране на лица, които напускат специализираната институция ДВХУИ-с.Самуил, или защитено жилище и им предстои да водят независим начин на живот.	Общ. Самуил	Нова. Планирана за 2017 г.
8	**Защитено жилище за хора с умствена изостаналост** *(ДДД)*	Хора с интелектуални затруднения	от цялата област	14	14	14	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хора с умствена изостаналост; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.	с. Самуил	Налична
9	**Защитено жилище за хора с умствена изостаналост** *(ДДД)*	Хора с интелектуални затруднения	от цялата област	8	8	8	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хора с умствена изостаналост; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.	с. Кривица	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
10	**Защитено жилище за хора с умствена изостаналост** *(ДДД)*	Хора с интелектуални затруднения	от цялата област	15	15	15	Социална услуга, резидентен тип, която се предоставят в среда, близка до семейната с цел създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на хора с умствена изостаналост; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, с възможност за подкрепа и изява.	с. Богомилци	Налична
11	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания** *(ДДД)*	Възрастни хора с физически увреждания	от цялата област и потребители от ДВХФУ с.Хърсово	15	15	15	Социална услуга –резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната	с. Хърсово	Налична
12	**ЦНСТ за възрастни хора с умствена изостаналост** – (ДДД)	Хора с интелектуални затруднения	от цялата област	15	15	15	Резидентна грижа семеен тип за възрастни хора с увреждания.	с. Пчелина	Налична
13	**Дом за възрастни хора с умствена изостаналост**	Възрастни хора с умствена изостаналост	от цялата страна	86	86	78	Специализирана институция, предоставяща комплекс от социални услуги, с цел задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни потребности, както и потребности в свободното време, от контакти със семейството, приятели и близки. Гарантиране на необходимите условия за живот и достойно съществуване.	с. Самуил	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
14	**Социално предприятие**	Възрастни хора с физически и ментални увреждания	община Самуил	0	0	10	Създаване и функциониране на Социално предприятие в Община Самуил, което ще отговори на необходимостта от подкрепа за социално включване и реализация на пазара на труда на хора в неравностойно положение от следните целеви групи: хора с увреждания и лица напускащи институции.	с. Самуил	Нова За разкриване през 2017 г.
15	**Общинско предприятие "Обществено хранене и социални услуги"**	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.	община Самуил	155	155	155	Общинско предприятие "Обществено хранене и социални услуги" предлага следните услуги: • обществена трапезария – осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доходи; • дейности на ДСП.	с. Самуил с.Хърсово с.Желязковец с. Голяма вода с. Богданци с. Ножарово с. Владимировци с. Здравец	Налична
16	**„Личен асистент"** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР"*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Самуил	113	140	140	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	Във всички населени места на община Самуил	Налична - за разширяване
17	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	сбщина Самуил	0	50	50	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Самуил	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
	Направление 3: ГРИЖА ЗА СТАРИТЕ ХОРА ЗА ПО-ДОБЪР И ДОСТОЕН ЖИВОТ								
18	**ЦНСТ за стари хора** (ДДД)	Стари хора	От цялата област	0	13	13	Превенция на институционализацията на стари хора. Осигуряване на грижи в среда близка до семейната.	с. Хума община Самуил	Нова Стартиране по проект от 2016 г.

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
19	**ЦНСТ за възрастни хора с деменция** (ДДД)	Възрастни хора с деменция	От цялата област	0	0	13	Превенция на институционализацията на възрастни хора с деменция. Осигуряване на грижи в среда, близка до семейната.	с. Хума община Самуил	Нова Стартиране по проект от 2017 г.
20	**ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания** (ДДД)	Възрастни хора с физически увреждания	От цялата област	0	0	15	Превенция на институционализацията на възрастни хора с физически увреждания. Осигуряване на грижи в среда близка до семейната.	община Самуил	Нова Стартиране по проект от 2017 г.
21	**„Домашен социален патронаж"** – *общинска дейност и по проекти*	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда. Самотно живеещи стари хора в отдалечени нас. Места, без достъп до услуги	община Самуил	0	0	100	Мобилна услуга за обхващане на селата – предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството, здравна и мед.грижа, осигуряване на трудо и арт терапия, други.	с. Самуил	Нова - планирана за стартиране през 2017 г.
22	**Дневен център за стари хора** Общинска дейност	Самотно живеещи стари хора	община Самуил	0	30	30	Комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на потребителитепрез деня.	община Самуил	Нова - планирана за стартиране през 2016 г.

Таблица 7: Планирани социални услуги в община Цар Калоян

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
	Направление 1: ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА В РИСК								
1	**Център за социална рехабилитация и интеграция** *(ДДД)*	Деца с увреждания; Възрастни с увреждания.	община Цар Калоян	20	20	20	В центъра за социална рехабилитация и интеграция на деца и възрастни ще се предоставят комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на лица през деня, свързани с извършване на рехабилитация, социално – правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Цар Калоян	Налична
	Направление 2: РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ И ЛИЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ								
2	**Център за социална рехабилитация и интеграция** *(ДДД)*	Деца с увреждания; Възрастни с увреждания.	община Цар Калоян	20	20	20	В центъра за социална рехабилитация и интеграция на деца и възрастни ще се предоставят комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на лица през деня, свързани с извършване на рехабилитация, социално – правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	гр. Цар Калоян	Налична
3	**Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания**	Възрастни хора с физически увреждания	от цялата област	10	10	10	Социална услуга –резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната на възрастни хора с физически увреждания.	гр. Цар Калоян	Налична

№	**Област Разград**	Потребители		Капацитет			Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местополо-жение	Статус към 2015 и етапи/стъпки за развитие на услугата
	Услуга - име, вид	Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2020			
4	**Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания**	Възрастни хора с физически увреждания	от цялата област	10	10	10	Социална услуга –резидентен тип. Услугата предлага комплекс от дейности, които се предоставят в среда, близка до семейната на възрастни хора с физически увреждания.	гр. Цар Калоян	Налична
5	**Обществена трапезария** – *общинска дейност*	Самотно живеещи стари хора; пенсионери с ниски доходи; хора с увреждания с ниски доходи и др.	община Цар Калоян	50	50	50	Осигуряване на безплатна храна на хора с много ниски доходи или без доход.	община Цар Калоян	Налична
6	**„Личен асистент”** *услуга в общността по национална програма и по ОП „РЧР”*	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	община Цар Калоян	79	110	110	„Личен асистент” е лице, полагащо постоянни грижи за дете или възрастен с трайно увреждане, или за тежко болен, за задоволяване на ежедневните му потребности.	община Цар Калоян	Налична - за разширяване
7	**Услуги в домашна среда – социален асистент/домашен помощник** (По НП и ОП)	Лица с частична или пълна невъзможност за самообслужване, и/или в риск от социална изолация	община Цар Калоян	0	50	50	Дейности за лична помощ, в това число и дейности с медико-социална насоченост; Дейности за социална подкрепа и социално включване; Комунално-битови дейности.	гр. Цар Калоян	Планирана, по проект за 2016 г. по ОП РЧР
	Направление 3: ГРИЖА ЗА СТАРИТЕ ХОРА ЗА ПО-ДОБЪР И ДОСТОЕН ЖИВОТ								
8	**„Домашен социален патронаж”** – *общинска дейност*	Социално-слаби граждани с ниски доходи; Самотни възрастни хора; Трудноподвижни хора	община Цар Калоян	80	80	80	„Домашен социален патронаж” е комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, свързани с доставка на храна; поддържане на личната хигиена и хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя; съдействие за снабдяване с необходимите технически помощни средства при ползватели с увреждане; битови услуги и др.	община Цар Калоян	Налична